de Tomben van ATUAN

Ursula LeGuin

Markt Plaza.nl

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

Sperwer de Wijze zoekt in het Labyrint naar de ontbrekende helft van een ring.

- Ursula K. Le Guin
  - Proloog
  - De verspijsde
  - De muur rond de plaats
  - De gevangenen
  - Dromen en verhalen
  - Licht onder de heuvel
  - De val
  - De grote schatkamer
  - Namen
  - De ring van Erreth-Akbe
  - De toorn van het duister
  - De bergen van het westen
  - De reis
  - Bijlage: Detailkaarten
  -

Ursula K. Le Guin
De tomben van Atuan

Proloog

‘Binnenkomen, Tenar. Binnenkomen.’

In het schemerlicht stonden de appelbomen van de diepe vallei aan de vooravond van hun bloei; hier en daar was aan de schaduw-omhulde takken al een vroege bloesem opengesprongen, roze en wit als een zwakke ster. In het welige, jonge, vochtige gras rende het kleine meisje de gewelven van de boomgaard door uit louter vreugde om het rennen; toen zij het roepen hoorde, kwam zij niet meteen, maar maakte vóór zij de richting van de hut insloeg, nog een lange laatste rondgang. De moeder stond in de deuropening te wachten met achter zich de weerschijn van het vuur en zag hoe het kleine figuurtje opsprong en wegdook als een distelpluisje dat over het donkerende gras onder de bomen werd voortgeblazen. Bij de hoek van de hut schraapte de vader de vastgekleefde aardkluiten van zijn hak en zei: ‘Waarom laat je je hart nog steeds zo hangen aan dat kind? De volgende maand zullen ze haar komen weghalen. Voor altijd. Je kunt haar net zo goed begraven en het verder voor gezien houden. Wat heeft het voor zin je te hechten aan iemand die je toch moet verliezen? Wij worden van haar niets wijzer. Als ze voor haar betalen wanneer ze haar meenemen, zouden we er nog iets aan hebben, maar dat doen ze niet. Ze nemen haar mee en daarmee is het afgelopen.’ De moeder zei niets en sloeg het kind gade dat stil was blijven staan en door de takken der bomen omhoogkeek. Boven de heuvels achter de boomgaard stond scherp en helder de avondster afgetekend.

‘Ze is niet van ons, ze is niet meer van ons sinds ze hier kwamen en zeiden dat zij was voorbestemd de Priesteres der Tomben te worden. Zie je dat nu nog niet?’ In de norse mannenstem klonken verwijt en ergernis. ‘Je hebt nog vier anderen. Hen mag je bij je houden, deze niet. Verlies dus je hart niet aan haar. Laat haar gaan.’

‘Als de tijd daarvoor gekomen is,’ zei de vrouw, ‘zal ik haar laten gaan.’ Zij boog zich het kind tegemoet dat over de drassige grond kwam aanrennen op haar kleine, naakte, blanke voetjes, en ving het op in haar armen. Terwijl zij zich omdraaide en de hut binnenging, boog zij het hoofd en drukte een kus op de zwarte lokken van het kind; en haar eigen haar waarover het haardvuur zijn grillige gloed wierp, was blond.

De man bleef buiten staan, de voeten naakt en koud op de grond en boven zich de donkerende, heldere voorjaarshemel. Op zijn in schemer gehuld gelaat lag een uitdrukking van smart, een doffe, diepe, verbeten smart die hij nooit onder woorden had kunnen brengen. Tenslotte haalde hij de schouders op en volgde zijn vrouw naar binnen in de vuurverlichte hut die vol was van kinderstemmen.

De verspijsde

Een enkele hoorn blies een schelle toon en verstomde. De navolgende stilte werd alleen verstoord door het geluid van vele voetstappen begeleid door zachte trommelslag in het ritme van een trage hartenklop. Door kieren in het dak van de Hal van de Troon en door gaten tussen de pilaren waar hele stukken metselwerk en pannen naar beneden gekomen waren, scheen aarzelend zonlicht schuin naar binnen. Het was een uur na zonsopgang, stil en koud. De dode bladeren van het onkruid dat zich tussen de marmeren plavuizen een weg omhoog had gebaand, waren met rijp afgezet en knisterden als de lange zwarte gewaden der priesteressen eroverheen streken.

Zij schreden vier bij vier de ruime hal door tussen dubbele rijen pilaren. Dof sloeg de trommel. Geen stem liet zich horen, geen oog keek toe. In zwart geklede meisjes droegen toortsen die in de strepen van zonlicht rossig verglommen, maar in de schemer ertussen feller opvlamden. Buiten op de treden naar de Hal van de Troon, stonden de mannen: wachters, hoornblazers en trommelaars; alleen de vrouwen waren de grote deuren binnengegaan, in zwarte gewaden met zwarte kap, en schreden langzaam vier bij vier naar de lege troon. Als laatsten twee rijzige vrouwen, dreigende zwarte gestalten, de ene mager en star, de ander zwaar deinend op de maat van haar schreden. Tussen hen in liep een kind van een jaar of zes. Zij droeg een glad afhangend wit hemd; haar hoofd was onbedekt, armen en benen waren naakt en zij ging barrevoets. Zij leek buitengewoon klein. Aan de voet van de treden die naar de troon leidden en waar de anderen nu in donkere rijen stonden te wachten, bleven ook de beide rijzige vrouwen staan. Zij duwden het kind een weinig naar voren. De troon op het hoge platform scheen aan alle zijden omgeven door gordijnen van zwart spinrag die uit het duister van het dak omlaaghingen; of het echt gordijnen waren, dan wel alleen maar dichtere schaduwen, was met het oog niet te zien. De troon zelf was zwart met een matte glinstering van edelstenen of goud op rug en armleuningen. Hij was van enorme afmeting. Zijn afmeting had niets menselijks. Hij was leeg. Er troonden op hem slechts schaduwen. Onbegeleid besteeg het kind vier van de zeven treden uit roodgeaderd marmer. Zij waren zo breed en hoog dat zij beide voeten op een trede moest zetten alvorens aan de volgende te beginnen. Op de middelste trede stond recht tegenover de troon een groot ruw houten blok dat aan de bovenkant was uitgehold. Het kind knielde op beide knieën neer en legde het hoofd een weinig opzij gekeerd in de uitsparing. Zo bleef zij onbeweeglijk zitten. Uit de schaduwen ter rechterzijde van de troon trad nu plotseling een gestalte in een gegordeld gewaad van witte wol

naar voren en liep de treden af naar het kind. Hij droeg een wit masker; in de handen hield hij een zwaard uit gepolijst staal van meer dan een meter lang. Zonder een woord of aarzeling zwaaide hij het zwaard in beide handen omhoog tot boven de nek van het kleine meisje. De trommel viel stil.

Toen het blad het hoogste punt van zijn zwaai had bereikt en er even bleef hangen sprong ter linkerzijde van de troon een zwarte gestalte naar voren, ijlde de trappen af en hield met tengere arm die van de scherprechter tegen. De scherpe snede van het zwaard flitste op in de lucht. Zo stonden zij een ogenblik in evenwicht, de witte gestalte en de zwarte, beiden gezichtsloos, als zwaarddansers boven het roerloze kind wier omlaagvallend zwarte haar de blanke nek bloot gaf.

Geluidloos sprongen beiden terzijde, de treden weer op, en verdwenen in de duisternis achter de enorme troon. Een priesteres kwam naar voren en goot een kom met vloeistof uit over de treden naast het neergeknielde kind. In de schemering van de hal leek het een zwarte vlek.

Het kind stond op en daalde moeizaam de vier treden af. Toen zij beneden was, legden de beide rijzige priesteressen haar een zwart gewaad om en een mantel met kap; toen keerden zij haar weer met het gelaat naar de treden, de donkere vlek en de troon. ‘O, laten de Naamlozen neerzien op het kind dat hen is gegeven, het meisje dat van stond af aan in waarheid naamloos geboren is. Laten zij haar leven aanvaarden en de jaren van haar leven tot aan haar dood die tevens de hunne is. Laat zij hen welgevallig zijn. Laat zij hen tot spijs worden.’

Andere stemmen antwoordden, schril en rauw als trompetten: ‘Zij wordt hun spijs. Zij wordt hun spijs.’ Het kleine meisje blikte vanonder haar zwarte kap omhoog naar de troon. De edelstenen in de grote geklauwde armen en op de rugleuning droegen een floers van stof en op het houtsnijwerk zaten spinnewebben en witte vlekken waar uilen hun uitwerpselen hadden laten vallen. De drie hoogste treden vlak onder de troon en boven de trede waar zij had neergeknield, waren nooit door stervelingsvoeten beklommen. Het stof lag er zo dik dat zij tezamen één helling leken van grijs zand, het oppervlak van roodgeaderd marmer volkomen overdekt met het onberoerde, onbetreden gruis van zo vele jaren, zo vele eeuwen. ‘Zij wordt hun spijs. Zij wordt hun spijs’. Nu liet zich plotseling de trommel weer horen, in sneller tempo. Zwijgend en schuifelend vormde zich de stoet en bewoog zich weg van de troon naar het oosten, naar het heldere, verre vierkant van de deuropening. Aan beide kanten rezen de dikke dubbele zuilen omhoog naar het duister van het gewelf als kuiten van reusachtige bleke benen. Evenals zij nu

geheel in zwart gekleed liep het kind tussen de priesteressen; haar kleine naakte voetjes schreden plechtig over het bevroren onkruid, de ijskoude stenen. Als door het vervallen dak het zonlicht schuin over haar weg flitste, keek zij niet op.

Wachters hielden de deuren wijdopen. De zwarte stoet trad naar buiten in het ijle, koude licht en de wind van de vroege ochtend. Oogverblindend zwom de zon boven de verten van het oosten. Evenals de bergen in het westen ving ook de gevel van de Hal van de Troon het gele licht. Meer naar onder op de heuvel lagen de overige gebouwen nog in purperen schaduwen, behalve de Tempel van de Broedergoden die recht tegenover de hal op een kleine terp stond; het dak was pas verguld en weerkaatste de volle luister van het daglicht. De zwarte rij van priesteressen slingerde zich vier bij vier langs de Heuvel der Tomben omlaag en begon onder het voortgaan zacht te zingen. De melodie had slechts drie tonen en het woord dat steeds weer herhaald werd, was zo oud dat het zijn betekenis had verloren, als een richtingwijzer op een plaats waar de weg reeds is verdwenen. Steeds weer zongen zij het lege woord. Heel die dag van de Herrijzing van de Priesteres was vervuld met zang van lage vrouwenstemmen in een saaie, niet aflatende dreun.

Het meisje werd van vertrek naar vertrek gevoerd en van tempel naar tempel. Op de ene plaats werd haar zout op de tong gelegd; elders knielde zij neer met het gezicht naar het westen, terwijl haar lokken werden kortgeknipt en gewassen met olie en geurige azijn; weer elders lag zij achter het altaar met het gezicht omlaag op een grafzerk van zwart marmer en zongen schrille stemmen een dodenklacht. Noch door haar, noch door een van de andere priesteressen werd er heel die dag iets gegeten of gedronken. Toen de avondster opkwam, werd het kleine meisje naar bed gebracht en lag naakt tussen de dekens van schapevel in een vertrek waar zij nooit eerder had geslapen. Het was in een huis dat jarenlang gesloten was geweest en nu op die dag weer ontsloten werd. De hoogte van het vertrek was groter dan de lengte en er waren geen ramen. Er hing een geur van bederf, doods en dompig. Zwijgend lieten de vrouwen haar in het donker achter. Zij bleef stil liggen, precies zoals zij haar hadden neergelegd. Haar ogen stonden wijd open. Zo lag zij daar lange tijd. Zij zag een lichtschijn huiveren langs de hoge muur. Er kwam iemand geruisloos door de gang en hield de hand voor zijn blaker zodat er niet meer licht te zien was dan bij een vuurvliegje. Een schorre fluisterstem: ‘He, ben je daar, Tenar.’ Het kind gaf geen antwoord.

Er stak iemand zijn hoofd door de deuropening, een vreemdgevormd hoofd, kaal als een geschilde aardappel en met dezelfde gelige kleur. Ook de ogen waren als die van een aardappel, bruin en klein. De neus viel in het niet bij de grote, platte hangwangen

en de mond was een liploze sleuf. Onbeweeglijk staarde het kind naar dit gezicht. Haar ogen waren groot, donker en star. ‘He, Tenar, mijn kleine honingbijtje, daar ben je dan.’ De stem klonk schor en hoog als een vrouwestem, maar het was geen vrouwestem. ‘Ik mag hier eigenlijk niet komen, ik hoor buiten op de galerij en daar ga ik nu ook heen. Maar ik moest even zien hoe het mijn kleine Tenar ging na heel zo’n lange dag als deze. En, hoe gaat het mijn arme, kleine honingbijtje?’ Hij kwam op haar toe, geruisloos en zwaar, en stak de hand uit als om haar zacht over het haar te strijken. ‘Ik ben Tenar niet meer,’ zei het kind en staarde naar hem omhoog. Zijn hand viel stil; hij raakte haar niet aan. ‘Nee,’ fluisterde hij na een ogenblik. ‘Dat weet ik. Dat weet ik. Nu ben je de kleine Verspijsde. Maar ik…’ Zij sprak niet.

‘Het was een zware dag voor een klein meisje,’ zei de man niet op zijn gemak, het nietige lichtje flakkerde in zijn grote, gele hand.

‘Je mag helemaal niet in dit Huis komen, Manan.’

‘Nee. Nee. Ik mag hier niet komen. Ik weet het. Nu,welterusten dan kleintje.… Welterusten.’ Het kind zei niets. Manan draaide zich langzaam om en ging weg.

Het schijnsel op de hoge muren van de cel stierf weg. Het kleine meisje dat vanaf nu geen andere naam meer had dan Arha, de Verspijsde, lag op haar rug en staarde onbeweeglijk de duisternis in.

De muur rond de plaats

Naarmate zij ouder werd, verloor zij alle herinnering aan haar moeder zonder dat zij dit verlies besefte. Haar thuis was hier, op de Plaats der Tomben en hier was altijd haar thuis geweest. Alleen zo nu en dan, wanneer zij op lange juli-avonden naar de bergen in het westen keek, schraal en leeuw-getint in de nagloed van de zonsondergang, kwam er iets in haar boven van een vuur dat lang geleden in een haard had gebrand met hetzelfde heldergele licht. En tegelijk daarmee kwam de herinnering aan een omhelzing, een vreemde gedachte, want hier was zelfs een aanraking hoge uitzondering; en de herinnering aan een aangename geur, de welriekendheid van pas gewassen haar gespoeld in saliegeurend water, blond lang haar, de kleur van de zonsondergang.

Natuurlijk wist zij meer dan zij zich kon herinneren, want men had haar het hele verhaal verteld. Toen zij een jaar of zeven, acht was en zich voor het eerst begon af te vragen wie deze' Arha' nu eigenlijk was, had zij aan de Hoeder Manan die voor haar zorgde, gevraagd: 'Zeg mij hoe ik gekozen werd, Manan.'

'Dat weet je toch allemaal al, kleintje.'

En inderdaad wist zij dat. De eentonige stem van de rijzige priesteres Thar had het haar zo vaak verteld tot zij de woorden van buiten kende, en nu herhaalde zij deze: 'Ja, ik weet het. Na de dood van de Ene Priesteres der Tomben van Atuan worden de riten van begraving en zuivering voltrokken binnen één maand volgens de kalender van de maan. Daarna gaan enige der Priesteressen en Hoeders der Tomben van Atuan op weg door de woestijn en trekken zoekend en vragend langs de steden en dorpen van Atuan. Zij zoeken het meisje dat geboren werd in de nacht van de dood der Priesteres. En als zij zulk een kind vinden, wachten zij af en slaan het gade. Het kind moet gezond zijn naar lichaam en geest en terwijl het opgroeit, mag het geen rachitis krijgen, noch pokken, noch enige verminking, en het mag ook niet blind worden. Wanneer het door geen gebrek geplaagd de leeftijd van vijf jaar bereikt, heeft men de zekerheid dat het lichaam van het kind inderdaad het nieuwe lichaam is van de gestorven Priesteres. En het kind wordt ter weet gebracht aan de Godkoning in Awabath en zij wordt naar haar tempel gevoerd en daar een heel jaar onderricht. En aan het eind van dat jaar leidt men haar binnen in de Hal van de Troon en wordt haar naam teruggegeven aan hen die haar Meesters zijn, de Naamlozen: zij immers is de naamloze, de Steeds Herboren Priesteres.' Dat was woord voor woord alles wat Thar haar verteld had, en een woord meer te vragen had zij nooit gewaagd. De magere priesteres was geen onmens, maar zij leefde

volgens ijzige, ijzeren wetten en Arha was bang voor haar. Maar bang was zij niet voor Manan, verre van dat, en hem gelastte zij: 'Vertel mij nu hoe ik werd uitgekozen.' En dan vertelde hij het haar opnieuw. 'Wij gingen hier weg en trokken op de derde dag van de wassende maan naar het noorden en westen; want de zalige Arha was gestorven op de derde dag van de vorige maan. En het eerst gingen wij naar Tenacbah, een grote stad, ook al beweren zij die beide kennen, dat zij voor Awabath niet meer is dan een vlieg voor een koe. Maar voor mij is zij groot genoeg, er moeten wel tien maal honderd huizen staan in Tenacbah. En wij trokken verder naar Gar. Maar niemand in die steden was de vorige maand op de derde dag der maan een meisje geboren; een paar hadden jongens gebaard, maar aan jongens heb je niets… Dus trokken we verder naar de steden en dorpen in het heuvelland ten noorden van Gar. Het is mijn land. Ik ben daar geboren, in de heuvels waar rivieren stromen en het gras groen is. Niet in deze woestenij.' Manans schorre stem kreeg een vreemde klank, wanneer hij dat zei, en zijn kleine oogjes zonken dan helemaal weg in de plooien van zijn gezicht. Hij zweeg dan altijd en vervolgde na korte tijd: 'En zo spoorden wij alle ouders op wie in de laatste maanden een kind was geboren, en spraken met hen. En sommigen logen ons iets voor: "O zeker werd ons meisje geboren op de derde dag van de maan." Want arme mensen, weet je, zijn vaak maar al te blij een pasgeboren meisje kwijt te raken. En dan waren er anderen die in de valleien van de heuvels hun eenzame hutten bewoonden en zo arm waren dat zij de dagen niet telden en nauwelijks wisten hoe men de vlucht der tijden meten kan; en dus konden zij nooit zeker zeggen hoe oud hun kindje was. Maar door lang genoeg door te vragen kwamen wij altijd achter de waarheid, zij het dat wij slechts traag vorderden. Tenslotte vonden we een meisje in een dorp met tien hutten te midden der boomgaarden ten westen van Entat. Zij was al acht maanden oud, zo lang waren wij reeds op zoek. Maar zij was geboren in de nacht dat de Priesteres der Tomben gestorven was, ja zelfs binnen het uur van haar dood.

En het was een aanvallig kindje dat bij haar moeder op schoot zat en met grote heldere ogen ons allen aankeek zoals wij daar in het enige vertrek van de hut opeengedrongen stonden als vleermuizen in een spelonk. Haar vader was arm. Hij verzorgde de appelbomen in de bongerd van een rijke man en bezat zelf niets dan zijn vijf kinderen en een geit.

Zelfs het huis behoorde hem niet toe. Zo drongen wij daar allen naar binnen en aan de manier waarop de priesteressen naar het meisje keken en onder elkaar beraadslaagden, kon je al opmaken dat zij meenden de Herborene dan eindelijk gevonden te hebben. En ook de moeder zag dat; zij hield het kindje in haar armen en sprak geen

woord. Goed, de volgende dag kwamen we terug en wat zagen we? Het kleine kindje met de stralende ogen lag op haar biezen bedje te huilen en te krijten, en heel haar lichaampje was overdekt met koortsig-rode vegen en vlekken, en de moeder schreide nog luider dan het kindje: “Ay, Ay, mijn kindje is door Heksevingers aangeroerd.” Dat zei ze en ze bedoelde de pokken. Ook in mijn dorp noemden ze die de Heksevingers. Maar Kossil die nu de Hogepriesteres is van de Godkoning, liep naar de krib en nam het kind er uit. De overigen waren alle teruggeweken en ik ook: het leven heeft voor mij weinig waarde, maar wie gaat er een huis binnen waar de pokken heersen? Zij evenwel was niet bang, zij niet. Zij nam het kind op en zei: “Het heeft geen koorts.” En zij bevochtigde haar vingers en wreef over de rode plekken en ze gingen eraf; het was bessesap. De arme dwaze moeder had ons proberen te bedriegen om haar kind te kunnen behouden.’ Manan moest hier altijd hartelijk om lachen; zijn gelig gezicht veranderde nauwelijks van uitdrukking, maar zijn lichaam schudde. ‘Haar man gaf haar een pak slaag, want hij vreesde de toorn van de priesteres. Spoedig waren wij weer terug in de eenzaamheid, maar ieder jaar ging er iemand van de Plaats terug naar het dorp onder de appelbomen om te zien hoe het met het kind was. Zo gingen er vijf jaar voorbij en toen gingen Thar en Kossil op reis met de wachters van de Tempel en met de krijgers van de rode helm die de Godkoning hen als geleide had meegegeven. En zij brachten het kind hierheen, want het was inderdaad de herboren Priesteres der Tomben en hier hoorde het thuis. En wie was dan dat kind, kleintje?’

‘Ik,’ zei Arha en staarde in de verte als keek zij naar iets dat zij niet zien kon, iets dat uit het gezicht was verdwenen.

Eenmaal vroeg ze: ‘Wat deed de… de moeder toen zij het kind bij haar kwamen weghalen?’

Maar dat wist Manan niet; hij was op die laatste reis niet met de priesteressen meegegaan.

En zij zelf kon het zich niet herinneren. Wat had het voor zin het zich te herinneren? Het was alles verleden tijd. Zij was nu waar zij zijn moest. In de hele wereld kende zij maar één plaats: de Plaats der Tomben van Atuan.

Het eerste jaar had zij geslapen in de grote slaapzaal, samen met de andere aankomelingen, allen meisjes tussen vier en veertien jaar. Ook toen al was het Manan die haar van de Tien Hoeders als speciale verzorger was toegewezen, en had haar krib gestaan in een kleine alkoof, gedeeltelijk afgezonderd van de lange, laaggezolderde slaapzaal in het Grote Huis waar de meisjes, voor ze insliepen, lagen te giechelen en te fluisteren, en in het grauwe morgenlicht elkaar geeuwend de haren vlochten. Toen men haar haar naam had ontnomen en zij Arha geworden was, sliep zij alleen in het Kleine

Huis, in het bed en het vertrek die voor de rest van haar leven haar bed en vertrek zouden zijn. Dat huis was van haar, het Huis van de Ene Priesteres, en niemand mocht het betreden zonder haar toestemming. Toen ze nog klein was, vond ze het leuk wanneer er iemand onderdanig op haar deur klopte en zij 'Je mag binnenkomen' kon zeggen, en het ergerde haar dat Kossil en Thar, de beide Hogepriesteressen, die toestemming als vanzelfsprekend beschouwden en zonder kloppen binnenkwamen.

De dagen verstreken, de jaren verstreken, alle eender en hetzelfde. De meisjes van de Plaats der Tomben brachten de tijd door met lessen en onderricht. Spelletjes werden er niet gedaan; er was geen tijd voor spelletjes. Zij leerden de heilige zangen en heilige dansen, de geschiedenis van de Landen van Kargad en de mysteries der goden aan wie zij waren toegewijd: de Godkoning die heerste in Awabath, of de Broedergoden Atwah en Wuluah. Als enige van hen leerde Arha de riten van de Naamlozen die haar onderwezen werden door één enkele persoon, Thar, de Hogepriesteres van de Broedergoden. Een uur of meer per dag was zij hierdoor gescheiden van de andere kinderen, maar het grootste deel van haar tijd werd evenals de hunne besteed aan eenvoudige werkzaamheden. Zij leerden de wol van hun kudden spinnen en weven, zij leerden planten, oogsten en de bereiding van het voedsel dat zij dagelijks aten: linzen, boekweit, grof gemalen voor de pap of fijn voor het ongedesemde brood, uien, kool, geitekaas, appels en honing.

Het plezierigste wat je gebeuren kon, was dat je mocht gaan vissen in de troebele groene rivier die een halve mijl noordoostelijk van de Plaats door de vlakte stroomde; je kreeg dan een appel of een boekweitkoek voor het middagmaal mee en kon heel de dag in het droge zonlicht tussen het riet zitten kijken naar het traag voorbijstromende groene water en naar het trage schaduwspel van de wolken over de berghelling. Maar als de lijn zich spande en je met een kreet van verrukking een platte glinsterende vis op de oever zwaaide en in lucht verdronk, dan kwam Mebbeths stem, sissend als een adder: 'Zwijg, hou op met dat stomme gegil .' Mebbeth diende in de tempel van de Godkoning en was een donkere vrouw, jong nog, maar hard en scherp als obsidiaan. Vissen was haar lust en leven. Je moest haar te vriend houden en doodstil zijn anders nam ze je nooit meer mee uit vissen; en dan kwam je ook nooit meer bij de rivier, behalve om in de zomer water te halen als de bronnen waren opgedroogd. Dat was een naar karwei: je moest door de witzengende hitte een halve mijl naar de rivier sjouwen, er de twee emmers van het draagjuk vullenen dan zo snel mogelijk heuvelopwaarts weer teruggaan naar de Plaats. De eerste honderd meter ging het nog vrij gemakkelijk, maar dan werden de emmers zwaarder en zwaarder, en brandde het juk in je schouders

als een staaf gloeiend ijzer; het droge pad blikkerde in het zonlicht en iedere stap ging moeilijker en trager. Tenslotte kwam je in de koele schaduw van de achterhof van het Grote Huis naast de moestuin waar je de emmers klaterend leeggoot in de waterbekkens. En dan maakte je rechtsomkeert en begon van voren af aan, en nog eens, en nog eens. Binnen de omheining van de Plaats — dat was de hele naam en meer was ook niet nodig, want het was de oudste en heiligste van alle plaatsen in de vier landen van het Rijk van Kargad — woonden een paar honderd mensen en stond een groot aantal gebouwen: drie tempels, het Grote Huis en het Kleine Huis,de verblijven van de eunuchen; en even buiten de muur de barakken van de wacht en een groot aantal slavenhutten, de voorraadschuren, de schaapskooien en geitenstallen en de andere gebouwen van de boerderij. Op afstand leek het een kleine stad, vooral wanneer je erop neerkeek vanuit de dorre heuvels in het westen waar niets wilde groeien behalve salie, hier en daar een pol draadgras, wat klein onkruid en woestijnplanten. En zelfs van heel ver weg op de vlakten in het oosten kon je soms aan de voet van de bergen het gouden dak van de Tempel der Broedergoden zien glinsteren en blikkeren als een stuk glimmer in een rotswand. Die tempel zelf was een witgepleisterde kubus zonder vensters en met een lage voorhal en deur. Pompeuzer en eeuwen jonger was de Tempel van de Godkoning iets verder de heuvel af met een hoge voorhal en een rij dikke witte zuilen met beschilderde kapitelen — ieder uiteen stuk cederhout dat per schip was aangevoerd uit het woudenrijke Hur-At-Hur en door twintig zwoegende slaven over de kale vlakte naar de Plaats was gesleept. Pas als de reiziger uit het oosten komend het gouden dak had gezien en de kleurige kapitelen, ontwaarde hij ook, hoger op de heuvel van de Plaats en tanig en uitgeteerd als de woestijn zelf boven alles uittorenend, de oudste der tempels van zijn volk: de enorme Hal van de Troon met de slordig herstelde muren en de afgeplatte, vervallen koepel.

Achter de Hal en rond de hele kam van de heuvel liep een dikke muur van rotsblokken, zonder mortel op elkaar gestapeld, die op vele plaatsen half was ingestort. Binnen de ring van de muur staken een stuk of wat zwarte stenen van een meter of zes, zeven uit de aarde omhoog als reusachtige vingers. Als het oog ze eenmaal gezien had, bleef het ernaar terugkeren. Zij stonden er zwanger van betekenis en toch was er niet overgeleverd wat zij betekenden. Het waren er negen: één stond rechtop, de overige min of meer scheefgezakt, twee waren omgevallen. Zij droegen alle een korst van grauw en oranje mos als waren ze met verf bespat, alle behalve één die naakt was en zwart met een doffe glans. Deze voelde ook glad aan terwijl je op de anderen onder de korst van mossen vaag lijnen kon zien of met je vingers kon voelen: vormen, tekens. Deze negen stenen waren de Tomben van

Atuan. Zij stonden er zei men sinds de tijden der eerste mensen, sinds de schepping van Aardzee. Zij waren opgericht in de duisternis toen het land werd opgeheven uit de diepten der oceaan. Zij waren veel ouder dan de Godkoningen van Kargad, ouder dan de Broedergoden, ouder dan het licht. Zij waren de tomben van hen die heersten vóórdat de wereld der mensen het aanzien kreeg, van hen die geen naam hebben, zoals ook zij die hen dient, geen naam heeft.

Zij ging er niet vaak naar toe en behalve zij zette er nooit iemand een voet op de grond waar zij stonden, op de heuvel binnen de muur van rotsen achter de Hal van de Troon. Tweemaal per jaar, tijdens de volle maan het dichtst bij de evening van lente en herfst, werd er een offer gebracht voor de Troon en dan verliet zij de Hal door de lage achterdeur met in de handen een groot bronzen bekken vol walmend geitebloed. Zij moest dit dan uitgieten, de helft aan de voet van de zwarte steen die nog rechtop stond, en de andere helft over een van de gevallen stenen die in steenslag en stof begraven lagen, bezoedeld door eeuwen van offerbloed.

Soms ging Arha er vroeg in de morgen alleen naar toe; zij liep dan rond tussen de Stenen en probeerde een zin te ontdekken in de uitsteeksels en inkervingen van de reliëfs die bij lage zonnestand duidelijker te onderscheiden waren. Soms ook ging zij zitten en keek omhoog naar de bergen in het westen en omlaag naar de daken en muren van de Plaats die van daaruit geheel te overzien was; zij zag de eerste tekenen van bedrijvigheid rond het Grote Huis en de barakken van de wacht, en de kudden van schapen en geiten die op weg gingen naar hun schrale weiden langs de rivier. Er gebeurde nooit iets bij de Stenen. Zij ging er alleen maar heen omdat het haar was toegestaan er heen te gaan, omdat ze er alleen kon zijn. Het was een naargeestige plek. Zelfs in de middaghitte van de woestijnzomer hing er een zekere kilte. Soms floot de wind zachtjes tussen de beide stenen door die het dichtst bij elkaar stonden en zich naar elkaar toebogen als vertelden zij elkaar hun geheimen. Maar er werd geen geheim verteld. Vanaf de muur rond de Tomben liep een tweede lagere muur in een lange onregelmatige halve boog rond de Plaats en boog dan af in de richting van de rivier. Het was niet zozeer een verdedigingsmuur rond de Plaats, als wel een scheiding die haar in tweeën deelde; aan de ene kant de tempels en de huizen van de Priesteressen en Hoeders, aan de andere kant de kwartieren van de wacht en van de slaven die de Plaats van voedsel voorzagen, het land bewerkten en de kudden hoedden. Van hen kwam nooit iemand binnen de muur, behalve bij bepaalde zeer hoge feesten wanneer de wachten met hun trommelslagers en hoornblazers de stoet der Priesteressen moesten begeleiden; maar ook dan mochten zij het portaal van de tempels niet betreden. Nooit hadden andere mensen een voet binnen de muur van

de Plaats gezet. Eens waren er pelgrimstochten geweest en waren koningen en vorsten uit de Vier Landen hier hun goden komen aanbidden. Anderhalve eeuw geleden was de eerste Godkoning de riten van zijn eigen tempel komen vieren; maar zelfs hij had de heuvel der Grafstenen niet mogen betreden, zelfs hij had buiten de muur rond de Plaats moeten eten en slapen. Als je je tenen in de spleten zette, was het niet moeilijk bovenop die muur te klimmen. Op een middag in de late lente zat de Verspijsde op de muur in gezelschap van een meisje dat Penthe heette; zij waren beide twaalf jaar oud. Volgens de regels moesten zij eigenlijk in de weefkamer van het Grote Huis zijn, een ruim stenen vertrek vlak onder het dak; volgens de regels moesten ze er aan een der grote weefgetouwen zitten waarop altijd saaie zwarte wol was geschoren, en de zwarte stof voor hun kleding weven. Zij waren naar buiten geglipt voor een dronk water uit de bron in de hof en daar had Arha gezegd: 'Kom mee,'en het andere meisje meegenomen de heuvel af naar de muur, buiten het zicht van het Grote Huis. Nu zaten ze boven op de muur, drie meter hoog, en lieten hun blote benen aan de buitenkant omlaagbengelen, terwijl ze uitkeken over de wijdse vlakten die zich naar het oosten en noorden alsmaar verder uitstrekten. 'Ik zou wat graag de zee zien,' zei Penthe. 'Waarom?' vroeg Arha, kauwend op de bittere stengel van een distel die ze van de muur had geplukt. Op het schrale land was de bloeitijd juist voorbij. Al die kleine bloesems van de woestijn, geel en rose en wit, laag van groei en kort van bloei, waren in zaad geschoten en verspreidden op de wind hun tengere as-witte pluimpjes en schermpjes of lieten hun vernuftig gehaakte klitten vallen. De grond onder de appelbomen in de boomgaard was bedekt met een wit-rose driftlaag van gekneusde bloesems. De takken waren groen, mijlen rond de Plaats de enige groene bomen. Overal elders, van einder tot einder de saaie geelbruine kleur van de woestijn, behalve op de bergen waarover de eerste knoppen van de bloeiende salie een zilver-blauwe sluier hadden gelegd.

'Ach, ik weet niet waarom. Ik zou alleen wel eens wat anders willen zien. Hier is het altijd hetzelfde. Er gebeurt niets.'

'Alles wat elders gebeurt, begint hier,' zei Arha. 'Ja, dat weet ik… Maar ik zou er wel eens wat van willen zien gebeuren.'

Penthe lachte. Zij was een mollig, gemoedelijk uitziend meisje. Zij wreef met de zolen van haar naakte voeten langs de zon-gewarmde stenen en vervolgde even later: 'Toen ik klein was, weet je, woonde ik aan zee. Ons dorp lag vlak achter de duinen en we gingen soms spelen aan het strand. Ik herinner me dat we er eens schepen voorbij zagen komen, een heel eind weg op zee. We renden naar het dorp om het te vertellen en iedereen kwam kijken. De schepen leken draken met rode vlerken en een paar hadden een echte hals met een drakekop erop. Zij

zeilden langs Atuan, maar het waren geen Kargse schepen. Zij kwamen uit het westen, uit de Binnenste landen zei het dorpshoofd. Heel het dorp liep uit om ernaar te kijken. Vast en zeker was men bang dat ze zouden landen, maar ze gingen alleen maar voorbij, niemand kon zeggen waarheen. Misschien om een inval te doen in Kare-go-At. Maar denk eens aan, zij kwamen van de eilanden der tovenaars waar de mensen allemaal een groezelige huidskleur hebben en allemaal even gemakkelijk een tover op je leggen als dat ze met de ogen knipperen.'

'Op mij niet,' zei Arha fel. 'Ik zou niet naar ze zijn gaan kijken. Het zijn vuige vervloekte tovenaars. Hoe durven ze zo dicht langs ons Heilige Land te varen?'

'Ach, ik denk dat de Godkoning ze op een dag wel zal verslaan en allen tot slaaf maken. Maar ik zou zo graag de zee weer eens willen zien. In de poelen op het strand zaten altijd van die kleine poliepjes en als je 'boe' naar ze riep werden ze helemaal wit. Daar komt die oude Manan aan; hij loopt je te zoeken.' Arha's hoeder en dienaar kwam langzaam aanlopen langs de binnenkant van de muur. Nu en dan bukte hij zich om een wilde ui uit de grond te trekken waarvan hij al een slappe slierterige bos in de hand hield; dan richtte hij zich weer op en keek met zijn doffe, bruine oogjes om zich heen. Hij was de laatste jaren dikker geworden en zijn kale, gele huid glom in het zonlicht. 'Glij een eindje verder aan de mannenkant omlaag,' siste Arha en de beide meisjes schoten soepel als een hagedis langs de buitenkant van de muur naar beneden tot zij er zich even onder de rand konden vastklemmen en van de binnenkant onzichtbaar waren. Zij hoorden Manans trage voetstappen voorbijkomen. 'Hoehoe, aardappelsmoel,' kweelde Arha, een spottend fluisteren, zacht als de wind door het gras.

De zware voetstappen hielden stil. 'He daar,' zei een stem vol twijfel. 'Kleintje? Arha?' Stilte.

Manan liep door. 'Hoehoe, aardappelsmoel.'

'Hoehoe, aardappelbuik,' zong Penthe haar fluisterend na en kreunde dan van inspanning om haar lachen in te houden.

'Is daar iemand?' Stilte.

'Ach ja, ja, ja,' zuchtte de eunuch en zijn trage voeten gingen verder. Toen hij over de kromming van de heuvel verdwenen was, klauterden de meisjes weer bovenop de muur. Penthe zag vuurrood van inspanning en ingehouden lachen, maar Arha was woedend.

'De stomme oude schaapskop die me overal achternaloopt.'

'Hij moet wel,' zei Penthe vergoelijkend. 'Het is zijn taak op jou te letten.'

'Zij die ik dien, letten wel op me. Hen ben ik welgevallig en ik hoef niemand anders welgevallig te zijn. Die oude wijven en

ontmande mannen moesten me maar liever met rust laten. Ik ben de Ene Priesteres.'

Penthe staarde het andere meisje verbijsterd aan. 'O,' zei ze zwakjes, 'o, ik weet best wie je bent, Arha…'

'Dan moeten ze me mijn gang laten gaan en me niet de hele tijd lopen te commanderen.'

Penthe zei een tijdlang niets; zij zuchtte, liet haar mollige benen omlaag bungelen en tuurde uit over het wijdse, vale land onder hen dat zo traag oprees naar een hoge, vage en onafzienbare horizon.

'Het zal niet lang meer duren of jij zult de bevelen geven, weet je,' zei ze tenslotte kalm. 'Over twee jaar zijn we geen kinderen meer; dan zijn we veertien. Ik ga dan naar de tempel van de Godkoning en voor mij zal alles ongeveer hetzelfde blijven. Maar jij zult dan echt de Hogepriesteres zijn, en zelfs Kossil en Thar zullen je moeten gehoorzamen.'

De Verspijsde zei niets. Haar gezicht stond strak en in haar ogen onder de zwarte wenkbrauwen speelde een vage glimp van de lichtende hemel. 'We moeten terug,' zei Penthe. 'Nee.'

'Maar de voorweefster zal het misschien aan Thar vertellen en zo dadelijk is het tijd voor de Negen Zangen.'

'Ik blijf hier. En jij ook.'

'Ze zullen jou niet straffen maar mij wel,' zei Penthe goedaardig als immer.

Arha gaf geen antwoord. Penthe zuchtte en bleef. Hoog boven de vlakte vloeide de zon over in nevel. Van ver klonk over de lange, langzaam stijgende glooiing van het land een zwak gerinkel van schapebellen en het blaten van lammeren. Er stond een droge, lichte lentewind die zoete geuren met zich droeg. Toen de beide meisjes terugkeerden, waren de Negen Zangen bijna voorbij. Mebbeth had hen op de mannenmuur zien zitten en het gemeld bij haar gebiedster Kossil, de Hogepriesteres van de Godkoning.

Kossil was zwaar van gang, zwaar van gestalte. Zonder een spoor van emotie in stem of gezicht gaf zij de twee meisjes bevel haar te volgen. Zij voerde hen door de stenen gangen van het Grote Huis langs de voordeur naar buiten, en de heuvel op tot bij de tempel van Atwah en Wuluah. Daar sprak zij met Thar, de Hogepriesteres van die tempel, lang, dor en mager als de schenkel van een hert.

Kossil zei tot Penthe: 'Leg je kleed af.'

Zij geselde het meisje met een roede van rietstengels die de huid licht openreet. Penthe doorstond het gelaten en verbeet zwijgend haar tranen. Zij werd zonder avondmaal teruggestuurd naar de weefkamer en zou ook de volgende dag niets te eten krijgen. 'Als je ooit nog eens op de mannenmuur betrapt wordt,'zei Kossil, 'staan je veel ergere dingen te wachten dan ditmaal. Begrijp je dat, Penthe?' Kossils stem

klonk zacht, maar niet vriendelijk. Penthe zei: ‘Ja,’ en glipte weg, krimpend en rillend van pijn als het zware kleed over de striemen op haar rug wreef. Arha had naast Thar staande bij de geseling moeten toezien. Nu zag zij hoe Kossil de roede schoonveegde. Thar zei haar: ‘Men mag jou nooit zien klimmen en rondrennen met andere meisjes. Jij bent Arha.’ Stuurs voor zich kijkend gaf zij geen antwoord. ‘Voor jou is het beter alleen datgene te doen wat je is opgelegd te doen. Jij bent Arha.’

Het meisje sloeg even de ogen op naar het gelaat van Thar, toen naar dat van Kossil en het was angstig te zien hoe een felle haat of woede er in haar blik lag. Maar de magere priesteres leek er niet door beroerd; zij boog zich voorover en herhaalde met nadruk en bijna fluisterend: ‘Jij bent Arha. Er is niets meer over. Het werd alles tot spijs.’

‘Het werd alles tot spijs,’ zei het meisje haar na, zoals zij het haar dagelijks had nagezegd, al de dagen van haar leven sinds haar zesde jaar. Thar boog licht het hoofd en zo deed ook Kossil terwijl zij de roede weglegde. Het meisje boog niet, maar draaide zich gehoorzaam om en ging heen.

Na het avondmaal van aardappelen en voorjaarsuien dat zwijgend werd genuttigd in de smalle donkere eetzaal, en na het zingen van de avondhymnen, het aanbrengen der heilige woorden op de deuren en de korte Rite van het Onzeglijke, was de dagelijkse arbeid voorbij. De meisjes konden nu naar de slaapzaal gaan en er zolang het ene nachtlicht brandde, met dobbelstenen en stokjes spelen of in het donker van bed tot bed met elkaar fluisteren. Als iedere avond liep Arha door de hoven en over de hellingen van de Plaats naar het Kleine Huis waar zij alleen sliep. Er blies een zoele avondwind en de hemel was bezaaid met de sterren van het voorjaar als vlagen madeliefjes over de weiden van de lente, als het glinsteren van het licht op de zee in april. Maar het meisje had geen weet van weiden of van de zee. Zij keek niet omhoog. ‘Hé daar, kleintje.’

‘Manan,’ zei ze onverschillig.

Zijn grote schaduw schoof zich naast haar, het licht der sterren spiegelde op zijn kale schedel. ‘Heb je straf gekregen?’

‘Ik kan geen straf krijgen.’

‘Nee… Dat is zo ….

‘Zij kunnen me geen straf geven. Zij durven het niet.’ Hij stond daar, de grote handen langs het lichaam hangend, schimmig en log. Zij rook de wilde uien, de lucht van zweet en salie in zijn oude zwarte kleren die rafelden aan de zomen en hem te kort waren.

‘Zij mogen mij niet aanraken. Ik ben Arha,’ zei zij met schrille, felle stem en barstte in tranen uit.

De grote wachtende handen kwamen omhoog en trokken haar

naar hem toe, hielden haar in hun tedere greep, streelden haar zachtjes over het haar. ‘Kom, kom. Klein honingbijtje, klein meisje ... ’Zij hoorde het schorre mompelen opwellen uit de diepe holte van zijn borst en sloeg haar armen om hem heen. Haar tranen droogden spoedig, maar zij bleef zich aan Manan vasthouden als was zij niet in staat rechtop te staan. ‘Arm kleintje,’ fluisterde hij en nam het kind op en droeg het naar de deur van het huis waar zij alleen sliep. Daar zette hij haar op de grond.

‘Is het nu weer over, kleintje?’ Zij knikte, draaide zich om en ging het donkere huis binnen.

De gevangenen

Kossils stappen klonken hol door de gang van het Kleine Huis, gelijkmatig en doelbewust. Haar rijzige, zware gestalte vulde de deuropening van het vertrek, schrompelde ineen toen de priesteres neerboog en met één knie de vloer aanraakte, zwol op toen zij zich verhief in haar volle lengte. 'Gebiedster.'

'Wat is er, Kossil?'

'Tot vandaag was mij het toezicht opgedragen over een aantal zaken die tot het Domein der Naamlozen behoren. De tijd is nu rijp om, zo dit uw wens is, deze zaken waaraan in dit leven de herinnering nog niet bij u is teruggekeerd, te leren kennen, te zien en in eigen hand te nemen.'

Het meisje werd verondersteld in haar vensterloos vertrek te zitten mediteren, maar in werkelijkheid deed zij niets en dacht nauwelijks. Het duurde enige tijd voor er verandering kwam in haar starre, lege en trotse gelaatsuitdrukking. Maar die verandering kwam, ook al poogde zij haar te verbergen. Er lag iets van sluwheid in haar stem, toen zij zei: 'Het Labyrint?'

'We zullen het Labyrint niet betreden. Maar het zal noodzakelijk zijn de Onderkrocht door te gaan.'

Er was in Kossils stem misschien iets van vrees te beluisteren, misschien echter ook van geveinsde vrees, bedoeld om Arha af te schrikken. Het meisje stond zonder enige haast op en zei onverschillig: 'Goed dan.' Maar toen zij de zware gestalte van de Priesteres van de Godkoning naar buiten volgde, juichte het in haar binnenste: Eindelijk zal ik dan mijn eigen gebied zien. Zij was nu vijftien. Al weer meer dan een jaar geleden was zij onder de volwassenen opgenomen en waren haar tezelfdertijd alle bevoegdheden overgedragen die toekwamen aan de Ene Priesteres der Tomben van Atuan, de hoogste van de hogepriesteressen in de Landen van Kargad over wie zelfs de Godkoning geen zeggenschap had.

Allen bogen nu voor haar de knie, ook Kossil en de strenge Thar. Allen spraken haar aan met omslachtige eerbied. Maar er was niets veranderd. Er gebeurde niets. Toen de plechtigheden van haar wijding ten einde waren, verliepen de dagen zoals zij altijd verlopen waren. Er moest wol gesponnen worden en zwarte stof, graan moest gemalen en riten moesten gevierd worden; iedere avond werden de Negen Zangen gezongen en de poorten gezegend; tweemaal per jaar werden de Stenen gevoed met het bloed van een geit, en voor de Lege Troon moesten de dansen gedanst worden van het duister der maan. En zo was het hele jaar voorbij gegaan zoals ook de jaren ervoor voorbij gegaan waren, en ook zoals de komende jaren van haar leven voorbij

zouden gaan?

De verveling welde soms zo sterk in haar op dat zij uitgroeide tot een nachtmerrie die haar bij de keel greep. Korte tijd geleden had zij het niet langer uitgehouden erover te zwijgen. Zij moest erover spreken, dacht zij, anders werd zij waanzinnig. En het was Manan tot wie zij er over sprak. Haar trots verbood haar de andere meisjes in vertrouwen te nemen, en tegenover de oudere vrouwen weerhield haar de voorzichtigheid. Maar Manan telde niet; hij was een trouwe, oude schaapskop: tegen hem kon ze zeggen wat ze wilde. Tot haar verrassing had hij haar een antwoord gegeven.

'Weetje, kleintje,'zei hij, 'lang geleden, nog voor onze vier landen zich tot het Rijk samenvoegden en nog voor er een Godkoning over ons allen heerste, waren er een groot aantal kleinere koningen, vorsten en hoofdlieden. Er waren onder hen voortdurend twisten en om die te beslechten kwamen ze dan hierheen. Zo was het vroeger; zij kwamen dan uit ons land Atuan en uit Karego-At en uit Atnini en zelfs uit Hur-At-Hur, alle hoofdlieden en vorsten met hun dienaren en hun legers. En aan jou vroegen ze dan wat ze moesten doen. En jij ging dan staan voor de Lege Troon en deelde hen het besluit der Naamlozen mede. Maar dat is lang geleden. In de loop der tijd kwam heel Karego-At onder de heerschappij der Priesterkoningen en spoedig heersten zij ook over Atuan. En nu hebben er al vier of vijf mensengeslachten lang Godkoningen geregeerd over al de vier landen tezamen en ze tot een rijk verenigd. Zo is dan alles anders geworden. De Godkoning kan weerspannige hoofdlieden afzetten en alle twisten zelf beslechten. En omdat hij zelf een god is, zie je, hoeft hij de Naamlozen niet meer zo vaak om raad te vragen.' Arha bleef staan om hierover na te denken. Hier, in deze verlatenheid, in de schaduw der nooit veranderende Stenen, waar zij een leven leefde dat sinds het begin van de wereld steeds op dezelfde wijze geleefd was, had tijd niet veel te betekenen. Zij was niet gewend eraan te denken dat dingen konden veranderen, dat oude gebruiken konden sterven en dat er nieuwe geboren konden worden. Het gaf haar een gevoel van onrust de dingen in dit licht te bezien.

'De macht van de Godkoning is geringer dan de macht van degenen die ik dien,' zei ze met gefronste wenkbrauwen. 'Zeker… Zeker… Maar dat is iets wat je een god niet zo maar kunt gaan vertellen, mijn honingbijtje. En zijn priesteres ook niet.'

Zij zag de twinkeling in zijn kleine bruine ogen en dacht aan Kossil, de Hogepriesteres van de Godkoning voor wie zij altijd al bang geweest was, sinds zij naar de Plaats was gekomen: zij had heel goed door waar hij op doelde.

'Maar de Godkoning en zijn volk verwaarlozen de verering der Tomben. Niemand bezoekt ze.'

‘Ach, hij stuurt gevangenen om hier geofferd te worden. Dat verwaarloost hij niet; en evenmin de gaven die hij de Naamlozen verschuldigd is.’

‘Gaven. Het schilderwerk van zijn tempel wordt ieder jaar vernieuwd; zijn altaar torst een centenaar aan goud en in de lampen brandt rozenolie. En zie nu eens naar de Hal van de Troon: gaten in het dak, de koepel staat op instorten en in de muren nestelen uilen, muizen en vleermuizen… Maar desondanks zal zij de Godkoning overleven, en al zijn tempels en al de koningen die na hem komen. Vóór hen was zij er reeds, en wanneer zij er allen niet meer zijn, zal zij er nog altijd staan. Zij is het hart der dingen.’

‘Zij is het hart der dingen.’

‘Er liggen daar grote schatten; Thar spreekt er soms met me over. Genoeg om de tempel van de Godkoning meer dan tien maal te vullen. Goud en wijgeschenken van eeuwen her, honderd mensengeslachten of wie weet hoe lang geleden. Zij zijn alle weggeborgen onder de grond, in de gewelven en krochten. Ze willen me er nog niet heenbrengen, ze laten me wachten en wachten. Maar ik weet hoe het daar is. Er zijn ruimtes onder de Hal, onder de hele Plaats, onder de plek waar wij nu staan. Er is daar een netwerk van gangen, een Labyrint. Het is als een grote donkere stad onder een heuvel. Vol goud en zwaarden van oude helden en oude kronen, en beenderen en jaren en zwijgen.’ Zij sprak als in vervoering, in geestverrukking. Manan keek haar aan. Op zijn paffig gezicht lag nooit een andere uitdrukking dan die van gelaten, toegewijde triestheid; en nu keek hij nog triester dan gewoonlijk. ‘Ja, en jij bent de gebiedster over dat alles,’ zei hij. ‘Over zwijgen en duisternis.’

‘Dat ben ik. Maar ze willen me niets laten zien, alleen de bovengrondse ruimten achter de Troon. Zij hebben me zelfs de toegangen tot de ondergrondse gewelven niet laten zien; het blijft altijd bij wat vaag gemompel. Waarom onthouden zij me mijn gebied? Waarom laten ze me alsmaar wachten?’

‘Je bent nog jong,’ zei Manan met zijn schorre altstem. ‘En misschien, misschien zijn ze wel bang, kleintje. Tenslotte is het niet hun gebied. Het is het jouwe. Als zij het betreden, lopen ze gevaar. Geen sterveling is er die geen vrees koestert voor de Naamlozen.’

Arha zei niets, maar haar ogen schoten vuur. Alweer had Manan haar de feiten op een nieuwe wijze Ieren bezien. Thar en Kossil hadden haar altijd zo zelfverzekerd, zo kil en sterk geleken en zij had zich nooit kunnen indenken dat ook zij bang konden zijn. Toch had Manan gelijk. Zij vreesden die plek, zij vreesden die machten waar Arha in deelde, waar zij toe behoorde. Zij waagden het niet die donkere ruimten binnen te gaan uit vrees ook zelf tot spijs te worden.

Terwijl zij nu met Kossil de trappen van het Kleine Huis afdaalde

en het steil omhoog kronkelende pad naar de Hal van de Troon afliep, herinnerde zij zich dat gesprek met Manan, en weer triomfeerde zij. Waarheen zij haar ook meenam, wat zij haar ook liet zien, Arha zou niet bang zijn. Zij wist wat haar te doen stond. Een paar passen achter haar op het pad hoorde zij Kossils stem: ‘Zoals haar bekend is, behoort tot de plichten van mijn gebiedster het offeren van een aantal gevangenen, misdadigers van edele geboorte, die door heiligschennis of verraad gezondigd hebben tegen onze heer de Godkoning.’

‘Of tegen de Naamlozen,’ zei Arha.

‘Inderdaad. Het is evenwel niet voegzaam dat de Verspijsde dit offer voltrekt, zolang zij nog een kind is. Maar mijn gebiedster is nu geen kind meer. Er zijn gevangenen in de Zaal der Ketenen die ons een maand geleden uit Awabath gezonden zijn door de welwillendheid van onze heer de Godkoning.’

‘Ik wist niet dat er gevangenen gekomen waren. Waarom wist ik dat niet?’

‘De gevangenen worden hier des nachts heimelijk binnengebracht zoals dit van oudsher staat voorgeschreven in de riten der Tomben. Zij komen langs de geheime weg die mijn gebiedster nu volgen zal, wanneer zij het pad opgaat dat langs de muur loopt.’ Arha verliet het pad en volgde de hoge stenen muur die achter de gekoepelde Hal de Tomben omsloot. Hij was opgetrokken uit massieve rotsblokken; het gewicht van de kleinste overtrof dat van een man en de zwaarste hadden de afmetingen van een wagen. Zij waren onbehouwen, maar met grote zorg aaneengevoegd en op elkaar gestapeld. Toch waren hier en daar de bovenste stenen omlaaggevallen en lagen nu in een wanordelijke hoop aan de voet. Alleen een lange spanne tijd was tot zoiets in staat, een eeuwenlange eenzaamheid van verzengende dagen en vorstige nachten, het onmerkbaar bewegen der heuvels, duizenden jaren lang.

‘Het is erg gemakkelijk om over de Muur der Tomben te klimmen,’ zei Arha terwijl zij erlangs liepen.

‘Wij hebben geen mannen genoeg om hem te herstellen,’ antwoordde Kossil.

‘We hebben genoeg mannen om hem te bewaken.’

‘Alleen slaven. En op hen kunnen we niet vertrouwen.’

‘We kunnen op hen vertrouwen als ze schrik van ons hebben. Laat hun straf dezelfde zijn als van de vreemdeling die door hun nalatigheid de heilige grond binnen de muur betreedt.’

‘Wat is die straf?’ Kossil vroeg dit niet omdat ze het antwoord niet wist; zij had Arha het antwoord lang geleden geleerd. ‘Onthoofd te worden voor de Troon.’

‘Is het de wil van mijn gebiedster dat er een wacht geplaatst wordt bij de Muur der Tomben?’

‘Ja,’ antwoordde het meisje. Haar vingers in de lange zwarte mouwen kromden zich van driftige vreugde. Zij wist dat Kossil niet gaarne haar slaven afstond voor het bewaken van de muur, en inderdaad was het een zinloze taak, want welke vreemdelingen zouden hier ooit komen? Het was niet waarschijnlijk dat er door ongelukkig toeval of met opzet binnen een mijl rond de Plaats een mens zou rondzwerven zonder opgemerkt te worden; en hij zou zeker nimmer in de buurt der Tomben komen. Maar een wacht was een eerbewijs waar zij recht op hadden en Kossil kon zich er met goed fatsoen niet tegen verzetten. Zij moest Arha gehoorzamen. ‘Hier is het,’ zei haar kille stem.

Arha bleef staan. Zij had vaak over dit pad langs de Muur der Tomben gewandeld en kende het even goed als zij de hele Plaats kende, iedere steen en doorn en distel. Links verhief zich de grote rotsmuur tot driemaal haar lengte; rechts golfde de heuvel omlaag naar een ondiepe, dorre vallei die reeds spoedig weer omhoog glooide naar de heuvels aan de voet van de bergen in het westen. Zij spiedde overal om zich heen, maar zag niets dat zij tevoren niet gezien had. ‘Onder de rode rotsen, gebiedster.’

Een paar meter de helling af stak een brok rode lava naar voren, een trede of kleine klip in de rug van de heuvel. Toen zij naar beneden was gegaan en op de richel stond met het gezicht naar de rotswand, bemerkte zij dat er de ruwe omtrekken zichtbaar waren van iets als een deur, bijna anderhalve meter hoog. ‘Wat moet ik nu doen?’

Zij had al lang geleden geleerd dat het op heilige plaatsen geen zin heeft te proberen een deur te openen als je niet weet hoe je dat doen moet.

‘Mijn gebiedster beschikt over alle sleutels tot de plaatsen der duisternis.’

Sinds de voltrekking van de riten der volwassenheid droeg Arha aan haar gordel een ijzeren ring waaraan een kleine dolk hing en dertien sleutels, sommige lang en zwaar, andere klein als vishaken. Zij nam de ring en spreidde de sleutels uiteen. ‘Die daar,’ zei Kossil en wees; en daarna legde zij haar dikke wijsvinger op een spleet in de ruwe, rode rots.

De sleutel had een lange ijzeren schacht en twee bewerkte baarden die in de spleet pasten. Arha draaide hem naar links, met beide handen, want het slot ging zwaar, maar niet stroef. ‘En nu?’

‘Samen…’

Samen duwden zij tegen de ruwe rotswand links van het sleutelgat. Zwaar, maar zonder klemmen en vrijwel geruisloos schoof er een grillig gevormd deel van de rode rots naar binnen tot er een nauwe sleuf ontstond. Binnen was het stikdonker. Arha bukte zich en ging naar binnen.

Kossil, een zware vrouw in zware kleding kon zich nauwelijks door de nauwe opening wringen. Zo gauw zij binnen was zette zij haar rug tegen de deur en duwde hem met haar volle gewicht in het slot.

Er heerste een volslagen duisternis. Er viel geen licht naar binnen. Het donker leek als een vochtige vilten blinddoek op je open ogen te drukken. Zij moesten zich bukken, bijna op handen en voeten kruipen, want waar zij nu stonden was het weinig meer dan een meter hoog en zo eng dat Arha's tastende handen zowel links als rechts langs klamme rotsen streken. 'Heb je een toorts mee gebracht?' Zij fluisterde zoals men in het donker van zelf doet. 'Ik heb geen toorts meegebracht,' antwoordde Kossil achter haar. Ook haar stem was zacht, maar had een vreemde bijklank alsof ze glimlachte. Kossil glimlachte nooit. Arha's hart maakte een sprong; het bloed klopte haar in de keel. Woedend zei ze tot zichzelf: Dit is mijn domein, hier is mijn plaats; ik zal niet bang zijn.

Hardop zei ze niets, maar ze ging voorwaarts; er was maar één weg: naar beneden de heuvel in.

Kossil volgde haar, zwaar ademend, haar gewaad schuurde en schraapte langs grond en rots.

Opeens werd het hoger; Arha kon rechtop staan en als zij de handen uitstrekte, voelde zij geen wanden meer. Eerst had er een bedompte geur van aarde gehangen, maar nu streek een koele, vochtige lucht langs haar gezicht en deze lichte beweging deed een uitgestrekte ruimte vermoeden. Voorzichtig deed Arha een paar stappen voorwaarts, de zwarte duisternis in. Onder haar sandalen schoot een kiezel weg en raakte een andere kiezel; het zwakke geluid riep echo's uit hun sluimer, vele echo's, vlakbij, veraf, nog verder weg.

Het moest een enorme grot zijn, hoog en breed, maar niet leeg; ergens in die duisternis moest zich iets bevinden, moesten er onzichtbaar vlakken zijn van voorwerpen of wanden die de echo in duizenden stukjes braken.

'We moeten hier onder de Stenen zijn, 'zei het meisje fluisterend en haar fluisteren verspreidde zich door de gapende duisternis en rafelde uiteen in draden van geluid, fijn als spinrag, die lang in het oor bleven hangen.

'Ja. Dit is de Onderkrocht. Loop door. Ik kan hier zo niet blijven staan. Volg de wand naar links, drie openingen voorbij.' Kossil sprak met sissende fluisterstem en de nietige echo's sisten haar na. Zij was bang, zij was inderdaad bang. Zij voelde zich hier niet op haar gemak, tussen de Naamlozen, in hun grafkamer, hun grotten, in het donker. Het was niet haar gebied, zij hoorde hier niet.

'De volgende keer zal ik een toorts meenemen,' zei Arha en tastte zich met de vingers een weg langs de wand van de grot, zich

afvragend wat toch de vreemde vormen in de rots zouden betekenen, de holtes en uitsteeksels, de fijne krommingen en hoeken, nu eens geruwd als kantwerk, dan glad als brons; het moest wel een soort reliëf zijn. Misschien was de hele grot wel het werk van beeldhouwers uit de dagen van weleer.

'Licht is hier verboden.' Kossils stem klonk scherp. Meteen dat ze het zei, wist Arha dat het wel zo zijn moest. Dit was het eigen huis van de duisternis, het diepste innerlijk van de nacht. Driemaal gleden haar vingers over een gat in het aaneengesloten rotsige duister. De vierde maal tastte zij naar de hoogte en breedte van de opening en ging naar binnen. Kossil kwam achter haar aan.

Het was een tunnel die in een lichte helling weer omhoogliep; zij gingen links een opening voorbij en namen bij een tweesprong de rechtergang. Alles op het gevoel, blind rondtastend door het onderaardse, door het zwijgende binnenste van de grond. In een gang als deze moest je bijna voortdurend naar beide kanten langs de wanden voelen, omdat je anders een van de openingen die je tellen moest, voorbij liep of een aftakking miste. Het gevoel was je enige gids; je kon het pad niet zien, maar hield het in je handen.

'Is dit het Labyrint?'

'Nee. Dit is de kleine doolhof onder de Troon.'

'Waar is de toegang tot het Labyrint?'

Arha had schik in dit spel met het donker; zij wilde nu een lastiger opgave.

'De tweede opening die we in de Onderkrocht voorbijgegaan zijn. Voel nu rechts naar een deur, een houten deur; misschien zijn we er al voorbij…'

Arha hoorde Kossils handen zenuwachtig over de muur graaien en over de ruwe rots schuren. Zij zelf hield de toppen van haar vingers lichtjes tegen de rots en voelde ze even later over het gladde oppervlak van hout strijken. Zij duwde ertegen en de deur ging krakend open zonder weerstand te bieden. Een ogenblik stond zij door het licht verblind.

Zij betraden een ruime en lage zaal met wanden uit gehouwen steen verlicht door een enkele walmende toorts die aan een ketting omlaag bungelde. Er hing een verstikkende lucht omdat de rook van de toorts nergens naar buiten kon. Hij stak Arha in de ogen tot tranen toe. 'Waar zijn de gevangenen?'

'Daar.'

Nu pas werd het haar duidelijk: de drie hoopjes van een of ander aan de verste wand van het vertrek waren mensen. 'De deur is niet vergrendeld. Is er geen bewaking?'

'Die is niet nodig.'

Aarzelend ging zij een stukje de zaal in en tuurde door de nevels

van rook. De gevangenen waren met beide enkels en met een van hun polsen vastgeketend aan grote ringen die in de rotsmuur geslagen waren. Als een van hen wilde gaan liggen, bleef hij met één arm omhoog aan de ring hangen. Hoofdhaar en baard vielen in warrige slierten omlaag die samen met de schaduwen hun gezichten voor het oog verborgen. Een van hen lag half op de grond, de beide anderen zaten of hurkten. Zij waren naakt. Hun lichaamsgeur verdrong zelfs de stank van de toorts. Het leek alsof een van hen Arha aankeek; zij meende het glinsteren van ogen te zien, maar was er niet zeker van. De anderen hadden zich niet bewogen of zelfs maar het hoofd opgeheven. Zij keerde zich van hen af. 'Dat zijn geen mensen meer', zei ze. 'Het zijn nooit mensen geweest. Het waren demonen, geesten van verscheurende dieren die samengespannen hebben tegen het heilige leven van de Godkoning.' Kossils ogen schitterden in het rosse schijnsel van de toorts.

Arha keek weer naar de gevangenen, verbijsterd en nieuwsgierig. 'Hoe kan een mens zich aan een god vergrijpen? Op welke manier? Jij daar: Hoe durfde je het te wagen je aan een levende god te vergrijpen?'

De man staarde haar aan door de zwarte slierten van zijn haar, maar gaf geen antwoord.

'Vóór zij uit Awabath hierheen werden gestuurd, is hen de tong uitgerukt,' zei Kossil. 'Spreek niet tot hen, gebiedster. Zij zijn onrein. Zij behoren u toe, maar niet om met hen te spreken of naar hen te kijken, noch om over hen te denken. Zij behoren u toe als een gave aan de Naamlozen.'

'Hoe moet het offer worden voltrokken?' Arha keek niet langer naar de gevangenen. In plaats daarvan wendde zij zich tot Kossil en zocht kracht bij dat forse lichaam, die kille stem. Zij voelde zich duizelig, de stank van rook en drek maakte haar misselijk, maar toch leek het als dacht en sprak zij met volmaakte kalmte. Had zij dit niet al vele malen tevoren meegemaakt? 'De Priesteres der Tomben weet het best in welke wijze van terdoodbrenging haar Meesters behagen scheppen, en bij haar ligt de keuze. Er zijn vele mogelijkheden.'

'Laat Gobar, de kapitein van de wacht hen het hoofd afslaan. En laat hun bloed worden uitgestort voor de Troon.'

'Als bij een offer van geiten?' Het leek alsof Kossil de spot dreef met haar gebrek aan fantasie. Arha zweeg verbijsterd. Kossil vervolgde: 'Bovendien is Gobar een man. En geen man mag de Duisternis der Tomben betreden, dat zal mijn gebiedster zich ongetwijfeld herinneren. Als hij er binnengaat, keert hij nooit meer terug…'

'Wie heeft ze hier gebracht? Wie brengt ze hun eten?'

'Duby en Uahto, de hoeders van mijn tempel. Zij zijn eunuchen en

mogen voor de dienst der Naamlozen hier binnengaan, net als ik. De krijgers van de Godkoning hebben de gevangenen geboeid achtergelaten buiten de muur en ik bracht hen samen met de hoeders naar binnen door de Deur der Gevangenen, de deur in de rode rots. Zo geschiedt dit altijd. Voedsel en water wordt naar beneden gelaten door een valluik in een van de vertrekken achter de Troon.'

Arha keek omhoog en zag in de zoldering naast de ketting waaraan de toorts hing, een houten luik. Het was zo klein dat een man er niet door heen kon kruipen, maar als men er een koord uit omlaag liet zakken, kwam dit juist binnen handbereik van de middelste der drie gevangenen. Zij wendde haar blik weer snel af. 'Laat hen dan geen voedsel, noch water meer brengen. En laat de toorts uitdoven.'

Kossil knikte. 'En hun lichamen, als zij gestorven zijn?'

'Laat Duby en Uahto ze begraven in de grote spelonk waar wij doorheen gegaan zijn, de Onderkrocht,' zei het meisje met hoge, gejaagde stem. 'Zij moeten het in het donker doen. Mijn Meesters zullen zich voeden met hun lichamen.'

'Het zal geschieden.'

'Is dit voldoende, Kossil?'

'Dit is voldoende, gebiedster.'

'Laten we dan weggaan,' zei Arha. Haar stem klonk schril. Zij draaide zich om en liep haastig naar de houten deur, weg uit de zaal der Ketenen naar de duisternis van de tunnel. Daar leek het lieflijk en vredig als in een nacht zonder sterren, zwijgend en blind, zonder licht of leven. Zij dook onder in de smetteloze duisternis en schoot erdoorheen als een zwemmer door het water. Kossil ijlde haar achterna en raakte steeds verder achter, hijgend en met logge schreden. Zonder enige aarzeling liep Arha de bochtige weg terug langs de openingen die zij bij hun komst hadden overgeslagen of binnengegaan waren; zij vloog door de luid echoënde Onderkrocht en kroop voorovergebogen die laatste, lange gang omhoog naar de gesloten rotsdeur. Daar hurkte zij neer en tastte naar de ring aan haar middel en naar de lange sleutel. Zij vond de sleutel, maar kon geen sleutelgat vinden. Nergens in de onzichtbare wand voor haar was een lichtpuntje te zien. Haar vingers woelden eroverheen en zochten naar slot, grendel of knop, maar vonden niets. Waar moest ze de sleutel in steken? Hoe kon ze hieruit komen? 'Gebiedster.'

Ver achter haar siste galmend Kossils stem, door echo's weerkaatst en versterkt.

'Gebiedster, de deur kan van binnen niet geopend worden. Er is geen weg naar buiten. Er is geen weg terug.' Arha kroop tegen de rots aan. Zij gaf geen geluid. 'Arha.'

'Hier ben ik.'

'Kom hier.'

Zij kwam, kroop op handen en knieën terug door de gang, als een hond naar Kossils rokken.

'Hier rechts. Snel. Ik mag hier niet talmen. Het is niet mijn gebied. Volg me.'

Arha krabbelde overeind en hield zich vast aan Kossils gewaad. Zij gingen lange tijd rechtsom door de grot, vlak langs de wand met vreemde tekens tot aan een zwart gat in de zwarte duisternis. Van daaraf ging het langs gangen en trappen weer omhoog. Nog steeds klemde het meisje zich vast aan het gewaad van de vrouw. Haar ogen waren gesloten.

Ineens was er licht, een rode schijn door haar oogleden. Zij dacht dat het weer het toortslicht was uit de rookdoortrokken kamer van daarstraks en opende haar ogen niet. Maar hier hing een zoetige lucht, droog en gronderig, een vertrouwde geur. Zij liet Kossils gewaad los en keek om zich heen. Boven haar hoofd stond een luik open en haar voeten stonden op een trap, steil als een ladder. Achter Kossil aan kroop zij naar boven en kwam in een vertrek dat zij kende, een kleine cel van steen waar een paar kisten en ijzeren koffers stonden, een uit de wirwar van kamers achter de Troonzaal van de Hal. Zwak en grauw schemerde het daglicht in de gang buiten de deur.

'De andere deur, die der gevangenen, biedt alleen maar toegang tot de krochten, geen weg naar buiten. Dit is de enige uitgang.

Als er een andere is, weten noch ik die, noch Thar. Vind jij er een, dan moet je hem voor jezelf houden. Maar ik denk niet dat er een is.' Nog steeds sprak Kossil met gedempte stem waar iets van kwaadaardigheid in lag. Haar fors gezicht was een bleke vlek binnen de zwarte kap en glom vochtig van zweet.

'Ik kan me de wendingen naar deze uitgang niet herinneren.'

'Ik zal ze je zeggen. Eenmaal. Je moet ze goed onthouden. De volgende keer ga ik niet met je mee. Dit is niet mijn gebied. Je moet het alleen doen.'

Het meisje knikte. Zij keek op naar het gezicht van de oudere vrouw en merkte hoe vreemd dit eruit zag, bleek van nauwelijks ingetoomde angst en toch triomfantelijk, als verlustigde zij zich in de zwakheid van het meisje.

'Van nu af zal ik alleen gaan,' zei Arha en toen, terwijl zij Kossil de rug toekeerde, voelde zij haar benen onder zich wegglijden en zag zij het vertrek om zich heen draaien. Zij viel in zwijm tot een klein zwart hoopje aan de voeten van de priesteres.

'Je zult het wel leren,' zei Kossil, rechtop en roerloos, maar nog steeds zwaar ademend. 'Je zult het wel leren.'

Dromen en verhalen

Dagenlang voelde Arha zich niet goed en kreeg middelen tegen de koorts. Zij bleef in bed of zat in de milde herfstzon op het bordes van het Kleine Huis en keek uit over de heuvels in het westen. Zij voelde zich zwak naar lichaam en geest. Haar gedachten keerden steeds weer naar hetzelfde punt terug. Zij schaamde zich omdat ze in zwijm gevallen was. Er was geen wacht gezet bij de Muur der Tomben, maar nu zou zij er Kossil nooit meer om durven vragen. Zij wilde Kossil helemaal niet zien, nooit meer. Dat alleen omdat ze zich schaamde in zwijm gevallen te zijn. Vaak zat ze in de zon erover na te denken hoe ze zich zou gedragen als ze een volgende keer de donkere ruimten onder de heuvel zou binnengaan. Vaak ook beried zij zich over de manier waarop zij een volgende zending gevangenen ter dood zou laten brengen, vindingrijker en zich beter voegend naar de riten van de Lege Troon.

Iedere nacht schrok zij in het donker wakker, schreeuwend. ‘Zij zijn nog niet dood. Hun marteling is nog niet ten einde.’ Dikwijls droomde ze. Ze droomde dat ze eten moest klaarmaken, grote ketels met geurige brij die ze moest leeggieten in een gat in de grond. Ze droomde dat ze in het donker een bekken vol water, een diep koperen bekken, moest dragen naar iemand die dorst had. Maar ze kon die iemand nergens vinden. Ze schrok wakker en had dan zelf dorst, maar ze stond niet op om te gaan drinken. Ze bleef liggen, klaarwakker en met open ogen, in het vertrek zonder vensters.

Op een morgen kwam Penthe haar opzoeken. Vanaf het bordes zag Arha haar naar het Kleine Huis toekomen, achteloos en doelloos slenterend alsof ze zo maar bij toeval deze kant op was gewandeld. Als Arha haar niet had aangesproken, zou ze nooit de treden opgekomen zijn. Maar Arha voelde zich eenzaam en sprak haar aan.

Penthe maakte een diepe buiging zoals aan ieder was voorgeschreven die naderde tot de Priesteres der Tomben, en plofte toen op de treden onder Arha neer waarbij zij een geluid maakte dat klonk als ‘Pfffffft.’ Ze was uitgegroeid tot een groot en uitgesproken mollig meisje; bij alles wat ze deed werd ze vuurrood en ze was het nu van de wandeling.

‘Ik hoorde dat je ziek was. Ik heb een paar appels voor je meegebracht.’ Bruusk haalde ze van ergens onder haar wijde rokken een rieten net met zes of acht gave, gele appels tevoorschijn. Zij was nu aan de dienst van de Godkoning toegewijd en bediende onder Kossil zijn tempel; maar ze was nog geen priesteres en moest nog steeds aan de lessen der novicen deelnemen. ‘Poppe en ik moesten dit jaar voor de appels zorgen en ik heb er de mooiste uitgezocht. Die er

echt goed uitzien worden ieder jaar allemaal gedroogd. En natuurlijk kun je die ook het langst bewaren, maar ik vind het eigenlijk verspilling. Zijn ze niet prachtig?'

Arha streek over de bleekgouden satijnen huid van de appels en keek naar de steekjes waaraan nog een paar broze bruine blaadjes hingen. 'Ze zijn prachtig.'

'Neem er een,' zei Penthe. 'Nu niet. Maar ga jij je gang.'

Penthe zocht er beleefd de kleinste uit en at hem op in zo'n tien sappige, met ervaring en toeleg uitgevoerde happen. 'Ik kan de hele dag blijven eten,'zei ze. 'Ik krijg er nooit genoeg van. Ik wou dat ik kokkin kon worden in plaats van priesteres. Ik zou er meer van terechtbrengen dan dat ouwe schraapijzer van een Nabbatha en ik kon dan bovendien nog de pannen uitlikken… Zeg, heb je dat gehoord van Munnith? Ze hadden haar gezegd dat ze die koperen potten moest poetsen waar ze de rozenolie in bewaren, je weet wel, die lange dunne soort van flessen met een stop erop. En zij dacht dat ze die ook aan de binnenkant moest doen en dus stak ze haar hand erin, met een lap eromheen, begrijp je, en toen kon ze hem er niet meer uitkrijgen. Met al haar verwoede pogingen werd die hand bij de pols helemaal dik en gezwollen zodat ze inderdaad volkomen klem zat. En zij aan het rennen door alle slaapzalen, luid gillend: "Ik kan hem er niet afkrijgen. Ik kan hem er niet af krijgen." En Punti is onderhand zo doof dat hij dacht dat er brand was, en schreeuwde naar de andere hoeders dat ze de novicen moesten komen redden. Uahto was net de geiten aan het melken en kwam de stal uitgerend om te zien wat er aan de hand was, maar hij liet de deur open zodat de geiten konden ontsnappen en met z'n allen de hof in stormden. Daar stootten ze op Punti, de hoeders en de meisjes en op Munith die maar met die koperen pot aan haar arm stond te zwaaien en volkomen hoteldebotel was, en dat rende daar allemaal door elkaar toen Kossil van de tempel terugkwam. En die zei: "Wat is dat? Wat is dat?"

Op Penthes lief, rond gezicht verscheen een uitdrukking van spottende afschuw die met Kossils kille blik weinig van doen had, maar op een of andere wijze toch zo aan Kossil deed denken dat Arha een wat schichtige lachbui kreeg.

' "Wat is dat hier? Wat is dat hier allemaal?" zei Kossil. En toen… en toen stiet de bruine geit haar in haar kruis…' Penthes stem smoorde weg in gelach en de tranen stonden in haar ogen. 'En M-Munith sloeg de… de geit op zijn kop met die p-p-pot…' De beide meisjes schokten heen en weer in krampachtig gegiechel, klemden de handen om de knie en bleven er bijna in. 'En Kossil keerde zich om en zei: "Wat is dat hier? Wat is dat hier?" tegen de-de-de geit.. .'De rest van het verhaal ging in gelach verloren. Tenslotte veegde Penthe haar ogen en neus schoon en begon gedachteloos aan een volgende appel. Door het

hevige lachen voelde Arha zich wat duizelig. Ze probeerde weer op adem te komen en vroeg even later: ‘Hoe ben jij hier gekomen, Penthe?’

‘Och, ik was bij mijn vader en moeder het zesde meisje en zoveel konden ze er niet grootbrengen en een man bezorgen. En dus brachten ze me toen ik zeven was, naar de tempel van de Godkoning en wijdden me aan zijn dienst. Dat was in Ossawa. En daar hadden ze, geloof ik, te veel novicen, want ze stuurden me al gauw hierheen. Of misschien hebben ze wel gedacht dat ik een buitengewoon goede priesteres zou worden of zoiets. Maar in dat geval hebben ze zich vergist.’

Penthe beet met een blij- en rouwmoedig gezicht in haar appel. ‘Zou je dan liever geen priesteres zijn geweest?’

‘Niks hoor. Natuurlijk niet. Ik zou veel liever met een varkenshoeder trouwen en in de goot leven. Ik zou alles liever willen dan hier alle mij toebedachte dagen met een stelletje vrouwen levend begraven te liggen in een vervallen oude negorij waar nooit iemand komt. Maar al dat lieveren helpt me niks, want ik ben nu gewijd en ik zit eraan vast. Maar ik hoop echt dat ik in mijn volgend leven een danseres in Awabath zal zijn. Ik vind dat ik dat wel verdiend heb.’

Arha keek op haar neer met donkere starre blik. Zij begreep Penthe niet. Zij merkte dat ze Penthe nooit tevoren gezien had, nooit naar haar gekeken en haar gezien had, rond en vol leven en sap als een van haar gouden appels, een lust voor het oog.

‘Betekent de Tempel dan helemaal niets voor je?’ vroeg ze vrij scherp.

Penthe was altijd onderdanig en gemakkelijk van de wijs gebracht, maar nu kroop ze niet in haar schulp. ‘O, ik weet best dat je Meesters voor jou erg belangrijk zijn,’ zei ze met een onverschilligheid waar Arha versteld van stond. ‘En daar is ook wel reden voor, want jij bent hun bijzondere dienares. Jij bent niet zomaar gewijd, jij bent speciaal geboren. Maar kijk nou eens naar mij. Mag je van mij zoveel eerbied enzovoort voor de Godkoning verwachten? Per slot van rekening is ook hij een mens, ook al bewoont hij dan in Awabath een paleis van tien mijl in het vierkant met gouden daken. Hij is rond de vijftig en hij is kaal. Dat kun je zien aan zijn standbeelden. En ik wed dat ook hij de nagels van zijn tenen moet knippen, net als alle andere mensen. Ik weet heel goed dat hij een god is, welzeker. Maar ik denk dat hij na zijn dood nog veel goddelijker zal zijn.’ Arha was het hierin met Penthe eens, want heimelijk was ook zij de door zichzelf vergoddelijkte Keizers van Kargad gaan zien als opkomelingen, als valse goden die afbreuk trachtten te doen aan de verering die men de ware en eeuwige Machten verschuldigd was. Maar er lag in Penthe’s woorden een ondertoon waarmee zij het niet eens was, iets dat

helemaal nieuw voor haar was en dat haar angst inboezemde. Zij had nooit beseft dat de mensen onderling zo verschillend waren, zo verschillend over het leven dachten. Het leek haar alsof ze de ogen had opgeslagen en net buiten haar venster plotseling een hele nieuwe planeet zag hangen, massaal en dicht bevolkt, een volkomen vreemde wereld die met de goden niets meer te maken wilde hebben. Zij vreesde de kracht van Penthe's ongeloof en uit vrees ging zij in de aanval. 'Dat is waar. Lang, lang geleden zijn mijn Meesters gestorven; en zij zijn nooit mensen geweest.… Weetje, Penthe, dat ik jou zou kunnen overplaatsen naar de dienst der Tomben?' Zij zei het schertsend als bood zij haar vriendin een prettige afwisseling aan.

Bij toverslag verdween het rood op Penthe's wangen. 'Ja,' zei ze, 'dat kun je. Maar ik ben niet... ik ben niet iemand die daar geschikt voor is.'

'Waarom niet?'

'Ik ben bang voor het donker,' zei Penthe met doffe stem. Arha knorde meesmuilend, maar was innerlijk tevreden. Ze had bereikt wat ze wilde. Penthe mocht dan niet in de goden geloven, ze was wel degelijk bang voor de onnoembare machten van het duister, zoals iedere sterveling.

'Ik zou dat echt niet doen, behalve als je dat zelf wilde, weet je,' zei Arha. Zij zwegen beide lange tijd.

'Jij begint steeds meer op Thar te lijken,' zei Penthe met haar milde, dromerige stem. 'De hemel zij dank niet op Kossil. Maar jij bentzo sterk. Ik wou dat ik sterk was. Ik hou alleen maar van eten...'

'Ga rustig door,' zei Arha, hautain en geamuseerd, en Penthe verorberde traag haar derde appel tot op het klokhuis. Een paar dagen later werd Arha door de eisen van het eindeloze ritueel van de Plaats uit haar afzondering gerukt. Een geit had buiten het seizoen een tweeling ter wereld gebracht en deze moesten naar gewoonte aan de Broedergoden geofferd worden: een belangrijke ceremonie waarbij de Eerste Priesteres tegenwoordig diende te zijn. Daarna was het weer nieuwe maan en moesten voor de Lege Troon de riten der duisternis voltrokken worden. Arha ademde de bedwelmende dampen in der kruiden die in brede bronzen schalen wegsmeulden voor de Troon, en danste, geheel alleen in een zwart gewaad. Zij danste voor de onzichtbare geesten van de gestorvenen en van de ongeborenen en, terwijl zij danste, waren er geesten overal in de lucht rondom haar die het keren en wenden van haar voeten volgden en de trage, gestage golving van haar armen. Zij zong de liederen waarvan niemand de woorden verstond en die zij lang geleden lettergreep voor lettergreep van Thar had geleerd. Verborgen in de schemer achter de dubbele rij van rijzige zuilen zong een koor van priesteressen haar de vreemde woorden na en de lucht in de wijdse vervallen ruimte gonsde van

stemmen alsof de rondwarende geesten de zangen steeds weer herhaalden.

De Godkoning in Awabath zond geen gevangenen meer naar de Plaats en geleidelijk verlieten Arha de dromen over het drietal dat nu reeds lang dood was en in de grote spelonk onder de Stenen begraven lag.

Zij moest al haar moed bijeen garen om terug te gaan naar die spelonk. Het was haar plicht er terug te keren: de Priesteres der Tomben moest de kracht bezitten haar eigen gebied zonder angst te betreden, moest er haar weg kunnen vinden. De eerste maal dat zij door het luik afdaalde, was moeilijk, maar niet zo moeilijk als zij gevreesd had. Zij had er zich zo goed op voorbereid, had zich zo vast voorgenomen alleen te gaan en haar zenuwen in bedwang te houden, dat ze zich, toen het eenmaal zover was, bijna teleurgesteld voelde omdat ze er niets vond waar ze bang voor hoefde te zijn. Als er al graven waren, dan kon ze deze niet zien; ze kon helemaal niets zien. Er heerste duisternis, er heerste stilte; en dat was alles.

Dag na dag keerde zij er terug en altijd ging zij binnen door het luik in het vertrek achter de Troon; en uiteindelijk kende zij heel de doolhof van de spelonk met haar wanden vol vreemde reliëfs, kende haar voor zover dat mogelijk is bij iets wat men niet zien kan. Zij bleef steeds vlak langs de wand, omdat ze, als ze de grote, holle ruimte zou oversteken, in het donker spoedig ieder gevoel voor richting zou verliezen en, eenmaal teruggestrompeld naar de wand, niet meer zou weten waar ze zich precies bevond. Het ging er, zoals ze de eerste keer geleerd had, daar beneden in die donkere ruimten immers vooral om, te weten welke bochten en openingen je voorbijgegaan was en welke er nu zouden komen. En dat was een kwestie van tellen, want voor tastende handen waren zij allemaal hetzelfde. Arha had een goed geoefend geheugen en zo kostte het haar weinig moeite op deze vreemde manier haar weg te vinden; door tasten en tellen in plaats van door zien en herkennen. Al spoedig kende ze alle gangen uit het hoofd die uitkwamen op de Onderkrocht, het kleine labyrint onder de Hal van de Troon en de heuvel. Maar er was één gang waar zij nooit binnenging: de tweede aan haar linkerhand na de ingang bij de rode rots, want als zij deze bij vergissing met een ander die haar wel bekend was, zou verwarren, was de kans groot dat zij nooit meer een weg naar buiten zou vinden. Haar verlangen er binnen te gaan en wegwijs te raken in het Labyrint werd steeds heviger, maar zij hield het in toom totdat zij over die weg, boven de grond, zo veel mogelijk te weten was gekomen. Behalve de namen van een paar ruimtes en de lijst met aanwijzingen, met wendingen die je moest nemen en overslaan om er te komen, wist ook Thar er maar weinig van. Ze vertelde dat alles aan Arha, maar wilde het nooit in het zand

uittekenen en zelfs niet met haar hand in de lucht schetsen. En ze was ze ook nooit gevolgd, had nooit het Labyrint betreden. Maar als Arha haar vroeg: 'Welke weg voert er van de ijzeren deur naar de Zaal der Schilderingen?' of 'Hoe kom je vanuit de Zaal der Gebeenten bij de tunnel naar de rivier?' dan zweeg Thar korte tijd en herhaalde dan de vreemde aanwijzingen die haar lang geleden geleerd waren door Arha-van-vroeger: zoveel zijgangen overslaan, zoveel maal linksaf slaan, enzovoort, enzovoort. En dat alles prentte Arha zich in zoals Thar eertijds gedaan had, en vaak was éénmaal horen reeds voldoende. 's Nachts als ze in bed lag, herhaalde zij het in zichzelf en probeerde zich de gangen, de zalen en wendingen voor te stellen.

Thar wees Arha de vele kijkgaten waardoor je vanuit iedere tempel of gebouw op de Plaats, en zelfs onder rotsen in de open lucht in het Labyrint kon kijken. Er lag een spinneweb van stenen gangen onder heel de Plaats, zelfs tot buiten de muren; mijlenlang liepen er gangen daar beneden in het donker. Niemand behalve zijzelf, de beide Hogepriesteressen en hun dienaren, de eunuchen Manan, Uahto en Duby, wist van het bestaan van dit netwerk onder iedere stap die hij zette. Bij de overigen deden vage geruchten de ronde; zij wisten allen dat er zich onder de Stenen zoiets als grotten of kamers moesten bevinden. Maar niemand toonde zich erg nieuwsgierig naar iets dat met de Naamlozen te maken had en met de plaatsen die hen waren toegewijd. Misschien voelden zij dat, hoe minder zij ervan wisten, hoe beter het voor hen was. Arha was er natuurlijk erg benieuwd naar en toen ze hoorde dat er kijkgaten naar het Labyrint waren, had ze ernaar gezocht. Maar ze lagen zo goed verborgen tussen de stenen van de vloer of in de rotsachtige bodem, dat ze er nooit een gevonden had, zelfs niet dat in haar eigen Kleine Huis, totdat Thar er haar op wees.

Op een avond in de vroege lente nam ze een lantaren, ging er zonder hem aan te steken mee naar beneden en liep door de Onderkrocht naar de tweede gang links van de gang naar de rode rotsdeur.

In het donker ging ze dertig schreden de gang in en kwam bij een deur waarvan zij de ijzeren posten voelde die in de rots waren vastgeklonken. Tot dusver was dit de grens geweest van haar ontdekkingstochten. Zij liep een flink eind de gang achter de IJzeren Deur in en toen deze tenslotte naar rechts afboog, stak zij de lantaren aan en keek om zich heen. Hier immers was licht weer toegestaan; zij was niet meer in de Onderkrocht, zij was in een minder geheiligde, maar wellicht meer vreeswekkende plaats. Zij was in het Labyrint.

In de kleine lichtkring van de lantaren zag zij zich omringd door wanden, gewelven en vloer uit ruwe, kale rots. Het rook er muf. Voor haar en achter haar liep de tunnel uit in duisternis.

Al die tunnels waren hetzelfde, kronkelend en tegenkronkelend.

Zorgvuldig telde zij de wendingen en zijgangen af, en herhaalde in zichzelf de aanwijzingen van Thar, ook al voelde zij zich volkomen zeker. Want als je in het Labyrint verdwaalde, was het met je gedaan. In de Onderkrocht en in de korte gangen er rondom heen zouden Kossil of Thar haar nog kunnen vinden, of Manan zou er naar haar komen zoeken want hij had haar verscheidene keren vergezeld. Hier echter was niemand van hen ooit geweest; alleen zij zelf. Het zou haar weinig helpen, als zij naar de Onderkrocht gingen en er haar naam riepen, terwijl zij op een halve mijl afstand verdwaald was in een kronkelende knoop van gangen. Zij poogde zich voor te stellen hoe de echo's van de stemmen die haar riepen, door de gangen zouden schallen, en zij in hun richting zou proberen te gaan, maar verlorengelopen alleen nog maar verder verloren zou lopen. Zij stelde zich dit zo levendig voor, dat ze bleef staan omdat ze in de verte een stem meende te horen die haar riep. Maar er was niets. En zij zou niet verloren lopen. Zij was erg voorzichtig en dit was haar gebied, haar eigen domein. De Naamlozen, de machten van het duister zouden hier haar stappen leiden, zoals zij iedere andere sterveling die het wagen zou het Labyrint der Tomben te betreden, het verkeerde pad op zouden voeren. Die eerste keer drong zij er niet diep in door, maar ver genoeg om haar steeds sterker de vreemde, bittere en toch aangename zekerheid te geven van haar volmaakte afzondering en onafhankelijkheid, die er haar steeds weer deed terugkeren en iedere keer verder voerde. Zij kwam bij de Zaal der Schilderingen en bij de Zes Wegen, en volgde de lange Buitengang en drong door in de wirwar die naar de Zaal der Gebeenten voerde.

'Wanneer werd het Labyrint aangelegd?' vroeg zij aan Thar en de strenge, magere priesteres antwoordde haar: 'Gebiedster, ik weet het niet. Niemand weet het.'

'Waarom werd het aangelegd?'

'Om de schatten der Tomben te verbergen en om hen te straffen die die schatten zouden pogen te stelen.'

'Alle schatten die ik gezien heb, bevinden zich in de vertrekken achter de Troon en in de kelders eronder. Wat ligt er dan in het Labyrint?'

'Een veel rijkere en veel oudere schat. Zoudt u hem willen zien?'

'Ja.'

'U bent de enige die de Schatkamer der Tomben mag binnengaan. U mag Uw slaven meenemen naar het Labyrint, maar niet naar de Schatkamer. Zelfs Manan zou, als hij haar betrad, de toorn der Duisternis opwekken; hij zou het Labyrint niet levend verlaten. U moet er alleen heen gaan, altijd. Ik weet waar de Grote Schat zich bevindt. U hebt me de weg gewezen, vijftien jaar geleden, voordat u stierf, zodat ik me hem bij uw wederkomst zou herinneren en aan u

door zou geven. Ik kan u zeggen welke weg u vanuit de Zaal der Schilderingen door het Labyrint moet volgen; en de sleutel van de schatkamer is die kleine zilveren sleutel aan uw ring, waarvan de schacht versierd is met een draak. Maar u moet alleen gaan.'

'Zeg me de weg.'

Dat deed Thar en Arha leerde hem uit het hoofd zoals ze met alles deed wat haar verteld werd. Maar zij ging niet kijken naar de Grote Schat der Tomben. Een vaag gevoel dat haar wil of kennis er nog niet aan toe waren, weerhield haar. Misschien ook wilde ze iets voor later bewaren, iets waar ze naar uit kon zien en dat bekoring schonk aan die eindeloze gangen door het donker die altijd doodliepen op kale wanden of op lege, stofferige cellen. Ze zou nog even wachten voor ze naar haar schatten ging zien. Uiteindelijk had ze ze allang gezien.

Het gaf haar nog steeds een merkwaardig gevoel als Thar en Kossil haar over dingen spraken die ze voor haar dood gezien of gezegd had. Zij wist dat ze inderdaad gestorven was en dat ze in het stervensuur van haar oude lichaam in een nieuw lichaam was herboren; en dat niet alleen die ene keer, vijftien jaar geleden, maar ook vijftig jaar geleden en daarvoor, jaren geleden en eeuwen geleden, geslacht na geslacht, tot aan het begin der jaren toen het Labyrint werd gegraven en de Stenen werden opgericht en de Eerste Priesteres der Naamlozen hier op de Plaats woonde en er danste voor de Lege Troon. Zij waren allen één, al die levens en haar leven. Zij was de Eerste Priesteres. Ieder menselijk wezen werd steeds weer herboren, maar alleen zij, Arha, werd steeds weer herboren als zichzelf. Honderden malen reeds had zij de gangen en kronkelingen in het Labyrint geleerd en was zij tenslotte in de verborgen kamer gekomen. Soms leek het of zij zich inderdaad iets herinnerde. De donkere ruimten onder de heuvel kwamen haar vertrouwd voor, als waren zij niet alleen haar gebied, maar ook haar thuis. Als zij tijdens de dans van de donkere maan de geur der kruiden inademde, voelde zij zich licht worden in het hoofd en was haar lichaam niet langer het hare; dan ging zij dansend de eeuwen door, barrevoets in haar zwart gewaad, en wist zij dat de dans nooit een einde had genomen.

En toch was het altijd weer vreemd wanneer Thar zei: 'Voordat u stierf hebt u me gezegd…'

Op een keer vroeg ze: 'Wie waren die mannen die de Tomben kwamen leegroven? Zijn ze er wel ooit geweest?' De gedachte aan rovers had haar verbeelding geprikkeld, maar het leek haar zo onwaarschijnlijk. Hoe zouden ze heimelijk de Plaats kunnen bereiken? Er kwamen maar erg weinig pelgrims, minder zelfs dan gevangenen. Nu en dan werden er door andere tempels uit de Vier Landen nieuwe novicen gestuurd of slaven, en soms kwam er een klein gezantschap dat voor een der tempels een offer van goud meebracht of van

zeldzame reukwerken. En dat was alles. Er kwam nooit iemand zomaar hierheen, of om iets te kopen of verkopen, of om de Plaats te bezichtigen, of om te stelen; niemand kwam hierheen zonder opdracht. Arha wist niet eens hoe ver het was naar de dichtstbijzijnde stad, een mijl of twintig misschien; en die stad was maar klein. De Plaats werd omheind en verdedigd door leegte, door verlatenheid. Als iemand de woestenij doortrok die er rond omheen lag, dan zou hij, dacht ze, evenveel kans hebben om onopgemerkt te blijven als een zwart schaap op de sneeuwvlakte.

Nu zat ze bij Thar en Kossil met wie ze veel van haar tijd doorbracht als ze niet in het Kleine Huis was of op haar eentje onder de heuvel dwaalde. Het was een stormachtige, kille avond in april. Ze zaten bij een vuurtje van saliehout in de haard van Kossils kamer, de kamer achter de Tempel van de Godkoning. In de hal even buiten de deur deden Manan en Duby een spelletje met stokjes en muntjes waarbij ze een bosje stokjes omhoog gooiden en er zoveel mogelijk met de rug van hun hand poogden op te vangen. Ook Manan en Arha deden soms dat spelletje, heimelijk in het binnenhof van het Kleine Huis. Het rammelen van de gevallen stokjes, de gesmoorde kreten van triomf en teleurstelling, het zachte knisteren van het vuur waren, als de drie priesteressen zwegen, de enige geluiden. Overal rond de muren heerste de diepe stilte van de nachtelijke verlatenheid. Zo nu en dan klonk het kletteren van een schrale, harde regenbui. ‘Lang geleden hebben vele mensen geprobeerd de Tomben te beroven, maar het is nooit iemand gelukt,’zei Thar. Zij was erg zwijgzaam, maar bij wijlen vertelde zij graag een verhaal en vaak deed ze dit als deel van haar onderricht aan Arha. Het zag er vanavond uit alsof er best een verhaal uit haar los te krijgen was. ‘Hoe zou iemand dat durven wagen?’

‘Zij waagden het,’ zei Kossil. ‘Zij waren magiërs, tovenaarsvolk uit de Binnenste Landen. Het gebeurde nog voor er Godkoningen heersten over de Landen van Kargad en wij nog niet zo machtig waren. De tovenaars kwamen uit het westen per schip naar Karego-At en Atuan om de kuststeden te plunderen, de hoeven leeg te roven, en zij drongen zelfs door tot de Heilige Stad Awabath. Zij beweerden gekomen te zijn om draken te doden, maar zij bleven om steden en tempels te brandschatten.’

‘En hun grote helden kwamen op ons hun zwaard beproeven,’ zei Thar, ‘en weefden hun goddeloze spreuken. Een van hen, de machtigste van hen allen, was een groot tovenaar en drakendwinger, maar hij vond hier zijn ondergang. Het is lang geleden gebeurd, zeer lang geleden, maar men vertelt het verhaal nog steeds, en niet alleen in onze streken. De naam van die tovenaar was Erreth-Akbe en in het Westen was hij zowel tovenaar als koning. Hij kwam naar onze landen

en sloot in Awabath een verbond met enige opstandige Kargse vorsten, en hij streed om de macht in de stad met de Hogepriester van de Binnenste Tempel der Broedergoden. Lang was hun strijd, de tovernij der mensen tegen de bliksem der goden en de tempel rondom hen werd verwoest. Maar tenslotte brak de Hogepriester de staf van de tovenaar, brak hij het amulet van zijn macht in tweeën en versloeg hij hem. Deze nu ontkwam uit de stad en uit de Landen van Kargad en vluchtte dwars door Aardzee naar de uiterste westrand; en daar werd hij gedood door een draak want zijn macht was hem ontnomen. En vanaf die dag is de macht en de grootheid der Binnenste Landen voortdurend afgenomen. De Hogepriester heette Intathin en hij was de stamvader van het huis der Tarb, het geslacht waarvan, na de voleinding der profetieën en eeuwen, de Priesterkoningen van Karego-At afstamden en na hen de Godkoningen over heel Kargad. En zo is sinds de dagen van Intathin de macht en de roem der Kargse Landen voortdurend gegroeid. En zij die hierheen kwamen om de Tomben te beroven, waren tovenaars die steeds weer het gebroken amulet van Erreth-Akbe poogden terug te halen. Maar het is nog altijd hier, waar de Hogepriester het in bewaring heeft gegeven, en zo ook hun gebeente…' Thar wees op de grond onder haar voeten.

'De helft is hier,' zei Kossil.

'En de andere helft is voor immer verloren gegaan.'

'Hoe?' vroeg Arha.

'De helft die achterbleef in de hand van Intathin, werd door hem geschonken aan de Schatkamer der Tomben, waar zij voor altijd veilig zou zijn. De andere bleef achter in de hand van de tovenaar, maar hij schonk haar voordat hij wegvluchtte, aan een der opstandige vorsten, Thoreg van Hupun. Ik weet niet waarom.'

'Om tweedracht te zaaien, om Thoregs hoogmoed te prikkelen,' zei Kossil. 'En dat lukte. De afstammelingen van Thoreg kwamen tijdens de regering van het huis Tharb opnieuw in opstand; en later namen zij tegen de eerste Godkoning nogmaals de wapenen op en weigerden hem te erkennen, noch als koning, noch als god. Zij waren een verdoemd, behekst geslacht. Zij zijn nu allen dood.'

Thar knikte. 'De vader van de huidige Godkoning, de Heer Die Is Opgestaan, heeft de vorsten van Hupun aan zich onderworpen en hun paleizen verwoest. En daarbij ging ook de helft van het amulet verloren die zij sinds de dagen van Erreth-Akbe en Intathin altijd in hun bezit gehouden hadden. Niemand weet wat ermee gebeurd is. En dat is al een mensenleeftijd geleden.'

'Het is ongetwijfeld op de afvalhoop terechtgekomen,' zei Kossil . 'Men zegt dat het er niet als iets kostbaars uitziet, die Ring van Erreth-Akbe. Vloek erover en over al de dingen van dat tovenaarsvolk.' Kossil spuwde in het vuur.

‘Hebt u de helft die hier is, wel eens gezien?’ vroeg Arha aan Thar.

De schrale vrouw schudde het hoofd. ‘Het ligt in de schatkamer waar behalve de Ene Priesteres niemand mag komen. Misschien is het de grootste van alle schatten die daar liggen. Ik weet het niet; het lijkt me niet onmogelijk. Honderden jaren lang zijn er uit de Binnenste Landen dieven en tovenaars hierheen gezonden om te proberen het in handen te krijgen, en zij gingen voorbij aan de openstaande kisten met goud en zochten alleen naar dat ene ding. De tijd waarin Erreth-Akbe en Intathin leefden, ligt al zeer ver achter ons, maar nog immer kent en vertelt men het verhaal, zowel hier als in het Westen. Naarmate eeuw na eeuw verstrijkt, worden de meeste dingen oud en tenslotte vergaan zij. Er zijn maar zeer weinig kostbare zaken die hun waarde behouden, of verhalen die steeds weer verteld worden.’

Arha dacht enige tijd diep na en zei toen: ‘Het moeten zeer dappere, of zeer dwaze mannen geweest zijn dat zij de Tomben durfden te betreden. Kennen zij dan de macht der Naamlozen niet?’

‘Nee,’ zei Kossil met haar ijskoude stem. ‘Zij hebben geen goden. Zij weven toverij en denken dat zij zelf goden zijn. Maar dat zijn zij niet. En als zij sterven, worden zij niet herboren. Zij worden stof en beenderen, en hun geesten huilen korte tijd mee met de wind tot deze hen wegblaast. Zij hebben geen onsterflijke ziel.’

‘Maar wat is dan die toverij die zij weven?’ vroeg Arha geïntrigeerd. Zij dacht er niet aan ooit gezegd te hebben dat zij zich van de schepen uit de Binnenste Landen zou hebben afgewend en geweigerd zou hebben ernaar te kijken. ‘Hoe doen ze dat? En wat doen ze ermee?’

‘Kunstjes, bedriegerij, goocheltoertjes,’ zei Kossil. ‘Toch wel iets meer,’ zei Thar, ‘ook al zou maar een deel van de verhalen waar zijn. De tovenaars uit het westen kunnen de wind doen opsteken of tot bedaren brengen, en zij kunnen hem zo laten waaien als zij dat willen. Daarover zijn allen het eens en vertellen allen hetzelfde. En daarom zijn zij ook bekwame zeelieden; zij kunnen de toverwind in hun zeil doen blazen en naar believen overal heen varen, en op zee kunnen zij de storm doen gaan liggen. En men zegt dat zij naar willekeur licht en duisternis kunnen oproepen, en rots in diamanten kunnen veranderen, en lood in goud; dat zij in een oogwenk een paleis kunnen bouwen of een hele stad, althans dat lijkt zo; dat zij zichzelf kunnen veranderen in beren of vissen of draken, wat zij maar willen.’

‘Ik geloof daar niets van,’ zei Kossil. ‘Dat ze gevaarlijk zijn, doorkneed in bedriegerij en glad als een aal, dat wel. Maar ze zeggen ook dat als je een tovenaar zijn houten staf wegneemt, hij al zijn macht kwijt is. Waarschijnlijk staan erin die staf kwade runen gegrift.’

Weer schudde Thar het hoofd. ‘Zij dragen inderdaad een staf,

maar die is enkel het werktuig van de macht die zij in zich hebben.'

'Maar hoe krijgen ze die macht?' vroeg Arha. 'Waar komt die vandaan?'

'Leugens,' zei Kossil.

'Woorden,' zei Thar. 'Dat heeft me eens iemand verteld die een grote tovenaar uit de Binnenste Landen, een Wijze zoals ze daar zeggen, had gadegeslagen. Zij hadden hem gevangen genomen bij een kaapvaart naar het westen. Hij liet hen een stuk dor hout zien en sprak er een woord over. En ziedaar, er kwamen bloesems aan. En hij sprak weer een woord, en ziedaar de bloesems werden appels. En hij sprak voor de derde maal, en daar verdwenen stok, bloesems en appels en tegelijk de tovenaar. Met een enkel woord was hij verdwenen, als een regenboog, een knipoog, spoorloos; en ze konden hem nergens op dat eiland vinden. Was dat niet meer dan een goocheltoer?'

'Onwijzen van de wijs brengen is niet moeilijk,' zei Kossil. Thar zweeg want ze wilde een twist vermijden; maar Arha voelde er niets voor van het onderwerp af te stappen. 'Hoe ziet dat tovenaarsvolk eruit?' vroeg ze. 'Zijn ze werkelijk helemaal zwart, met witte ogen?'

'Ze zijn zwart en smerig. Ik heb er nooit een gezien,' zei Kossil vergenoegd, schurkte haar zware lijf op het lage bankje en strekte de handen naar het vuur.

'Mogen de Broedergoden hen afweren,' mompelde Thar. 'Zij zullen hier nooit meer komen,' zei Kossil. De vlammen knisterden en de regen kletterde op het dak en uit de sombere schemer buiten de deur klonk Manans schrille stem: 'Arha, een halve voor mij, een halve.'

Licht onder de heuvel

Toen het jaar zich weer de winter tegemoet boog, stierf Thar. Tijdens de zomer overviel haar een slopende ziekte: vroeger al mager, zag zij er nu uit als een skelet, en vroeger al weinig spraakzaam, zei ze nu helemaal niets meer. Zij sprak alleen soms met Arha, als zij beiden alleen waren; toen kwam ook hieraan een einde en zonk zij zwijgend weg in de duisternis. Dat zij er niet meer was, voelde Arha als een triest gemis. Thar was streng geweest, maar nooit hardvochtig; door haar had Arha het trotse zelfvertrouwen leren kennen, niet de angst. Nu was er alleen nog Kossil.

Pas in het voorjaar zou er uit Awabath een nieuwe Hogepriesteres komen voor de Tempel der Broedergoden; tot dan toe lag het beheer over de Plaats bij Arha en Kossil samen. De vrouw sprak het meisje aan met ‘gebiedster’ en zou haar bevelen gehoorzamen. Maar Arha had geleerd aan Kossil geen bevelen te geven; zij had er het recht toe, maar niet de kracht. Het vergde een grote geestkracht om opgewassen te zijn tegen Kossils afgunst jegens ieder die hoger in rang was dan zijzelf, tegen haar haat jegens alles waarover zij niet zelf de absolute macht bezat. Sinds Arha door de zachtmoedige Penthe het bestaan van ongeloof had ontdekt en het, ofschoon het haar angst inboezemde, als een gegeven aanvaard had, was zij in staat om Kossil evenwichtiger te beoordelen en haar te begrijpen. In haar hart koesterde Kossil geen echte verering voor de Naamlozen of voor de goden. Voor haar was alleen macht heilig. En die macht was nu in handen van de Keizer over de Landen van Kargad en vandaar dat hij in haar ogen inderdaad een godkoning was en zij bereid was hem trouw te dienen. Voor haar waren de tempels slechts ijdel vertoon, de Stenen slechts rotsen en de Tomben van Atuan niet meer dan donkere holen in de grond, vreeswekkend maar leeg. Als zij de kans kreeg, zou zij de dienst aan de Lege Troon afschaffen; als zij het durfde, zou zij de Eerste Priesteres afschaffen. Ook dit laatste had Arha gelijkmoedig onder ogen leren zien. Misschien had Thar haar hierbij wel geholpen, ook al had zij er nooit met even zoveel woorden op gezinspeeld. In de eerste dagen van haar ziekte en voor zij zich in een volkomen zwijgen terugtrok, liet zij Arha iedere paar dagen bij zich komen; zij sprak dan met haar en vertelde haar dikwijls over de daden van de Godkoning en zijn voorganger, en over de zwang van Awabath, zaken die Arha als Hogepriesteres diende te weten, maar die voor de Godkoning en zijn hof niet altijd even vleiend waren. Ook sprak zij over haar eigen leven, en beschreef zij hoe Arha zich in haar vorig leven had gedragen en wat zij gedaan had. En soms, maar niet vaak had zij de moeilijkheden en gevaren aangeroerd die Arha in haar huidig leven

wellicht zou ontmoeten. Niet eenmaal noemde zij daarbij de naam van Kossil, maar Arha was elf jaar lang Thars leerling geweest en de geringste toespeling was reeds voldoende om haar aan het denken te zetten. Toen de droeve bedrijvigheid van de Riten der Treurnis voorbij was, begon Arha Kossils gezelschap te mijden. Na de lange dag van arbeid en ceremonies trok zij zich terug in haar eenzaam verblijf; wanneer zij er tijd voor vond, ging zij naar het vertrek achter de Troon, maakte het luik open en daalde af in de duisternis. Volgens een vast stramien zette zij de verkenning van haar machtsgebied voort, en, daar dit onderscheid er niet bestond, zowel 's nachts als overdag. De toegang tot de Onderkrocht, zo zwanger van heilige machten, was voor iedereen ten strengste verboden, behalve voor de priesteressen en hun meest vertrouwde eunuchen. Ieder ander, man of vrouw, die het waagde haar te betreden zou ongetwijfeld dodelijk getroffen worden door de toorn der Naamlozen. Maar bij alle regels die zij geleerd had, was er geen enkele die de toegang tot het Labyrint verbood. En dit was ook niet nodig, want men kon er alleen binnengaan vanuit de Onderkrocht. En bovendien: hebben vliegen regels nodig om te weten dat zij uit het web van een spin moeten blijven? En dus nam zij naar de minder ver gelegen delen van het Labyrint vaak Manan mee, zodat ook hij er de weg zou leren vinden. Hij was er bepaald niet happig op haar te vergezellen, maar als altijd gehoorzaamde hij. Zij overtuigde zich ervan dat Kossils eunuchen Duby en Uahto alleen wisten hoe zij door de Onderkrocht naar de Zaal der Ketenen en weer terug moesten komen, maar niet meer; hen nam zij nooit met zich mee naar het Labyrint. Zij wilde dat niemand behalve Manan op wie zij volkomen kon vertrouwen, op de hoogte was van het geheim der gangen. Want het was haar geheim, enkel en alleen en altijd van haar. Zij was die herfst begonnen aan een algehele verkenning van het Labyrint en dwaalde vele dagen door de eindeloze gangen; maar toch bleven er uithoeken waar zij nog nooit geweest was. Er lag iets geestdodends in het volgen van dat wijdse en nietszeggende web van wegen; de benen raakten vermoeid en de hersenen verveeld door het eeuwige tellen van wendingen en gangen die achter je lagen of nog komen moesten. Het was indrukwekkend hoe het daar onder de grond gesponnen was in de harde rots als de straten van een grote stad; maar het was gemaakt om de sterveling die er rondliep, af te matten en in de war te brengen, en zelfs zijn priesteres moest wel tot de slotsom komen dat het uiteindelijk niets meer was dan een grote valstrik. Naarmate de winter verder voortschreed, ging zij zich daarom meer en meer beperken tot een zorgvuldige verkenning van de Hal zelf, de altaren, de nissen achter en onder de altaren, de vertrekken met kisten en koffers, de inhoud van de kisten en koffers, de gangen en gaanderijen, de stoffige holte van de koepel waar honderden vleermuizen

nestelden, de kelders en onderkelders die het voorgeborchte waren tot de gangen der duisternis. Haar handen en mouwen namen de droge zoete geur over van muskus die acht eeuwen lang in een ijzeren kist had gelegen en tot poeder uiteen was gevallen; aan haar voorhoofd kleefden smerig-zwarte spinnewebben en soms bekeek zij knielend een uur lang het houtsnijwerk op een fraaie, door de jaren aangevreten kist van cederhout die een koning eeuwen geleden geschonken had aan de Naamloze Machten der Tomben. Daar was de koning, een kleine stramme gestalte met een grote neus, en daar was de Hal van de Troon met haar lage koepel en de zuilen van de voorhal, alles met tedere zorg in het hout gekerfd door een kunstenaar die nu al hoeveel honderden jaren tot stof was weergekeerd. Daar was ook de Ene Priesteres die de dampen inademde van kruiden die smeulden in bronzen schalen, en een voorspelling uitsprak of raad gaf aan de koning wiens neus in dit tafereel was afgebroken. Het gelaat van de Priesteres was te klein om duidelijke trekken te vertonen, maar Arha beeldde zich in dat het haar eigen gezicht was. Zij vroeg zich af wat zij de koning met de grote neus gezegd kon hebben en of hij er haar erkentelijk voor geweest was.

Voor sommige plaatsen in de Hal van de Troon had ze een voorkeur, zoals men ook thuis zijn lievelingsplekjes heeft om in de zon te gaan zitten. Vaak ging ze naar een kleine zolder boven een der kleedvertrekken in het achterste gedeelte van de Hal. Er werden daar oude gewaden en kledingstukken bewaard uit de dagen dat machtige koningen en vorsten hun verering kwamen betuigen aan de Plaats der Tomben van Atuan en er zich bogen voor een macht die groter was dan de hunne of van welke mens dan ook. Soms hadden dan hun dochters, de prinsessen, zich gehuld in deze zachte witte zijde die bestikt was met topazen en donkere amethysten, en hadden deelgenomen aan de dans van de Priesteres der Tomben. In een der schatkamers lagen ivoren tafeltjes waarop taferelen geschilderd waren van de dans en van de vorsten en koningen die buiten de Hal stonden te wachten; want ook toen al was het een man niet toegestaan de grond der Tomben te betreden. Maar de jonge meisjes mochten er binnengaan en gehuld in witte zijde deelnemen aan de dans van de Priesteres. Altijd, toen en thans, droeg de Priesteres zelf een eenvoudig gewaad, zwart en op de Plaats zelf geweven. Zij kwam er graag en streek met haar vinger over de zachte door eeuwen aangevreten zijde waarvan de onvergankelijke edelstenen zich door hun eigen geringe gewicht hadden losgerukt. Er hing in deze kisten een geur die volkomen verschilde van de muskus en reukwerken in de tempels van de Plaats, een frissere geur, zwakker en jeugdiger.

In de schatkamers was zij soms een hele nacht bezig met het onderzoeken van de inhoud van één enkele kist, edelsteen voor

edelsteen, de roestige wapens, de geknakte helmbossen, de gespen, spelden en broches van brons, verguld zilver en massief goud.

Ongestoord door haar aanwezigheid zaten er uilen op de daksparren en knipperden met hun gele ogen. Door spleten in het dak drong een dunne lichtstraal van de sterren naar binnen, of er stoof sneeuw omlaag, ijl en kil als die oude zijde die bij aanraking tot stof uiteenviel.

Op een nacht tegen het einde van de winter werd het haar in de Hal te koud. Zij ging naar het luik, trok het open, liet zich naar beneden zakken tot op de treden en deed het boven zich weer dicht. Stil ging zij de weg die zij nu reeds zo goed kende, de weg naar de Onderkrocht. Natuurlijk nam ze daarheen nooit een brandende lamp mee; wanneer ze een lantaren bij zich had omdat ze door het Labyrint gedwaald had of in het nachtelijk duister boven de grond, maakte ze die altijd uit als ze de Onderkrocht naderde. Ze had die ruimte nooit gezien, nooit in al haar levens als Priesteres. Nu blies ze in de gang de kaars in haar lantaren uit en ging zonder haar schreden te vertragen in het pikkedonker verder, even zeker als een visje in het donkere water. Hier was het, winter of zomer, noch koud noch warm; er heerste altijd eenzelfde onbewogen kilte, klam en onwrikbaar. Boven de grond zweepten de machtige snijdende winden van de winter de ijle sneeuw voort over de vlakte. Hier was er geen wind, geen jaargetijde; hier was er beslotenheid, stilte, veiligheid. Ze sloeg de weg in naar de Zaal der Schilderingen. Zo nu en dan ging ze erheen omdat ze het leuk vond de muurschilderingen te bekijken die in het schijnsel van haar lantaren uit het donker opdoemden: mensen met lange vleugels en grote ogen, nors en ongenaakbaar. Niemand had haar kunnen vertellen wie zij voorstelden, en er waren nergens anders op de Plaats van dergelijke schilderingen; toch meende zij te weten wie zij waren: de geesten der verdoemden die niet herboren worden. De Zaal der Schilderingen lag in het Labyrint en dus moest ze eerst door de grotten onder de Stenen. Toen ze er vlakbij was en een hellende gang afliep, brak er een grauwe vlek door het duister, nauwelijks een glimp of schijnsel, de echo van een echo van een licht in de verte. Ze dacht dat haar ogen haar bedrogen, zoals dat in die volkomen duisternis wel vaker gebeurde. Ze deed ze dicht en de vlek verdween; ze opende ze en de vlek was er weer. Ze was blijven staan, roerloos. Grauw, niet zwart. Een vage, bleke streep, nauwelijks zichtbaar, waar er niets zichtbaar kon zijn, waar alles zwart moest zijn. Ze deed een paar passen naar voren en stak haar hand uit naar die hoek in de muur van de gang; vaag, oneindig vaag zag zij de beweging van haar hand. Ze ging verder. Dit was haar te vreemd voor denken, te vreemd voor angst, dit vage doorbreken van licht waar nog nooit licht geweest was, in het diepste innerlijk van de duisternis. Ze ging geruisloos verder op naakte

voeten in haar zwarte gewaad. Bij de laatste draai van de gang bleef zij staan; dan deed zij uiterst langzaam de laatste stap en keek, en zag.

Zag wat zij nog nooit gezien had in al de honderd levens die zij geleefd had: de grote welving van de spelonk onder de Stenen, niet door mensenhanden uitgekapt, maar door de krachten der aarde. Zij was met kristallen bepareld en versierd met kantwerk en arabesken van witte mergel, een schepping van de eeuwenlange werking der wateren onder de aarde; een wijdse ruimte met glinsterende zoldering en wanden, flonkerend, sprankelend, schitterend, een paleis uit diamant, een huis uit amethyst en kristal waaruit de oeroude duisternis door de glorie van het licht was verdreven.

Het was niet helder, het licht dat dit wonder had bewerkt, maar verblindend voor ogen die aan de duisternis gewend waren. Het was een zwak schijnsel als een dwaallicht dat zich traag door de grot bewoog en duizenden vonken deed spatten van het beparelde dak en duizenden schaduwen deed glijden over het reliëf van de wanden.

Het licht brandde aan het uiteinde van een houten staf, zonder rook en zonder te verteren. De staf werd vastgehouden door een mensenhand. Arha zag naast de vlam een gezicht, een donker gezicht, het gezicht van een man. Zij verroerde zich niet.

Geruime tijd liep hij heen en weer door de wijdse spelonk. Hij bewoog zich alsof hij iets zocht; hij keek achter de kanten gordijnen van druipsteen en bestudeerde de vele gangen die op de Onderkrocht uitkwamen, maar nergens ging hij naar binnen. En heel die tijd stond de Priesteres der Tomben roerloos in de zwarte bocht van de gang en wachtte.

Wat waarschijnlijk het meest van haar verbeeldingskracht vergde, was dat zij naar een vreemdeling stond te kijken. Het was nog maar zeer zelden voorgekomen dat zij een vreemdeling gezien had. Volgens haar moest het een van de hoeders zijn... nee, een man van buiten de muur, een herder of wachter, een slaaf van de Plaats; en hij was gekomen om de geheimen der Naamlozen te zien, misschien ook om iets uit de Tomben te stelen… Stelen. De Donkere Machten beroven. Heiligschennis; het woord steeg traag in Arha's denken omhoog. Dit was een man, en geen man mocht ooit zijn voet zetten op de grond der Tomben, de heilige Plaats. Toch was hij hier binnengedrongen, had hij de grote holle ruimte, het hart der Tomben, betreden. Had hij licht gebracht waar licht verboden was, waar het sinds het begin van de wereld nooit geweest was. Waarom troffen hem de Naamlozen niet met hun wraak?

Hij was blijven staan en keek naar de rotsige vloer op een plaats waar gehakt was en de grond was omgewoeld. Het was duidelijk te zien dat er een gat was gegraven en weer dichtgegooid. De zure zwarte kluiten die bij het delven der graven omhoog gekomen waren,

had men niet voldoende aangestampt. Haar Meesters hadden zich met die drie gevoed. Waarom voedden zij zich ook niet met deze? Waar wachtten zij op? Hun handen moesten handelen, hun tong moest spreken… 'Ga. Ga. Verdwijn.' Plotseling schreeuwde zij het uit, zo hard zij kon. Schril en schallend kaatsten de machtige echo's door de spelonk en schenen een sluier te leggen over het donkere gezicht dat zich ontsteld in haar richting keerde en haar een kort moment zag in de huiverende heerlijkheid van de grot. Toen was het licht verdwenen, was alle heerlijkheid verdwenen. Was er blinde duisternis en stilte.

Nu kon zij weer denken. Zij was bevrijd van de tover van het licht.

Hij moest zijn binnengekomen door de deur in de rode rots, de Deur der Gevangenen, en dus zou hij langs die weg weer pogen te ontsnappen. Licht en geruisloos als de uilen op hun zachte wieken rende zij langs de wand van de grot naar de lage gang, de weg naar de deur die alleen naar binnen openging. Bij de ingang van de tunnel bleef zij voorovergebogen staan. Er was geen tocht te voelen van de wind boven de grond; hij had de deur achter zich niet open laten staan en vastgezet. De deur was dicht en als hij zich in de gang bevond, zat hij in de val.

Maar hij was niet in de gang. Daar was zij zeker van. Zij zou op zo korte afstand in die enge holte zijn adem moeten horen, de warmte en de harteklop van zijn leven moeten voelen. Er was niemand in de gang. Rechtopstaand luisterde zij. Waar was hij heen gegaan?

Het duister drukte als een blinddoek op haar ogen. Het zien van de Onderkrocht had haar in de war gebracht; zij was met verbijstering geslagen. Zij kende de krocht alleen als een gebied dat door het gehoor werd afgebakend, door het tasten der handen, door vlagen koele lucht in de duisternis; een wijdse geheimzinnigheid die nooit onthuld zou worden. Maar nu was zij onthuld en het geheim had niet plaats gemaakt voor huiver, maar voor schoonheid, een geheim nog dieper dan dat van de duisternis. Zij liep nu verder, langzaam en onzeker. Zij tastte zich een weg naar links, naar de tweede gang die uitkwam in het Labyrint. Daar bleef zij staan en luisterde.

Haar oren vertelden haar niet meer dan haar ogen. Maar terwijl zij daar stond, de handen aan weerszijden tegen de rotsboog gedrukt, voelde zij een zwakke, onbestemde beving door de rots gaan en lag er in de kille, verschaalde lucht een vleugje van een geur die er niet thuishoorde: de geur van de wilde salie die daar boven de grond in de verlaten heuvels groeide onder de open hemel. Langzaam en kalm liep zij de gang in, het spoor met haar reukzin volgend.

Na misschien honderd schreden hoorde zij hem. Hij liep bijna even geruisloos als zijzelf, maar zijn voeten waren in dit duister minder zeker. Zij hoorde een licht geschuif el alsof hij op de ongelijke

vloer dreigde te struikelen, maar terstond weer zijn evenwicht had hervonden. Verder niets. Zij wachtte even en ging dan langzaam verder, de vingertoppen van haar rechterhand streken heel lichtjes langs de rotswand. Na enige tijd beroerden zij een ronde metalen staaf. Zij bleef staan en tastte langs het stuk ijzer omhoog tot waar zij, bijna zo hoog als zij reiken kon, een ruw-ijzeren handgreep naar voren voelde steken. Deze drukte zij met inspanning van al haar kracht in één ruk omlaag. Er klonk een huiveringwekkend geknars en een doffe klap. Er viel een regen van blauwe spattende vonken naar beneden. Achter haar in de gang stierven de echo's ruziënd weg. Zij stak haar handen uit en voelde op maar een paar centimeters afstand van haar gezicht het geruwde oppervlak van een ijzeren deur. Zij haalde diep adem.

Langzaam liep zij door de gang terug naar de Onderkrocht; daar boog ze langs de muur rechtsaf en ging naar het valluik in de Hal van de Troon. Ze haastte zich niet en ging geruisloos voort, ook al was dit nu niet meer nodig. Zij had haar dief gevangen. De deuropening waar hij doorheen was gegaan, vormde de enige toe- of uitgang van het Labyrint en kon alleen van de buitenkant geopend worden.

Hij was nu daarbinnen, in de duisternis onder de grond, en hij zou er nooit meer uitkomen.

Kaarsrecht en langzaam liep zij langs de Troon de hal met de rijzige zuilen in. Waar op de hoge drievoet de bronzen schaal stond met de van gloeiende houtskool roodgekleurde rand, wendde zij zich om en naderde tot de zeven treden die naar de Troon omhoog voerden.

Op de laagste trede knielde zij neer en boog haar hoofd tot op de kille, stoffige steen, bezaaid met beentjes van muizen die de uilen tijdens hun jacht hadden laten vallen. 'Vergeef mij die zien moest hoe Uw duisternis werd doorbroken,' zei ze zonder de woorden hardop uit te spreken. 'Vergeef mij die zien moest hoe Uw tomben geschonden werden. U zult gewroken worden. De dood zal hem uitleveren aan u die mijn Meesters zijt, en hij zal nimmer meer herboren worden.' En toch zag zij tijdens haar gebed met het oog van haar geest de huiverende pracht van de verlichte spelonk, leven in het domein des doods; en in plaats van afschuw over de schennis en woede tegen de dief, was in haar hart slechts verwondering over hoe vreemd het was, hoe vreemd…

'Wat zal ik Kossil zeggen?' overwoog zij toen zij naar buiten trad in de gure vlagen van de winterwind en haar mantel dichter om zich heen trok. 'Niets. Nu nog niet. Ik ben de meesteres van het Labyrint en de Godkoning heeft hiermee geen bemoeienis. Ik zal het haar zeggen als de dief dood is, misschien. Hoe zal ik hem doden? Ik zou Kossil moeten uitnodigen om hem te zien sterven. Zij is verrukt van de dood.

Wat zou het zijn dat hij hier komt zoeken? Hij moet waanzinnig zijn. Hoe is hij naar binnen gekomen? Alleen Kossil en ik hebben een sleutel van de rode rotsdeur en van het luik. Hij moet wel door de rode rotsdeur gekomen zijn. Alleen een tovenaar zou die kunnen openen. Een tovenaar ..' Ze bleef staan hoewel de wind bijna haar voeten onder haar wegrukte.

'Hij is een tovenaar, een wijze uit de Binnenste Landen die op zoek is naar het amulet van Erreth-Akbe.' En hierin lag een uitdaging van zo weergaloze vermetelheid, dat er zelfs bij die ijzige wind een warmte door heel haar lichaam voer, en zij in een luide lach uitbarstte. Overal rond haar lag de Plaats, en rond de Plaats de verlatenheid, duister en stil; de wind was vlijmend scherp; ginds in het Grote Huis waren alle lichten gedoofd. Ijl en onzichtbaar veegde de sneeuw voorbij op de wind.

'Als hij met toverkracht de rode rotsdeur heeft geopend, is hij ook in staat andere te openen, is hij in staat te ontsnappen.' Deze gedachte deed haar een ogenblik verstijven, maar overtuigde haar niet. De Naamlozen hadden hem binnengelaten. Waarom zouden ze niet? Hij kon hun geen kwaad doen. Hoe schadelijk is nu een dief die de plaats van zijn diefstal niet kan verlaten? Hij moest beschikken over duistere spreuken en machten, en over grote kracht; daar viel niet aan te twijfelen anders was hij nooit zover gekomen; maar hij zou niet verder komen. Geen door mensen geweven tover kon krachtiger zijn dan de wil der Naamlozen die in de Tomben rondwaarden, de Koningen wier Troon leegstond.

Om zich op dit punt gerust te stellen haastte zij zich naar het Kleine Huis.

Gewikkeld in zijn mantel en in een deken van rattevellen die hem tegen de winterse koude beschermde, lag Manan op het bordes te slapen. Om hem niet wakker te maken ging zij stil naar binnen en zonder een lamp aan te steken. Ze maakte een kleine afgesloten kamer open, weinig meer dan een grote kast aan het einde van de hal. Ze sloeg vuur, net genoeg om een bepaalde plaats in de vloer te kunnen vinden, knielde neer en lichtte een der tegels omhoog. Haar tastende vingers vonden een dot smerige, zware stof, een paar centimeters in het vierkant. Ze schoof het geruisloos opzij en deinsde achteruit want er schoot een lichtstraal omhoog, recht in haar gezicht.

Ze wachtte even en gluurde toen uiterst voorzichtig door de opening. Ze was vergeten dat hij dat vreemde licht meedroeg op zijn staf en had hoogstens verwacht hem beneden in het donker te zullen horen. Het licht was zij vergeten, maar hij bevond zich waar zij hem had verwacht: recht onder het kijkgat bij de ijzeren deur die zijn ontsnapping uit het Labyrint in de weg stond. Hij stond daar met een hand in de zij en in de andere schuin naar voren de houten staf die

even groot was als hijzelf en aan de top waarvan het zachte dwaallicht kleefde. Zijn hoofd waarop zij van een goede anderhalve meter hoog neerkeek, hing een weinig over de ene schouder. Hij droeg de gewone winterkleding van een reiziger of pelgrim: een korte zware mantel, een leren tuniek, wollen beenkappen en gevlochten sandalen; over zijn rug hing een knapzak waaraan een waterfles bungelde, aan zijn gordel een mes in een schede. Hij stond daar roerloos als een standbeeld, rustig en bedachtzaam.

Langzaam hief hij de staf van de grond omhoog en hield het heldere boveneind dichter bij de deur die Arha door haar kijkgat niet zien kon. Het licht veranderde, werd kleiner en feller, een helle gloed. Hij sprak met luide stem. De taal die hij sprak klonk vreemd voor Arha, maar vreemder nog dan de woorden klonk zijn stem, diep en welluidend.

Het licht op de staf werd nog feller, vlamde op en kromp ineen. Even doofde het helemaal uit en kon Arha hem niet meer zien. Opnieuw verscheen het gestage, bleek-paarse dwaallicht en zij zag hoe hij zich van de deur afkeerde. Zijn spreuk van ontsluiting had gefaald. De machten die het slot op die deur in hun greep hielden waren voor zijn toverkracht te sterk. Hij keek om zich heen als dacht hij ‘Wat nu?’

De gang of tunnel waar hij stond, was ongeveer anderhalve meter breed; de zoldering was een meter of vier boven de ruwe rotsige vloer. De wanden waren hier van gekapte steen, zonder mortel op elkaar gelegd, maar zo zorgvuldig en aaneensluitend, dat men nauwelijks de punt van een mes in de voegen kon wringen. Naar boven staken zij steeds verder naar binnen en vormden zo een gewelf. Meer was er niet.

Hij liep de gang in. Met één stap was hij uit Arha’s gezichtsveld verdwenen. Het licht stierf weg. Zij stond op het punt de lap en de tegel weer op hun plaats te leggen, toen er opnieuw een blauwige bundel licht omhoog rees uit de vloer vóór haar. Hij was naar de deur teruggegaan. Misschien was hij tot het besef gekomen dat hij, als hij hier wegging en zich in de doolhof waagde, de deur naar alle waarschijnlijkheid nooit zou kunnen terugvinden. Hij sprak, één woord slechts, met zachte stem. ‘Emmenn,’ zei hij, en toen nog eens luider: ‘Emmenn.’ En de ijzeren deur schokte ratelend in de stijlen en diepe echo’s rolden de gewelfde gang omlaag als donderslagen en Arha leek het alsof de vloer beefde onder haar voeten. Maar de deur bleef gesloten.

Toen lachte hij, een korte lach als van iemand die bij zichzelf denkt: ‘Wat heb ik me belachelijk gedragen.’ Weer liet hij zijn ogen over de wanden gaan en toen hij omhoogkeek, zag Arha dat de glimlach nog op zijn gezicht lag. Toen ging hij zitten, nam de knapzak van zijn rug, haalde er een stuk droog brood uit en begon erop te

kauwen. Hij haalde de stop van zijn leren waterfles en schudde ermee; zo te zien woog zij slechts licht alsof zij nagenoeg leeg was. Zonder te drinken deed hij de stop er weer op. Hij zette de knapzak achter zich bij wijze van hoofdkussen, wikkelde zich in zijn mantel en ging liggen. Zijn staf bleef hij in de rechterhand houden. Toen hij zich achterover boog, zweefde het plukje of bolletje licht van zijn staf omhoog en bleef vaag achter zijn hoofd hangen, een meter boven de grond. Zijn linkerhand lag op zijn borst en omklemde iets dat aan een zware ketting rond zijn hals hing. Hij lag daar volkomen op zijn gemak met gekruiste enkels; zijn blik zwierf langs het kijkgat en weer weg; hij zuchtte en sloot de ogen. Het licht werd langzaam zwakker. Hij sliep. De vast gesloten hand op zijn borst verslapte en gleed opzij, en toen zag Arha van boven wat voor een amulet hij aan de ketting droeg: een stukje ruw metaal, leek het, in de vorm van een halve maan.

Het vage schijnsel van zijn toverkunst stierf weg. Hij zonk weg in de stilte en de duisternis.

Arha schoof de lap weer op zijn plaats en legde de tegel weer tussen de andere; zij stond behoedzaam op en sloop naar haar kamer. Daar lag zij lang wakker in de wind-doorhuilde duisternis met in haar ogen nog steeds het kristallen schijnsel dat het huis des doods had verlicht, het zachte vuur waarin niets verteerd werd, de stenen in de wand van de gang, het kalme gezicht van de slapende man.

De val

Toen zij de volgende dag haar plichten in de verschillende tempels had vervuld en klaar was met het onderrichten der novicen in de heilige dansen, glipte zij wegnaar het Kleine Huis, en na het vertrek te hebben verduisterd, opende zij het kijkgat en gluurde naar beneden. Er was geen licht. Hij was verdwenen. Zij had er ook niet op gerekend dat hij zo lang bij de onverbiddelijke deur zou blijven, maar het was de enige plaats om hem te zien die zij kende. Hoe zou zij hem kunnen vinden, nu hij de weg was kwijtgeraakt? Volgens de berichten van Thar en haar eigen ervaring besloegen de gangen van het Labyrint met al hun windingen, vertakkingen, spiralen en doodlopende armen een lengte van meer dan twintig mijlen. De blinde laan die het verst van de Tomben verwijderd lag, was in een rechte lijn misschien niet veel meer dan een mijl er vandaan. Maar daar onder de grond liep er niets rechttoe rechtaan. Al die gangen kronkelden, splitsten zich, kwamen weer samen, vertakten, verstrengelden zich, beschreven wijde bochten en vormden zo een ingewikkeld patroon van wegen die uitkwamen waar zij begonnen, want er was geen begin en evenmin een einde. Je kon er lopen en alsmaar door blijven lopen zonder ergens te komen, want er was geen ergens waar je kon komen. Er was geen midden, geen hart in die doolhof. En als de ijzeren deur eenmaal gesloten was, bestond er geen enkele richting meer. Hoewel de wegen en wendingen naar de verschillende zalen Arha vast in het geheugen gegrift stonden, had zelfs zij op langere ontdekkingstochten een kluwen fijn garen meegenomen dat zij achter zich ontrolde en weer opwond als zij het bij haar terugkeer volgde. Want als zij maar één enkele van de gangen en bochten die er geteld moesten worden, oversloeg, zou ook zij er verdwalen. Licht was dan van geen enkel nut, want er waren geen herkenningstekens. Alle gangen, alle doorgangen en openingen zagen er eender uit.

Hij kon nu vele mijlen hebben afgelegd en toch niet verder dan een meter of tien verwijderd zijn van de deur waardoor hij was binnengekomen.

Zij ging naar de Hal van de Troon, en naar de Tempel van de Broedergoden en naar de kelder onder de keukens, en keek op een moment dat zij alleen was, door ieder van de daar gelegen kijkgaten omlaag in de koude dikke duisternis. Toen het nacht werd, een vorstige nacht vol schitterende sterren, ging zij naar een aantal plaatsen op de Heuvel, lichtte er bepaalde stenen op, schoof wat aarde weg en tuurde weer omlaag; en opnieuw zag zij enkel de sterloze duisternis onder de grond. Hij was er. Hij moest er zijn. Toch was hij haar ontsnapt. Voor zij hem gevonden had, zou hij van dorst zijn

omgekomen. Als zij zeker was van zijn dood, zou zij Manan de doolhof in moeten sturen om hem te zoeken. Die gedachte was haar onverdraaglijk. In het licht van de sterren neerknielend op de harde grond, voelde zij tranen van woede opwellen in haar ogen. Zij liep naar het pad dat haar weer terug de helling af naar de Tempel van de Godkoning voerde. De zuilen met hun gebeeldhouwde kapitelen glansden witberijpt in het schijnsel van de sterren als pilaren van gebleekt gebeente. Zij klopte op de achterdeur en Kossil liet haar binnen.

'Wat voert mijn gebiedster hierheen?' vroeg de zware vrouw kil en waakzaam.

'Priesteres, er is een man in het Labyrint.' Het bericht overrompelde Kossil volkomen: voor het eerst was er iets gebeurd wat zij niet verwacht had. Stom staarde zij Arha aan en haar ogen leken op te zwellen. Het flitste Arha door het hoofd dat Kossil er nu bijna net zo uitzag als Penthe toen zij Kossil nadeed, en een onbeheerst lachen welde in haar op, werd onderdrukt en verstierf. 'Een man? In het Labyrint?'

'Een man, een vreemdeling.' En toen Kossil haar ongelovig aan bleef staren, voegde zij eraan toe: 'Ik weet best hoe een man eruit ziet, ook al het ik er hier vrijwel nooit een gezien.' Kossil sloeg geen acht op haar spot. 'Hoe is hij hier gekomen?'

'Door toverkracht, denk ik. Hij heeft een donkere huid, misschien is hij afkomstig uit de Binnenste landen. Hij kwam hierheen om de Tomben te beroven. Ik trof hem aan in de Onderkrocht, recht onder de stenen. Toen hij mij zag, rende hij naar de toegang tot het Labyrint en het leek of hij wist waar hij naar toe ging. Ik heb de ijzeren deur achter hem gesloten. Hij weefde toverspreuken, maar de deur ging niet open. De volgende morgen is hij de doolhof ingegaan. Ik weet niet waar hij nu is.'

'Heeft hij licht bij zich? 'Ja.'

'Water?'

'Een kleine veldfles, minder dan halfvol.'

'Zijn kaars zal onderhand wel zijn opgebrand,' zei Kossil peinzend. 'Een dag of vier, vijf; misschien zes. Dan kunt u mijn hoeders laten afdalen om zijn lijk naar buiten te slepen. Zijn bloed zal uitgegoten worden voor de Troon en zijn…'

'Nee,' viel Arha uit met schrille snijdende stem. 'Ik wil hem levend.'

De priesteres keek van haar logge hoogte op het meisje neer. 'Waarom?'

'Om... om zijn doodsstrijd te rekken. Hij heeft schennis bedreven tegen de Naamlozen. Hij heeft de Onderkrocht met licht bezoedeld . Het was zijn opzet de Tomben van hun schatten te beroven. Hij

verdient een zwaardere straf dan enkel daar beneden in een gang te liggen en te sterven.'

'Ja,' zei Kossil als stond zij in twijfel. 'Maar hoe zult u hem in handen krijgen, Gebiedster? Het is riskant en het ander bergt geen risico in zich. Is er niet ergens in het labyrint een zaal vol beenderen, beenderen van mensen die er binnengingen en er niet meer uit kwamen?… Laat de Duistere Machten met hem hun eigen gang gaan, in hun eigen gangen, de zwarte gangen van het Labyrint. Dorst is een wrede dood.'

'Dat weet ik,' zei het meisje. Zij draaide zich om en liep naar buiten de nacht in, haar kap over het hoofd trekkend tegen de ijzig gierende wind. Wist ze het? Het was kinderlijk van haar geweest, en dwaas om naar Kossil te gaan. Bij haar zou ze geen hulp vinden. Kossil wist eigenlijk niets; heel haar weten bestond uit ijskoud afwachten eindigend in dood. Ze begreep er niets van. Ze zag niet in dat die man gevonden moest worden, dat het met hem niet zo gaan moest als met die anderen; ze kon dat geen tweede keer verdragen. Als zijn dood perse noodzakelijk was, dan in vredesnaam snel en bij daglicht. Deze dief, na eeuwen de eerste man die de moed bezat tot een poging de Tomben te beroven, verdiende ongetwijfeld een dood door het zwaard. Hij had niet eens een onsterflijke ziel die in een ander lichaam herboren kon worden. Zijn geest zou voor altijd klagend door de gangen rondwaren. Hem kon men daar in het duister niet eenzaam van dorst laten sterven.

Arha deed die nacht nauwelijks een oog dicht. De dag daarop werd geheel in beslag genomen door riten en verplichtingen. Maar de volgende nacht ging zij stil en zonder lantaren van het ene kijkgat naar het andere, overal op de donkere Plaats en op de windverwaaide heuvel. Een uur of twee, drie voor zonsopgang keerde zij terug naar het Kleine Huis en ging naar bed, maar nog kon zij de slaap niet vatten. Op de derde dag wandelde zij laat in de middag alleen de woestijn in, en ging naar de rivier waar het water laag stond door de winterdroogte en er zich ijs had vastgezet tussen de rietstengels. Het was haar te binnen geschoten dat zij ooit in de herfst eens zeer ver het Labyrint was ingegaan, tot voorbij de Zes Wegen, en dat ze in een lange kronkelige gang voortdurend achter de stenen het geluid van stromend water had gehoord. Zou een man die dorst had, daar niet blijven als hij er voorbijkwam? En ook daar waren kijkgaten; ze moest wel even zoeken, maar Thar had ze haar allemaal aangewezen en ze vond ze zonder al te veel moeite terug. Haar herkennen van plaatsen en vormen was als dat van een blinde: het leek alsof haar gevoel, en niet haar gezicht, haarde weg wees naar ieder verborgen kijkgat . Toen zij bij het tweede en van de Tomben verst verwijderde, haar kap over het hoofd trok om het licht af te schermen en haar oog tegen het

gat hield dat in een vlak stuk rots was geboord, zag zij daar beneden het vage schijnsel van het toverlicht. Daar was hij, half buiten het gezichtsveld. Het kijkgat kwam precies op het eind van een doodlopende gang uit. Zij kon alleen maar zijn rug zien, zijn gebogen hals en rechterarm. Hij zat vlak bij de hoek in de muur en probeerde zijn mes, een korte stalen dolk waarvan het heft met edelstenen was bezet, tussen de stenen te wrikken. De punt was afgebroken en lag recht onder het kijkgat, afgeknapt bij zijn pogingen een gat tussen de stenen te boren en bij het water te komen dat hij in die doodse stilte onder de aarde aan de andere kant van de ondoordringbare muur helder kabbelend voorbij hoorde stromen.

Zijn bewegingen waren lusteloos. Hij zag er na drie dagen en nachten heel anders uit dan de man die ontspannen en kalm voor de ijzeren deur had gestaan en geglimlacht had over zijn eigen falen. Hij had de moed nog niet opgegeven, maar zijn kracht had hem verlaten. Hij kende geen spreuk waarmee hij de stenen uiteen kon doen wijken, maar moest zich behelpen met een hulpeloos mes. Ook zijn toverlicht scheen slechts flauw en zwak. Terwijl Arha toekeek, begon het licht te flikkeren; er voer een kramp door het lichaam van de man en het mes viel op de grond. Met stugge verbetenheid raapte hij het op en poogde opnieuw het gebroken lemmet tussen de stenen te wringen.

Liggend tussen de in ijs gevatte rietstengels op de rivieroever en niet meer beseffend waar zij was, noch wat zij deed, plaatste Arha haar mond tegen de kille mond in de rots en legde haar armen eromheen om het geluid niet te verspreiden. ‘Tovenaar,’ zei ze en haar stem gleed door de rotsige keel omlaag en ging als een kille fluistering door de ondergrondse gang. De man schrok op en krabbelde overeind zodat hij toen zij weer keek, uit haar gezichtskring verdwenen was. Opnieuw zette zij haar mond op het kijkgat en zei: ‘Ga de muur langs de rivier terug tot aan de tweede draai. Neem dan de eerste rechts, sla er een over en dan weer rechts. Bij de Zes Wegen opnieuw rechtsaf. Dan links en rechts en links en rechts. Blijf daar in de Zaal der Schilderingen.’

Terwijl zij haar mond van het gat nam, moest er een straal daglicht door het kijkgat in de gang zijn gedrongen, want toen zij keek, stond hij weer in haar gezichtskring en staarde omhoog naar de opening. Zij zag nu dat er littekens waren op zijn gezicht en dat zijn blik gespannen was en vol gretige verwachting. Zijn lippen waren gesprongen en zwart, zijn ogen schitterden. Hij hief zijn staf op en bracht het licht dichter en dichter bij haar ogen. Angstig richtte zij zich op, dekte het kijkgat af met de stenen waaronder het verborgen had gelegen, stond op en liep ijlings terug naar de Plaats. Ze merkte dat haar handen trilden en tijdens het lopen beving haar nu en dan een duizeling. Zij wist niet wat ze nu doen moest.

Als hij de aanwijzingen die ze hem gegeven had opvolgde, zou hij teruggaan in de richting van de ijzeren deur en terecht komen in de Zaal der Schilderingen. Hij had er niets te zoeken, er was voor hem geen enkele reden erheen te gaan. Wel was er een kijkgat in de zoldering van de Zaal der Schilderingen, een goed kijkgat dat uitkwam in de schatkamer van de Tempel der Broedergoden; misschien was dat het waarom zij eraan gedacht had. Ze wist het niet. Waarom had ze tot hem gesproken? Ze kon door een der kijkgaten wat water voor hem omlaag laten zakken en hem dan erheen sturen. Dat zou hem langer in leven houden, net zolang als zij het wilde. Als zij hem van tijd tot tijd wat water en voedsel gaf, zou hij dagenlang, maandenlang kunnen blijven ronddolen door het Labyrint; en dan kon ze hem gadeslaan door de kijkgaten en hem zeggen waar hij het water kon vinden, en hem soms de verkeerde kant op sturen zodat zijn tocht tevergeefs was; maar hij zou altijd haar stem moeten volgen. Dat zou hem wel afleren de Naamlozen te bespotten en zich zijn dwaze overmoed te roemen tussen de rustplaatsen der Onsterfelijke Gestorvenen.

Maar zolang hij er ronddoolde, zou zijzelf het Labyrint niet kunnen betreden. Waarom eigenlijk niet, vroeg zij zich af en gaf zelf het antwoord: Omdat hij zou kunnen ontkomen door de ijzeren deur die ik achter me open moet laten staan... Maar hij zou nooit verder kunnen vluchten dan de Onderkrocht. De ware reden was haar vrees hem te zullen ontmoeten. Ze vreesde zijn macht, de kunstgrepen waarmee hij tot de Onderkrocht was doorgedrongen, de toverkracht waardoor zijn licht bleef branden. En toch, moest ze daar nu werkelijk zo bang voor zijn? De machten die over de duistere ruimten heersten, stonden aan haar kant, niet aan de zijne. Daar beneden in het domein der Naamlozen, kon hij kennelijk maar weinig uitrichten. Hij had de ijzeren deur niet open gekregen; zijn tovermacht had hem geen voedsel verschaft, geen water door de muur laten sijpelen, geen monsterlijke demon opgeroepen die de muren kon neerhalen; alles dingen waartoe hij naar zij gevreesd had, in staat zou zijn. Hij had tijdens zijn driedaagse dooltocht zelfs niet de weg gevonden naar de Grote Schatkamer waarnaar hij toch zeker op zoek was. Arha zelf was de weg die Thar haar naar die zaal gewezen had, nog niet gevolgd, maar had de tocht steeds weer uitgesteld, gedreven door een zekere schroom, een zekere tegenzin, het gevoel dat de tijd ervoor nog niet gekomen was.

Maar waarom zou hij dan die tocht niet voor haar maken, dacht ze. Hij kon dan zoveel hij wilde naar de schatten der Tomben kijken. Hij zou er maar wat veel baat bij hebben. En zij kon hem bespotten en zeggen dat hij het goud maar moest eten en zijn dorst maar moest lessen aan diamanten.

Met de nerveuze, koortsachtige haast die haar deze drie dagen voortdurend had voortgedreven, rende zij naar de Tempel der Broedergoden, ontsloot de kleine gewelfde schatkamer en nam de tegel weg van het goed verborgen kijkgat in de vloer. Onder haar lag de Zaal der Schilderingen, maar het was er pikdonker. Het pad dat de man in het doolhof moest volgen, liep langs vele omwegen, en was misschien mijlen langer; daar had ze helemaal niet aan gedacht. En hij was ongetwijfeld verzwakt en zou wel niet snel vorderen. Het was goed mogelijk dat hij haar aanwijzingen vergat en een verkeerde gang insloeg. Er waren maar weinig mensen die zoals zijzelf een aanwijzing konden opvolgen na haar slechts eenmaal te hebben gehoord. Misschien kende hij niet eens de taal die zij sprak. Als dat zo was, moest hij maar ronddwalen tot hij neerviel en in de duisternis sterven, de dwaas, de vreemdeling, de ongelovige. Laat dan zijn geest maar klagend rondwaren langs de stenen paden in de Tomben van Atuan, totdat ook zij door de duisternis werd opgevreten... Na een nacht van weinig slaap en veel boze dromen ging zij zeer vroeg in de morgen terug naar het kijkgat in de kleine tempel. Zij keek omlaag en zag niets: duisternis. Met een ketting liet ze een brandende kaars in een kleine tinnen lantaren omlaag zakken. Hij was er, daar in de Zaal der Schilderingen. Zij zag binnen de lichtkring van de kaars zijn benen en een slap opzijgestrekte hand. Zij bracht haar mond bij het kijkgat, dit keer ter grootte van een vloertegel, en zei: ‘Tovenaar.’

Hij bewoog niet. Was hij dood? Was dat nu alle kracht waarover hij beschikte? Ze grijnsde spottend; haar hart bonsde. ‘Tovenaar,’ riep ze en haar stem galmde daar beneden door de holle ruimte. Hij bewoog zich en ging langzaam rechtop zitten, verwilderd om zich heen kijkend. Even later hief hij de ogen op en knipperde tegen de kleine lantaren die van de zoldering omlaag bengelde. Zijn gezicht zag er afschuwelijk uit, gezwollen en donker als dat van een mummie.

Hij reikte naar de staf die naast hem op de grond lag, maar er bloeide geen licht op uit het hout. Er was geen kracht meer in hem overgebleven.

‘Wil je de schat van de Tomben van Atuan zien, tovenaar?’ Hij keek vermoeid omhoog en kneep de ogen dicht voor het schijnsel van de lantaren, het enige dat hij kon zien. Even naderhand vertrok hij zijn mond tot iets dat als een glimlach bedoeld kon zijn, en knikte eenmaal met het hoofd. ‘Ga naar links deze zaal uit. Neem de eerste gang links…’ Zij ratelde de lange reeks aanwijzingen achterelkaar op zonder tussenpoos en zei tenslotte: ‘Daar zul je dan de schat vinden die je bent komen zoeken. En daar vind je wellicht ook water. Welk van de twee zou je op dit moment het liefste hebben, tovenaar?’ Hij stond op en leunde zwaar op zijn staf. Omhoog blikkend met ogen die haar niet konden zien, probeerde hij iets te zeggen, maar zijn

uitgedroogde keel bracht geen geluid voort. Hij haalde de schouders op en verliet de Zaal der Schilderingen. Ze zou hem geen water geven. Hij zou trouwens de weg naar de schatkamer toch nooit vinden. De reeks aanwijzingen wasvoor hem te lang om te kunnen onthouden; en dan was er ook nog de Valkuil, vooropgezet dat hij zover kwam. Nu had hij geen licht.

Hij zou de weg kwijtraken en uiteindelijk neervallen om ergens in die enge, holle, droge gangen te sterven. En Manan zou hem daar vinden en naar buiten slepen. En dat was dan het einde. Arha klemde de tegel van het kijkgat in haar beide handen en haar neergehurkte lichaam schokte heen en weer, heen en weer; zij beet haar lippen stuk als vocht zij tegen een ondraaglijke pijn. Zij zou hem geen druppel water brengen. Zij zou hem geen druppel water brengen. Zij zou hem de dood brengen, dood, dood, dood, dood.

In dat donkere uur van haar leven trof Kossil haar aan, toen zij met zware schreden de schatkamer binnenkwam, haar logge lichaam gehuld in zwarte winterkleren.

'Is de man al dood?' Arha hief het hoofd op. Er stonden geen tranen in haar ogen; er viel niets te verbergen.

'Ik denk van wel,' zei ze, stond op en veegde haar kleren af. 'Het licht is uitgegaan.'

'Het kan een list zijn. De ziellozen zijn uiterst sluw.'

'Ik zal een dag wachten om zekerheid te krijgen.'

'Ja, of twee dagen. Duby kan dan naar beneden gaan en hem naar buiten slepen. Hij is sterker dan die oude Manan.'

'Maar Manan is een dienaar der Naamlozen, en Duby niet. Er zijn plaatsen in het Labyrint waar Duby niet mag komen en in een daarvan bevindt zich de dief.'

'Maar dan is het toch reeds bezoedeld…'

'Het zal gereinigd worden doordat hij er sterft.' zei Arha. Zij kon aan Kossils gezicht zien dat er een vreemde uitdrukking moest liggen op dat van haarzelf.

'Dit is mijn gebied, priesteres. Ik moet er zorg voor dragen zoals mijn Meesters mij hebben opgedragen. Belering hoe ik iemand ter dood moet brengen heb ik niet meer nodig.'

Kossils gezicht scheen zich terug te trekken in de zwarte kap als de kop van een woestijnschildpad onder zijn schild, trots, traag en kil. ' Heel goed, gebiedster.'

Bij het altaar der Broedergoden gingen zij uiteen. Arha ging naar het Kleine Huis, nu zonder zich te haasten, en droeg Manan op haar te vergezellen. Sinds zij met Kossil gesproken had wist zij wat haar te doen stond.

Samen met Manan ging zij de heuvel op naar de Hal van de Troon en daalde af in de Onderkrocht. Met vereende krachten drukten zij de

lange hefboom omlaag en openden de ijzeren deur naar het Labyrint. Toen ontstaken zij hun lantarens en gingen naar binnen. Arha sloeg de weg in naar de Zaal de Schilderingen en vandaar naar de Grote Schatkamer.

De dief was niet ver gekomen. Zij en Manan hadden hun kronkelige pad nog geen vijfhonderd passen gevolgd toen zij hem aantroffen, ineengezakt in de nauwe gang als een hoop weggeworpen lompen. Zijn staf was hem uit de hand gevallen en lag een eindje van hem vandaan. Zijn mond zat vol bloed en zijn ogen waren half gesloten.

'Hij leeft nog,' zei Manan die was neergeknield en zijn grote gele hand op de donkere keel gelegd had om de polsslag te voelen. 'Zal ik hem worgen, gebiedster?'

'Nee, ik wil hem levend in handen hebben. Neem hem op en draag hem achter me aan.'

'Levend?' zei Manan in opperste verwarring. 'Waarom, kleine gebiedster?'

'Opdat hij een slaaf wordt van de Tomben. Hou nu je mond en doe wat ik zeg.'

Met een nog treuriger gezicht dan anders gehoorzaamde Manan en hees met inspanning van al zijn krachten de jonge man opzijn schouders als was hij een grote zak stro. Aldus beladen strompelde hij achter Arha aan. Hij hield het onder die last echter niet lang vol en op de terugweg moesten ze een keer of twaalf stilhouden om Manan weer op adem te laten komen. En iedere keer was de aanblik van de gang hetzelfde: grauwe-gele stenen die nauw aaneengevoegd omhoog rezen tot een gewelf, een hobbelige rotsige vloer, verschaalde lucht; Manan zuchtend en steunend, de vreemdeling roerloos, de matte vlam van de twee lantarens waarvan het schijnsel naar beide kanten wegebde in het duister van de gang. Telkens als zij bleven staan, druppelde Arha uit de fles die zij had meegebracht, een weinig water in de uitgedroogde mond van de man, telkens een beetje opdat de terugkeer van het leven hem niet zou doen sterven.

'Naar de Zaal der Ketenen?' vroeg Manan toen ze de gang naar de ijzeren deur bereikt hadden. En pas op dat moment begon Arha na te denken over de plaats waar zij deze gevangene heen zou brengen. Zij wist het niet.

'Nee, daarheen niet,' zei ze omdat ze als altijd misselijk werd bij de gedachte aan de rook en de stank en de sprakeloze, blinde gezichten achter de warrige haarslierten. En wie weet zou Kossil naar de Zaal der Ketenen gaan.

'Hij... hij moet in het Labyrint blijven zodat hij zijn toverkracht niet herkrijgt. Is er niet ergens een zaal...?'

'De Zaal der Schilderingen heeft een deur met een grendel, en een

kijkgat, gebiedster. Als de deuren veilig voor hem zijn...'

'Daar beneden heeft hij geen macht. Breng hem erheen, Manan.'

En zo zeulde Manan hem de halve weg terug die zij gekomen waren, te afgemat en ademloos om te protesteren. Toen zij tenslotte de Zaal der Schilderingen bereikten, deed Arha haar lange wintermantel van zware wol af en legde hem op de stoffige vloer. 'Leg hem daar maar op,' zei ze.

Manan staarde haar met droefgeestige ontsteltenis aan en zei amechtig: 'Kleine gebiedster…'

'Ik wil dat de man blijft leven, Manan. Hij zal hier van kou sterven; kijk maar hoe hij ligt te rillen.'

'Uw kleed zal bezoedeld worden. Het kleed van de Priesteres. Hij is een ongelovige, een man,' stamelde Manan als in pijn de kleine oogjes samenknijpend.

'Dan zal ik de mantel verbranden en een nieuwe laten weven. Schiet op, Manan.'

Gehoorzaam bukte hij zich en liet de gevangene van zijn rug op de zwarte mantel glijden. De man lag doodstil, maar het bloed klopte zwaar in zijn keel en zo nu en dan doorvoer een krampachtige huivering het liggende lichaam.

'U doet er verstandig aan hem te ketenen,' zei Manan. 'Ziet hij er zo gevaarlijk uit?' vroeg Arha schamper. Maar toen Manan haar wees op een klamp in de stenen muur waaraan de gevangene kon worden vastgeketend, beval zij hem uit de Zaal der Ketenen een boei en een ketting te gaan halen. Halfluid de aanwijzingen mompelend stommelde hij de gangen door; hij had de weg van hier naar de Zaal der Schilderingen al eerder afgelegd, maar nooit alleen.

In het licht van de enig overgebleven lantaren leken de schilderingen op de wanden zich te bewegen en scheen er trillend leven te komen in de onbeholpen mensenfiguren met hun grote afhangende vleugels, die er in tijdloze somberheid stonden of neerhurkten. Zij knielde neer en liet een beetje water druppelen in de mond van de gevangene. Na een tijdje begon hij te kuchen en reikte met krachtloze handen naar de fles. Zij liet hem drinken. Hij lag op de rug en zijn gezicht was kletsnat en besmeurd met stof en bloed; hij mompelde iets, een paar woorden in een taal die zij niet verstond.

Eindelijk kwam Manan terug; hij sleepte een lange sliert ijzeren schakels achter zich aan, een groot hangslot met sleutel en een ijzeren ring die om het middel van de gevangene paste en dichtgeklemd kon worden. 'Het zit niet strak genoeg, hij kan er zich uitwringen,' bromde hij terwijl hij de laatste schakel aan de ring in de muur bevestigde.

'Nee, kijk maar.' Minder bevreesd voor haar gevangene dan straks, liet Arha zien dat zij haar hand niet tussen de ijzeren ring en de ribben van de man kon krijgen. 'Behalve wanneer hij langer dan vier

dagen honger moet lijden.'

'Kleine gebiedster,' zei Manan klaaglijk, 'ik wil niet lastig zijn, maar… wat voor zin heeft het hem een slaaf der Naamlozen te maken? Hij is een man, kleintje.'

'En jij een dwaze oude vent, Manan. Schiet op en doe niet zo zenuwachtig.'

De gevangene keek naar hen met van uitputting schitterende ogen.

'Waar is zijn staf, Manan? o daar, die neem ik mee; hij bezit toverkracht. Ja, en dat hier, dat neem ik ook mee.'Met een snelle beweging graaide zij naar de zilveren ketting die boven de hals van de tuniek zichtbaar was, en trok hem over het hoofd van de gevangene die haar poogde tegen te houden door haar arm te grijpen. Manan gaf hem een schop. Ze slierde de ketting over hem heen, buiten zijn bereik. 'Is dat je talisman, tovenaar? Hecht je er veel waarde aan? Hij ziet er niet erg indrukwekkend uit; kon je je geen betere veroorloven? Ik zal hem goed voor je bewaren.' Ze deed de ketting om haar eigen hals en verborg de hanger onder de zware kraag van haar wollen gewaad. 'U weet niet waar hij voor dient,' zei hij. Zijn stem was schor en hij sprak de woorden van de Kargse taal niet al te best uit; toch was hij goed te verstaan. Weer gaf Manan hem een schop en hij kreunde even van pijn en sloot de ogen. 'Laat hem, Manan. Kom mee.'

Ze verliet de zaal. Manan liep haar mopperend achterna. Die avond liep zij, toen alle lichten van de Plaats gedoofd waren, alleen opnieuw de heuvel op. Ze vulde haar waterfles aan de bron in de kamer achter de Troon en nam het water en een grote, platte koek van ongedesemd boekweit mee naar de Zaal der Schilderingen in het Labyrint. Zij zette ze juist binnen bereik van de gevangene neer, vlakbij de deur. Hij sliep en verroerde zich niet. Zij keerde terug naar het Kleine Huis en sliep die nacht lang en vast.

Vroeg in de middag ging ze opnieuw alleen naar het Labyrint. Het brood was weg, de fles was leeg en de gevangene zat overeind met zijn rug tegen de wand. Zijn gezicht zag er nog steeds afschuwelijk uit, smerig en vol korsten, maar in zijn ogen lag een oplettende blik.

Zij stond aan de andere kant van de zaal waar hij, omdat hij geketend was, niet bij haar kon komen, en keek naar hem. Toen wendde ze haar blik af. Er was niets bijzonders aan hem te zien. Om een of andere reden durfde zij niet te spreken. Haar hart bonsde alsof ze bang was. Er was geen grond om bang voor hem te zijn. Hij was geheel in haar macht.

'Het is prettig weer licht te zien,' zei hij met een zachte, diepe stem die haar onzeker maakte.

'Hoe heet je?' vroeg ze kortaf. Ze realiseerde zich dat haar eigen stem ongewoon hoog en iel klonk. 'Men noemt mij meestal Sperwer.'

‘Sperwer? Is dat je naam?’

‘Nee.’

‘Wat is dan je naam?’

‘Dat kan ik u niet zeggen. Bent u de Ene Priesteres der Tomben?’

‘Ja.’

‘Hoe heet u?’

‘Men noemt mij Arha.’

‘Zij die verslonden is… Is dat niet wat die naam betekent?’ Zijn donkere ogen keken haar gespannen aan. Hij lachte even. ‘Wat is uw naam?’

‘Ik heb geen naam. Je hebt niets te vragen. Waar kom je vandaan?’

‘Uit de Binnenste Landen, het Westen.’

‘Uit Havnor?’

Het was de enige naam van een stad of eiland uit de Binnenste Landen die zij kende. ‘Ja, uit Havnor.’

‘Waarom ben je hierheen gekomen?’

‘De Tomben van Atuan zijn beroemd bij mijn volk.’

‘Maar je bent een heiligschenner, een ongelovige.’ Hij schudde het hoofd. ‘O nee, Priesteres. Ik geloof in de machten van de duisternis. Ik ken de Naamlozen van andere plaatsen.’

‘Welke andere plaatsen?’

‘Er zijn in de Archipel, de Binnenste Landen, nog andere plaatsen die net als deze toebehoren aan de Oude Machten der Aarde. Maar geen is zo groot als deze hier. Nergens elders hebben zij een tempel en een priesteres, of valt hun een verering ten deel als hier.’

‘Je kwam ze hier dus verereren,’ zei ze spottend. ‘Ik kwam ze beroven,’ zei hij. Ze staarde in zijn ernstig gelaat. ‘Snoever.’

‘Ik wist dat het niet gemakkelijk zou gaan.’

‘Gemakkelijk. Het is onmogelijk. Dat zou je weten, als je niet een ongelovige was. De Naamlozen waken over wat hen toebehoort.’

‘Wat ik zoek behoort hen niet toe.’

‘Het behoort jou toe, neem ik aan.’

‘Ik maak er aanspraak op.’

‘Wat ben je dan… een godheid? een koning?’ Ze nam hem van onder tot boven op zoals hij daar zat, geboeid, smerig, uitgeput. ‘Je bent alleen maar een dief.’ Hij zei niets, maar zijn blik ontmoette de hare. ‘Je mag mij niet aankijken,’ zei ze met schrille stem. ‘Vrouwe,’ zei hij, ‘ik wil u niet beledigen. Ik ben een vreemdeling en een indringer. Ik ken uw zeden niet, noch de eerbewijzen die men de Priesteres der Tomben verschuldigd is. Ik ben aan uw genade overgeleverd en vraag vergeving als ik u heb beledigd.’ Zij zweeg en voelde het bloed in een oogwenk opstijgen naar haar wangen, heet en dwaas. Maar hij keek haar niet aan en zag dus haar blos niet. Hij had

gehoorzaam zijn donkere ogen afgewend.

Een tijdlang spraken zij geen van beiden. De geschilderde figuren rondom hen keken toe met droeve, blinde ogen. Zij had een stenen water kruik meegebracht. Zijn ogen zwierven voortdurend die kant uit en na een tijdje zei ze: ‘Drink maar, als je wilt.’

Hij schoof meteen naar de kruik toe, hief haar op als was zij even licht als een wijnkroes en nam een lange, lange teug. Dan maakte hij een stuk van zijn mouw nat en veegde zo goed enzo kwaad als het ging het vuil, de bloedklonters en spinnewebben van zijn gezicht en handen. Hij was hier geruime tijd mee bezig en het meisje sloeg hem gade. Toen hij klaar was zag hij er toonbaarder uit, maar zijn poezewas had op een kant van zijn gezicht littekens zichtbaar gemaakt: oude, reeds lang geheelde littekens die wit afstaken tegen zijn donkere huid; vier schrammen liepen naast elkaar van zijn oog tot zijn kaak, als waren zij ingekerfd door de nagels van een reusachtige klauw. ‘Wat is dat?’ zei ze. ‘Dat litteken?’ Hij gaf niet meteen antwoord.

‘Een draak?’ vroeg ze in een poging hem te bespotten. Was ze niet hierheen gekomen om met haar slachtoffer de draak te steken, hem te folteren met zijn hulpeloosheid? ‘Nee, niet een draak.’

‘Dan ben je in ieder geval geen drakendwinger.’

‘Toch,’ zei hij met kennelijke tegenzin. ‘Ik ben wel een drakendwinger. Maar die littekens had ik al eerder. Ik heb u verteld dat ik al vaker de Machten der Duisternis ontmoet heb, in andere delen van de aarde. Hier op mijn gelaat staat het merkteken van een wezen dat verwant was met de Naamlozen, maar niet langer naamloos is, want uiteindelijk ben ik zijn naam te weten gekomen.’

‘Hoe bedoel je? Wat was die naam?

‘Dat kan ik u niet zeggen,’ antwoordde hij en glimlachte, hoewel zijn blik ernstig bleef.

‘Het is alles onzin, ouwewijvepraat, heiligschennis. Zij zijn de Naamlozen. Je weet niet over wie je spreekt.’

‘Ik weet dat zelfs beter dan gij, Priesteres,’ zei hij en zijn stem klonk nog dieper dan tevoren. ‘Kijk.’ Hij wendde het hoofd zodat zij de vier afschuwelijke merktekens op zijn gezicht wel zien moest.

‘Ik geloof je niet,’ zei ze, maar haar stem beefde. ‘Priesteres,’ zei hij vriendelijk, ‘u bent nog jong; U kunt nog niet erg lang de dienares der Duisteren zijn.’

‘Toch wel. Zeer lang reeds. Ik ben de Eerste Priesteres, de Herborene. Ik dien mijn meesters al duizend jaar en duizend jaar nog daarvoor. Ik ben hun dienares en hun stem en hun handen. En ik ben hun wraak over degenen die de Tomben bezoedelen en neerzien op wat niet gezien mag worden. Hou op met liegen en snoeven; zie je dan niet dat één woord van mij de wacht hierheen roept om je het hoofd

af te slaan? En als ik wegga en deze deur sluit, dan zal niemand hier ooit meer komen en jij zult in het donker sterven en zij die ik dien, zullen je lichaam verslinden en je ziel verslinden en hier in het stof alleen je gebeente achterlaten.' Hij knikte rustig.

Ze begon verward te stotteren en omdat ze niets meer te zeggen wist, stormde ze de zaal uit en grendelde de deur achter zich toe met een luide klap. Laat hem maar in de waan dat ze niet terugkwamn. Laat hem het angstzweet maar uitbreken daar in het donker, laat hem vloeken, sidderen en zijn dwaze, nutteloze spreuken proberen te weven.

Maar met de ogen van haar geest zag zij hem uitgestrekt op de grond liggen slapen zoals zij hem gezien had bij de ijzeren deur, vredig als een lam op een zonbeschenen weide. Zij spuwde tegen de gesloten deur en maakte het teken dat iedere bezoedeling verre houdt; toen rende ze bijna terug naar de Onderkrocht.

Toen zij op weg naar het valluik in de Hal langs de wand tastte, streken haar vingers over de sierlijke vormen en arabesken die als kantwerk van ijskristallen de rotswand bedekten. Een hevig verlangen welde in haar op de lantaren aan te steken om nog eenmaal, maar heel even, te kijken naar de tijddoorgroefde stenen, het lieflijk fonkelen der wanden. Zij kneep haar ogen stijf dicht en ijlde verder.

De grote schatkamer

Nooit hadden haar de dagelijkse riten en verplichtingen zo talrijk geleken, zo onbeduidend en zo lang. De meisjes met hun bleke gezichtjes en hun schuwe manier van doen, de rusteloze novicen, de priesteressen met hun strenge, koele ogen, maar een leven dat één groot wespennest was van heimelijke jaloezie en verkropte ellende, van kleine intriges en gefrustreerde hartstochten — al deze vrouwen in wier midden zij altijd vertoefd had, leken haar nu even saai als meelijwekkend.

Maar zij, de dienares van grote machten, zij, de priesteres van een onverbiddelijke Nacht, stond mijlenver boven dit kleinzielige gedoe. Zij stond geheel en al buiten de schrijnende banaliteit van hun levenswijze, dagen wier enig lichtpunt meestentijds hierin bestond dat je een vollere schep schapevet over je bonen kreeg dan je buurvrouw. Zij stond buiten alle dagen. Onder de grond waren er geen dagen; daar was altijd en eeuwig enkel maar nacht. En in die eindeloze nacht: de gevangene; de man met een donkere huid die een duistere kunst beoefende, die geboeid in ijzer en gekerkerd in steen op haar lag te wachten; of zij komen zou of niet komen, of zij hem water zou brengen, brood, leven, dan wel een beulsmes, een bekken en de dood, net wat zij wilde.

Ze had met niemand dan Kossil over de man gesproken en Kossil had het aan niemand anders doorverteld. Hij was nu al drie dagen en nachten in de Zaal der Schilderingen en nog steeds had zij bij Arha niet naar hem gevraagd. Misschien nam ze aan dat hij al dood was en dat Manan op Arha's bevel zijn lichaam naar de Zaal der Gebeenten had gebracht. Eigenlijk was het geen gewoonte van Kossil iets zomaar aan te nemen, maar Arha maakte zich wijs dat er in Kossils zwijgen niets vreemds stak. Kossil wilde altijd alles geheim houden en hield er niet van vragen te moeten stellen. En bovendien had Arha haar gezegd zich niet in haar zaken te mengen. Kossil deed niets anders dan gehoorzamen. Aangezien de man echter verondersteld werd dood te zijn, kon Arha niet om voedsel voor hem vragen. Dus stal ze wat appels en gedroogde uien uit de kelders van het Grote Huis en deed het voor de rest zelf maar zonder. Ze liet haar maaltijden naar het Kleine Huis brengen onder het voorwendsel dat ze alleen wenste te eten, en nam ze, behalve de soep, iedere avond mee naar de Zaal der Schilderingen in het Labyrint. Ze was één tot vier vastendagen achter elkaar gewend en merkte er dus nauwelijks iets van. De man in het Labyrint verorberde haar schrale porties brood, kaas en bonen als een pad doet met een vlieg: hap en weg. Het was duidelijk dat hij zulks nog wel vijf of zes keer had kunnen herhalen, maar hij bedankte haar

steeds hoffelijk als was hij haar gast en was zij zijn gastvrouw tijdens een van die feestmaaltijden in het paleis van de Godkoning die, naar zij had horen vertellen, overvloeiden van geroosterd vlees, brood met boter en wijn in kristallen bokalen. Het was een vreemde man. ‘Hoe ziet het er daar eigenlijk uit in de Binnenste Landen?’ Ze had een klein ivoren vouwstoeltje mee naar beneden genomen zodat ze terwijl ze hem ondervroeg, niet voortdurend hoefde te blijven staan en evenmin genoodzaakt was tot zijn niveau af te dalen en op de grond te gaan zitten.

‘Er zijn daar veel eilanden. Vier maal veertig, zegt men, alleen al in de Archipel en dan zijn er ook de Ruimen nog. Niemand heeft ooit alle Ruimen bevaren, noch er de eilanden geteld. En ieder eiland is weer anders dan de overige. Maar het lieflijkste van allemaal is dacht ik toch wel Havnor, het grote land in het midden van de wereld. En midden in Havnor ligt aan een brede baai vol schepen de stad Havnor waarvan de torens opgetrokken zijn uit wit marmer. Ieder huis van een vorst of een koopman heeft een toren en zo steken zij de een naast de ander hun spitsen omhoog. De daken der huizen zijn bedekt met rode pannen en alle bruggen over de kanalen zijn versierd met mozaïeken uit rode, blauwe en groene steentjes. En kleurig zijn ook de banieren van de vorsten die wapperen van de witte torens. Op de hoogste van al die torens staat het Zwaard van Erreth-Akbe dat met zijn spits naar de hemel wijst. Als de zon boven Havnor opgaat, treffen haar eerste stralen dat blad en doen het opflitsen, en als zij ondergaat, blijft dat Zwaard nog even in gouden glans boven de avond staan.’

‘Wie was Erreth-Akbe?’ vroeg zij sluw.

Hij keek haar aan en zei niets, maar grijnsde even. Dan zei hij als bedacht hij zich: ‘Inderdaad zult u hier maar weinig over hem gehoord hebben. Wellicht alleen maar zijn komst naar de Landen van Kargad. Wat is u over dat verhaal verteld?’

‘Dat hij hier zijn toverstaf verloor en zijn amulet en zijn macht, net als jij,’ antwoordde ze. ‘Hij ontkwam aan de handen van de Hogepriester en vluchtte naar het westen waar hij door draken gedood werd. Maar als hij hier naar de Tomben gekomen was, waren die draken helemaal niet nodig geweest.’

‘Best mogelijk,’ zei haar gevangene.

Zij wilde niet verder over Erreth-Akbe horen omdat ze voelde dat het een gevaarlijk onderwerp was. ‘Men zegt dat hij een drakendwinger was. En jij beweert er ook een te zijn. Vertel me eens, wat is een drakendwinger?’

Haar stem klonk altijd spottend, zijn antwoord altijd eerlijk en oprecht alsof hij haar vragen volkomen ernstig nam. ‘Een drakendwinger,’ zei hij, ‘is iemand met wie de draken zullen spreken; dat is althans de kern van de zaak. Het heeft niets te maken met het

bedwingen van een draak, zoals de meeste mensen menen. Draken laten zich niet bedwingen. Bij een draak gaat het steeds om dezelfde vraag: praat hij met je of eet hij je op. Als je erop kunt rekenen dat hij het eerste doet en niet het laatste, nou, dan ben je een drakendwinger.'

'Kunnen draken dan spreken?'

'Nou en of. Zij spreken in de Oude Spraak, de taal die wij mensen ons zo moeilijk aanleren en zo gebrekkig gebruiken om ons web van toverspreuken te weven. Er is niemand die die taal helemaal kent, of ook maar voor een tiende deel. Je krijgt de tijd niet om haar te leren. Maar draken worden wel duizend jaar oud. U zult begrijpen dat het de moeite waard is met ze te praten.'

'Zijn er hier op Atuan draken?'

'Al vele eeuwen niet meer, denk ik, en evenmin op Karego-At. Maar naar men beweert, zijn er op uw meest noordelijke eiland, Hur-At-Hur, in het gebergte nog steeds grote draken. In de Binnenste Landen hebben zij zich thans helemaal teruggetrokken naar de uiterste westrand, naar de eenzaamheid van het Westruim en naar eilanden die door geen mensen bewoond en door weinigen bezocht worden. Als zij honger krijgen, gaan ze op strooptocht naar de landen ten oosten daarvan; maar dat komt nog slechts zelden voor. Ik ben op het eiland geweest waar zij voor hun dansen tezamen komen. Op hun machtige vlerken vliegen zij dan in spiralen omhoog, wijder en wijder, hoger en hoger boven de westelijke zee, als wervelende gele blaren in de herfstwind.' Meegesleept door het visioen boorden zijn ogen zich door de zwarte schilderingen op de wand en door muren, aarde en duisternis heen, en zagen het water van de Open Zee eindeloos voortgolven naar de ondergaande zon en erboven de gouden draken op de gouden wind.

'Je liegt,' zei het meisje fel, 'je maakt het mooier dan het is.' Hij keek haar ontsteld aan. 'Waarom zou ik liegen, Arha?'

'Om me het gevoel te geven dat ik dom ben, dwaas en bang. Om jezelf omhoog te steken als een wijs, dapper en machtig man, als een drakendwinger en nog zo het een en ander. Jij hebt draken zien dansen en kent de torens van Havnor en jij weet alles overal van af. En ik weet helemaal niets en ben nooit ergens geweest. Maar alles wat jij weet, zijn leugens. Je bent alleen maar een dief en een gevangene, je hebt niet eens een ziel en je zult hier nooit meer wegkomen. Wat maakt het uit dat er oceanen zijn, en draken en witte torens en nog veel meer, als je ze nooit meer terug zult zien, nooit meer zelfs het zonlicht terug zult zien. Ik ken alleen maar de nacht, de duisternis onder de grond. En alleen dat bestaat werkelijk. Uiteindelijk is dat alles wat je hoeft te weten: de stilte en de duisternis. Jij weet alles, tovenaar, maar ik weet één ding, het ene ding dat waar is.'

Hij boog het hoofd. Zijn lange, koperbruine handen lagen rustig op zijn knieën. Zij zag het viervoudig litteken op zijn wang. Hij was dieper in het duister doorgedrongen dan zij; hij kende de dood beter dan zij, zelfs de dood... Een golf van haat jegens hem welde in haar omhoog en kneep haar een ogenblik de keel dicht. Waarom zat hij daar zo weerloos en zo sterk? Waarom kon zij hem niet klein krijgen?

'En dit is waarom ik je in leven laat,' zei ze plotseling en zonder er bij na te denken. 'Ik wil dat je me laat zien hoe de tovenaars hun kunstgrepen uitvoeren. Zolang je me toverkunst kunt laten zien, blijf je in leven. Kun je dat niet en blijkt het allemaal bedrog en leugens, dan is het met je gedaan. Begrijp je dat?'

'Ja.'

'Goed. Ga je gang.'

Hij liet het hoofd een minuut lang in zijn handen rusten en nam een andere houding aan. De ijzeren gordel belette hem het zich echt gemakkelijk te maken, tenzij hij plat op de grond ging liggen.

Tenslotte hief hij het hoofd op en sprak met diepe ernst: 'Luister, Arha. Ik ben een Wijze, wat men hier een tovenaar noemt. Ik beschik over zekere machten en kunstgrepen, dat is waar. Het is ook waar dat hier op de Plaats der Oude Machten, mijn kracht slechts zeer gering is en mijn kunst mij weinig baat biedt. Ik kan een waanspreuk voor u weven en allerhand wonderlijke zaken laten zien. Dat is het minst moeilijke deel van de toverkunst. Ik kon het al toen ik nog een kind was en ik kan het zelfs hier. Maar als u erin gelooft, zullen ze u angst aanjagen, en als die vrees overgaat in woede, zult u me misschien willen doden. En als u er niet in gelooft, en ze beschouwt als louter leugens en bedrog, dan verspeel ik, zoals u gezegd hebt, ook mijn leven. En op dit moment is het behoud van mijn leven mijn enig doel en verlangen.' Ze moest erom lachen en zei: 'O, in leven blijven zul je nog wel even, begrijp je dat niet? Wat stom van je. Vooruit, laat me die illusies zien. Ik weet dat het bedrog is en zal er niet bang voor zijn. Ik zou er trouwens ook niet bang voor zijn als ze echt waren. Voor de dag ermee. Voor vannacht is je kostbare huid in ieder geval veilig.'

Nu lachte hij zoals zij daarnet gedaan had. Zij kaatsten elkaar zijn leven toe als speelden zij met een bal. 'Wat wilt u dat ik u laat zien.'

'Wat kun je me laten zien?'

'Wat u wilt.'

'Bluf, niets dan bluf.'

'Nee,' zei hij, kennelijk wat geprikkeld. 'Ik bluf niet. In ieder geval was dat niet mijn bedoeling.'

'Laat me iets zien waarvan je denkt dat het de moeite loont. Wat je maar wilt.'

Hij boog het hoofd en keek naar zijn handen. Er gebeurde niets. De vetkaars in haar lantaren brandde met zwakke, gestage vlam.

Vanaf de wanden blikten de zwarte gestalten, de vluchtloos gevleugelde gedaanten met hun matte, rood en wit geschilderde ogen, dreigend en somber op hen neer. Er was geen geluid te horen. Ze zuchtte, teleurgesteld en toch ook wat verdrietig. Hij was zwak; hij sprak van grote daden, maar deed niets. Hij was alleen maar een handige leugenaar en niet eens een handige dief. 'Goed,' zei ze tenslotte en nam haar kleed bijeen om op te staan. Het ritselen van de wol bij die beweging klonk haar vreemd inde oren. Zij keek omlaag en sprong ontsteld overeind. Het zware zwart dat zij jarenlang gedragen had, was verdwenen: haar gewaad was nu van turkoois gekleurde zijde, stralend en zacht als de avondhemel. Het klokte in wijde plooien van haar heupen omlaag en het lijfje was van onder tot boven bestikt met dun zilverdraad en parelmoer en kleine kristallen kraaltjes als het tere glinsteren van de regen in april.

Zij keek de tovenaar sprakeloos aan. 'Bevalt het u?'

'Hoe…'

'Het is het gewaad dat ik ooit een prinses zag dragen op het Feest van Zonnewende in het paleis van Havnor,' zei hij en er lag een blik van voldoening in zijn ogen. 'Ik moest u iets laten zien dat de moeite waard was. Ik laat u uzelf zien.'

'Laat... laat het verdwijnen.'

'U hebt me uw mantel gegeven,' zei hij met een licht verwijt in zijn stem. 'Mag ik u niets teruggeven? Maar wees niet bezorgd. Het is enkel waan; kijk maar.'

Het was niet te zien of hij de vingers bewoog en in ieder geval sprak hij geen woord; maar de blauwe heerlijkheid van zijde was verdwenen en zij droeg weer het vertrouwde norse zwart. Een tijdlang bleef zij zo roerloos staan.

'Hoe weet ik,' zei ze uiteindelijk, 'dat je degene bent die je de indruk wekt te zijn?'

'Dat kunt u niet weten,' zei hij. 'Ik weet niet welke indruk ik op u maak.'

Zij dacht diep na. 'Je zou door toverlist me ertoe kunnen brengen je te zien als…' Zij brak af, want hij had de hand opgeheven en omhoog gewezen in een snelle schets van een gebaar. Zij dacht dat hij een tover legde en deinsde achteruit naar de deur; maar haar ogen volgden zijn gebaar en vonden hoog in de donkere welving van het dak een klein vierkant, het kijkgat in de schatkamer van de Tempel der Broedergoden.

Er viel geen licht door het kijkgat; zij zag niets, hoorde daarboven niemand. Maar hij had gewezen en zijn blik bleef vragend op haar rusten.

Beiden bleven geruime tijd volkomen roerloos. 'Je toverij is niets dan klatergoud voor kinderogen,' zei ze met heldere stem.

‘Bedriegerij en leugens. Ik heb er genoeg van gezien. Je zult de Naamlozen tot voedsel dienen. Ik zal niet meer terugkomen.’ Ze nam haar lantaren op, ging de zaal uit en schoof met een ferme, schallende ruk de ijzeren grendels voorde deur. Daarbuiten bleef ze staan in opperste verslagenheid.

Hoeveel had Kossil gezien of gehoord? Wat hadden ze tegen elkaar gezegd? Zij kon het zich niet herinneren. Het scheen er nooit van te komen dat ze de gevangene zei wat ze van plan was te gaan zeggen. Hij bracht haar steeds in de war met zijn verhalen over draken en torens, over de namen der Naamlozen, over zijn verlangen in leven te blijven en over zijn dankbaarheid jegens haar voor de mantel waar hij op kon liggen. Hij zei nooit datgene waar je op rekende dat hij het zou zeggen. Zij had hem zelfs niet naar de talisman gevraagd die zij nog steeds bij zich droeg, verborgen aan haar borst.

Dat was eigenlijk maar goed ook, nu Kossil had staan luisteren. Ach, wat maakte dat nu uit, welk kwaad had ze van Kossil te duchten? Meteen toen ze zich die vraag stelde, wist ze het antwoord. Niets is eenvoudiger dan het doden van een gekooide havik. De man was weerloos, lag vastgeketend in een stenen kooi. De Priesteres van de Godkoning hoefde vannacht alleen maar haar slaaf Duby naar beneden te sturen om hem te worgen; en als zij noch Duby zo diep in het Labyrint de weg wist, hoefde ze alleen maar giftig stof door het kijkgat in de Zaal der Schilderingen omlaag te blazen. Ze had vele doosjes en flesjes met boze vergiften, sommige om voedsel of water te vergiftigen, andere om de lucht te bederven zodat ieder stierf die haar lang moest inademen. En morgenvroeg zou hij dood zijn en dan was het allemaal voorbij. Nooit zou er weer licht schijnen onder de Tomben. Arha liep haastig door de nauwe stenen gangen naar de toegang vanuit de Onderkrocht waar Manan, geduldig neergehurkt als een oude pad, in het donker op haar wachtte. Hij was niet erg gelukkig met haar bezoeken aan de gevangene en zij wilde hem niet tot vlakbij de Zaal met zich meenemen; tenslotte hadden zij dan deze tussenweg gevonden. Nu was ze blij dat hij in de buurt was. Hem kon ze tenminste vertrouwen.

‘Luister, Manan. Je moet naar de Zaal der Schilderingen gaan, nu meteen. Zeg tegen de man dat je hem komt halen om hem onder de Tomben levend te begraven.’

Manans kleine oogjes lichtten op. ‘Zeg hem dat hardop. Maak de keten los en breng hem naar…” Ze hield in, want ze had nog niet uitgemaakt waar ze de gevangene het best kon verbergen. ‘Naar de Onderkrocht,’ zei Manan gretig. ‘Nee, idioot. Ik zei wat je moest zeggen, niet wat je moest doen. Wacht…” Welke plek was veilig voor Kossil en Kossils spionnen? Alleen maar de ruimten het diepst onder de grond, de heiligste en meest verborgen ruimten in het rijk der

Naamlozen waar zij niet dorsten te komen. Maar was Kossil niet iemand die nagenoeg alles durfde? Zij mocht dan wel bang zijn voor de duistere ruimten, maar zij was ook iemand die om haar doel te bereiken zich over haar angst heen zou zetten. Het was niet te zeggen een hoe groot deel van het Labyrint haar in feite bekend was uit de mond van Thar of van Arha in haar vroeger leven, of zelfs door eigen onderzoek dat zij in de afgelopen jaren heimelijk kon hebben verricht. Arha vermoedde dat zij meer wist dan zij voorgaf te weten. Maar er was een weg die haar in geen geval bekend kon zijn: het diepst gekoesterde geheim.

'Je moet de man daarheen brengen waarheen ik je voorga, en het moet in het donker gebeuren. En als ik je daarna hierheen terugbreng, moetje een graf uitgraven in de Onderkrocht en een lijkkist maken die je leeg moet neerlaten in het graf; en dan moet je hem met aarde afdekken, maar zo dat iemand die ernaar zoekt, hem kan voelen en vinden. Een diep graf. Heb je het begrepen?'

'Nee,' zei Manan nors en kribbig. 'Dat listige gedoe is niet verstandig, kleintje. Het deugt niet. Een man hoort hier niet. Er zal straf volgen.

'Ze zullen een oude gek zijn tong uitrukken, ja. Ben jij het die me zult vertellen wat verstandig is of wat niet? Ik volg de bevelen op van de Machten der Duisternis. Volg me'

'Het spijt me, kleine gebiedster, het spijt me…' Ze gingen terug naar de Zaal der Schilderingen. Arha bleef buiten in de gang wachten, terwijl Manan naar binnen gingen de keten losmaakte van de klamp in de muur. Zij hoorde hoe zijn diepe stem vroeg: 'Waar nu heen, Manan?' en hoe de schorre altstem gemelijk antwoordde: 'Mijn gebiedster heeft me bevolen je levend te begraven. Onder de Stenen. Sta op.' Zij hoorde de zware keten kraken als een zweep.

De armen met Manans leren gordel samengebonden kwam de gevangene naar buiten. Manan liep achter hem en hield hem als een hond aan een korte lijn, maar de halsband lag om zijn middel en de lijn was van ijzer. Zijn ogen zochten de hare, maar zij blies haar kandelaar uit en ging hen zonder te spreken vooruit het donker in. Zij verviel meteen in de trage, maar regelmatige tred waarmee ze altijd door het Labyrint liep wanneer ze geen licht bij zich had, en streek bijna voortdurend met haar vingertoppen aan beide kanten lichtjes langs de wanden. Schuifelend en struikelend kwamen Manan en de gevangene achter haar aan, door de keten in hun bewegingen gehinderd. Maar donker moest het blijven, want zij wilde niet dat een van hen zich deze weg in het geheugen zou prenten.

Vanuit de Zaal der Schilderingen linksaf en dan twee zijgangen voorbij; bij de Vier Wegen rechts en een zijgang aan de rechterhand voorbij; dan een lange kronkelende gang en aan het eind een trap af,

lang, glibberig en veel te smal voor normale mensenvoeten. Verder dan deze trap was zij nooit gegaan. De lucht was hier nog bedompter, roerloos hing er een doordringende geur. De aanwijzingen stonden haar helder voor de geest, tot zelfs het geluid van Thars stem die ze haar voorzei. De trap af — achter haar in het pikkedonker struikelde de gevangene en zij hoorde hem naar adem snakken toen Manan hem door een krachtige ruk aan de keten overeind hielp — en onderaan de trap meteen naar links. Drie zijgangen dan links aanhouden, vervolgens de eerste rechts en rechts aanhouden. De gangen bogen en hoekten, liepen nooit rechtuit. 'Daarna moetje om de Valkuil heen,' zei de stem van Thar in het duister van haar herinnering, 'en er is maar een smal pad.'

Ze verlangzaamde haar schreden, boog voorover en tastte met de ene hand voor zich uit over de vloer. De gang liep nu een heel stuk rechtdoor wat een binnendringer een vals gevoel van zekerheid schonk. Haar hand voelde en veegde voortdurend over de rotsvloer voor haar en tastte toen plotseling in het niets. Er was een stenen rib, een rand; achter de rand leegte. Rechts daalde de wand van de gang loodrecht omlaag in de valkuil; links was een richel, een smalle rand van niet meer dan een hand breed. 'Er is hier een valkuil. Ga links met je gezicht naar de muur staan en druk je ertegenaan. Schuifel er zij waarts langs. Blijf de ketting vasthouden, Manan.… Sta je op de richel? Het wordt nu nog smaller. Niet op je hielen steunen. Zo, ik ben erlangs. Geef me je hand. Ja…'

De gang liep nu zigzag verder met vele zijgangen. In sommige daarvan werd het geluid van hun voorbijgaande voetstappen beantwoord door een vreemde, holle echo; maar vreemder nog was het dat je er een uiterst zwakke luchtstroom naar binnen voelde trekken. Die gangen moesten uitkomen op valkuilen zoals zij er daarnet een ontweken hadden. Misschien lag er onder dit lage gedeelte van het Labyrint een grote holle ruimte, een spelonk zo diep en zo wijd dat de Onderkrocht erbij in het niet viel, een onafzienbare, zwarte, naar binnen stulpende leegte. Maar boven die gaping gingen zij verder door de duistere gangen die geleidelijk nauwer en lager werden zodat zelfs Arha zich tenslotte moest bukken. Kwam hier dan nooit een eind aan?

Het eind kwam plotseling: een gesloten deur. Voorovergebukt en een weinig sneller gaande dan tevoren liep Arha ertegenaan, stootte ertegen met hoofd en handen. Zij voelde naar het sleutelgat en toen naar de kleine, nog niet gebruikte sleutel aan haar gordel, de zilveren sleutel waarvan de baard de vorm had van een draak. Hij paste en draaide. Zij opende de deur naar de Grote Schatkamer der Tomben van Atuan. Een zucht van droge, zure, verschaalde lucht woei uit het duister naar buiten. 'Jij mag niet naar binnen, Manan. Blijf hier

wachten, buiten de deur.'

'Hij mag, maar ik niet?'

'Als je deze zaal binnengaat, Manan, zul je hem niet meer verlaten . Dat geldt voor iedereen, behalve voor mij. Behalve ik heeft nog geen sterveling deze ruimte levend verlaten. Wil je toch naar binnen?'

'Ik zal buiten wachten,' zei de droefgeestige stem in het donker. 'Maar sluit de deur niet, gebiedster…'

Zijn verontrusting ging op haar over en zij liet de deur op een kier. Inderdaad vervulde deze plek haar met vage vrees en zelfs met een zeker wantrouwen jegens de gevangene, ook al was hij geketend. Binnen ontstak zij haar lantaren. Haar handen beefden. De pit vatte met tegenzin vlam; de lucht was muf en bedompt. In het gele schijnsel dat na de nacht der lange gangen een felle gloed leek, lag de schatkamer onheilspellend voor hen, vol sidderende schaduwen.

Er stonden zes grote kisten, alle van steen, alle bedekt met een dikke laag fijn, grijs stof als schimmel op een brood; verder niets. De wanden waren ruw, het dak laag. Het was er koud, een ijzige, bedompte koude waarbij het bloed je in het hart leek te verstarren. Er waren geen spinnewebben, enkel stof. Geen enkel levend wezen, zelfs geen klein wit spinnetje zoals hier en daar elders in het Labyrint. Het stof lag in dikke, dikke lagen en ieder korreltje zou het merkteken kunnen zijn van een dag die hier was voorbijgegaan, in deze ruimte zonder tijd en zonder licht: tot stof vergane dagen, maanden, jaren, eeuwen. 'Dit is de plaats waarnaar je op zoek bent,' zei Arha met vaste stem. 'Dit is de Grote Schatkamer der Tomben. Je bent er nu. Je kunt er niet meer vandaan.'

Hij zei niets en zijn gezicht bleef kalm, maar er lag in zijn ogen een blik die haar ontroerde, een blik van wanhoop, van iemand die zich verraden voelde.

'Je hebt gezegd dat je wilde blijven leven. Voor zover ik weet is dit de enige plek waar je dat kunt. Kossil zal je doden, Sperwer, of je door mij laten doden. Maar tot hier reikt haar macht niet.' Nog steeds zweeg hij.

'Je zou toch nooit uit de Tomben zijn ontsnapt, heb je dat ingezien? Het maakt dus geen enkel verschil uit. En je hebt dan tenminste… het einddoel van je reis bereikt. Hier bevindt zich datgene wat je zoekt.'

Hij ging uitgeput op een van de kisten zitten. De keten die achter hem aansleepte, schraapte ruw over de stenen. Hij keek naar de grauwe wanden en de schaduwen om hem heen, toen naar haar. Ze wendde haar blik van hem af naar de stenen kisten. Ze verlangde er hoegenaamd niet naar ze te openen. Ze gaf niets om de pracht die erin lag weg te rotten.

‘Hier hoef je die keten niet te dragen.’ Ze ging op hem toe en maakte de ijzeren gordel los en Manans leren riem die om zijn armen was gebonden. ‘Ik zal de deur nu afsluiten, maar als ik hier kom, moet ik op jou vertrouwen. Besef je dat je niet kunt ontsnappen… en dat je het evenmin moet proberen? Ik ben hun wraak; ik doe hun wil. Maar als ik hen beschaam — als jij mijn vertrouwen beschaamt — zullen zij hun eigen wrekers zijn. Je moet niet proberen te ontsnappen door me kwaad te doen als ik kom, of me om de tuin te leiden. Je moet me geloven.’

‘Ik zal doen wat u zegt,’ zei hij vriendelijk. ‘Als ik kan, kom ik je voedsel en water brengen. Het zal niet veel zijn. Water genoeg, maar voorlopig niet veel voedsel: ik krijg onderhand honger, begrijp je? Maar genoeg om te blijven leven. Misschien zal ik een dag of twee niet kunnen komen, of zelfs langer. Kossil moet het spoor bijster raken. Maar ik kom terug, dat beloof ik. Hier is de fles; wees er zuinig mee, want het zal wel even duren voor ik terugkom. Maar terugkomen doe ik.’ Hij hief het hoofd naar haar op en er lag in zijn ogen een vreemde uitdrukking. ‘Wees voorzichtig, Tenar,’ zei hij.

Namen

Ze bracht Manan in het donker door de grillige gangen terug naar de Onderkrocht en liet hem er in het donker achter om het graf te graven dat Kossil als bewijs moest dienen dat de dief inderdaad zijn straf had ondergaan. Het was laat en ze ging direct naar het Kleine Huis en naar bed. Middenin de nacht schrok zij wakker; ze herinnerde zich dat ze haar mantel in de Zaal der Schilderingen had achtergelaten. Nu had hij in die kille klamme grot enkel maar zijn eigen korte mantel om warm te blijven en moest hij slapen op de stoffige stenen. Een kil graf, een kil graf, dacht ze medelijdend, maar ze was te vermoeid om helemaal wakker te worden en gleed al spoedig in haar slaap terug. Ze kreeg een droom. Zij droomde van de zielen der doden op de wanden van de Zaal der Schilderingen, de gestalten als grote vleugellamme vogels met mensenhanden, mensenvoeten en mensenkoppen, neerhurkend in het stof der duistere ruimten. Zij konden niet vliegen. Leem was hen tot voedsel en stof tot drank. Zij waren de zielen van hen die niet herboren worden, de oude volkeren en ongelovigen, van hen die door de Naamlozen verslonden waren. Zij hurkten overal rond haar neer in de schaduwen en lieten zo nu en dan een zwak koerend of krassend geluid horen. Een ervan kwam heel dicht naar haar toe. Eerst was ze bang en probeerde weg te komen, maar ze kon zich niet bewegen. Hij had de kop van een vogel, niet het gezicht van een mens; maar zijn haar was van goud en hij sprak met de stem van een vrouw: ‘Tenar, Tenar,’ zacht en teder.

Ze werd wakker. Haar mond was met leem dichtgestopt. Ze lag in een stenen grafkelder onder de grond. Haar armen en benen waren met lijkwaden samengesnoerd en ze kon niets doen. Haar wanhoop groeide en reet haar borst uiteen, verbrijzelde als een vurige vogel de steen en brak zich baan naar buiten in het daglicht, het vage daglicht in haar vensterloze kamer. Ditmaal was ze echt wakker en ging rechtop zitten, uitgeput van haar doordroomde nacht en met benevelde zinnen. Ze trok haar kleren aan en liep naar het wasbekken buiten in de ommuurde hof van het Kleine Huis. Zij dompelde haar armen en gezicht, haar hele hoofd, in het ijskoude water tot haar lichaam opschrok van kou en het bloed als razend door haar aders klopte. Toen slingerde zij het druipende haar achterover en stond rechtop en keek omhoog naar de ochtendhemel.

Het was kort na zonsopgang, een stralende winterdag. De hemel was vaaggeel en klaarhelder. Heel hoog, zo hoog dat hij het zonlicht ving en flonkerde als een gouden stip, trok een vogel zijn kringen, een havik of een woestijnarend, ‘Ik ben Tenar,’zei ze, niet hardop, en ze huiverde van kou, vrees en verrukking onder die open, zongewassen

hemel. ‘Ik heb mijn naam terug. Ik ben Tenar.’

De gouden stip zwenkte af naar het westen in de richting van de bergen en verdween uit het gezicht. De opgaande zon vergulde de dakrand van het Kleine Huis. Beneden in de schaapskooi klonk het tingelen van schapebellen. Uit de schoorsteen van de keuken dreef de geur van brandend hout en van boekweitpap omhoog op de luchtige, frisse wind.

‘Wat heb ik een honger.… Hoe kende hij, hoe kende hij mijn naam?… O, ik moet wat eten, ik heb zo’n honger…’ Ze trok haar kap over haar hoofd en rende naar haar ontbijt. Na drie dagen vasten gaf het voedsel haar een gevoel van kracht, van stevigheid; zij voelde zich niet meer zo opgewonden, licht in het hoofd en angstig. Zij voelde zich heel wel in staat om na het ontbijt Kossil te woord te staan.

Bij het verlaten van de eetzaal in het Grote Huis haalde zij de rijzige, zware gestalte in en zei met zachte stem: ‘Ik heb met de rover afgerekend.… Wat een prachtige dag vandaag.’ Onder de zwarte kap keken de kille grijze ogen haar van opzij aan.

‘Ik dacht dat de Priesteres zich na een mensenoffer drie dagen lang van voedsel moest onthouden.’

Dat was waar. Arha had er helemaal niet aan gedacht en het was nu aan haar gezicht te zien dat ze er niet aan gedacht had. ‘Hij is nog niet dood,’ zei ze tenslotte en probeerde weer die onverschilligheid in haar stem te leggen die haar daarnet zo goed was afgegaan. ‘Hij is levend begraven. Onder de Tomben. Ineen kist. Hij zal nog wat lucht krijgen. De kist is niet verzegeld, hij is van hout. Het zal vrij langzaam gaan, het sterven. Als ik weet dat hij dood is, zal ik met vasten beginnen.’

‘Hoe zult u dat te weten komen?’

Weer deed verwarring haar aarzelen. ‘Ik kom het te weten. De… mijn Meesters zullen het me zeggen.’

‘Ach ja. Waar is het graf?’

‘In de Onderkrocht. Ik heb het Manan laten graven onder de Gladde Steen.’

Ze moest niet zo snel zijn met haar antwoorden, op zo’n dwaze sussende toon; ze moest tegenover Kossil haar waardigheid weten te bewaren.

‘Levend, in een houten kist. Dat is bij tovenaars een riskante zaak, gebiedster. Bent u er zeker van dat zijn mond is dichtgestopt zodat hij geen spreuken kan zeggen? En zijn hem de handen gebonden? Zelfs als hun tong is uitgerukt, kunnen zij door een vinger te bewegen nog tovers weven.’

‘Die toverij stelt niets voor; het is puur bedrog,’ zei het meisje, nu met luidere stem. ‘Hij is begraven en mijn Meesters wachten op zijn ziel. En de rest gaat u niet aan, priesteres.’ Dit keer was ze te ver

gegaan. Er waren anderen bij; Penthe en een paar andere meisjes, Duby en de priesteres Mebbeth, allen binnen gehoorsafstand. De meisjes waren een en al oor en Kossil was zich dit bewust.

'Mij gaat alles aan wat hier gebeurt, gebiedster. Alles wat hierop de Plaats gebeurt, gaat de Godkoning aan, de Onsterflijke Mens wiens dienares ik ben. Zijn zoekende blik dringt door tot de ruimten onder de grond en de harten der mensen, en niemand zal hem de toegang ontzeggen.'

'Ik wel. De Tomben betreedt niemand tenzij de Naamlozen het hem toestaan. Lang voor uw Godkoning bestonden zij reeds en zij zullen ook na hem blijven bestaan. Spreek slechts op gedempte toon over hen, priesteres. Roep hun wraak niet over u af. Zij zullen in uw dromen tot u komen, zij zullen doordringen tot de duistere hoeken van uw geest en de waanzin zal u aangrijpen.' De ogen van het meisje schoten vuur. Kossils gelaat ging schuil in de zwarte plooien van haar kap. Van angst aan de grond genageld keken Penthe en de anderen toe.

'Zij zijn oud,' zei Kossil zacht, haar stem schoot sissend op uit de diepten van haar kap. 'Zij zijn oud. Hun dienst is overal vergeten, behalve op deze ene plek. Hun macht is teloorgegaan. Zij zijn enkel nog schaduwen. Zij bezitten geen macht meer. Probeer niet mij vrees aan te jagen, Verspijsde. Gij zijt de Eerste Priesteres; beduidt dat niet dat gij ook de laatste zijn zult?... Gij kunt mij niet bedriegen. Ik kijk in uw hart. De duisternis houdt niets voor mij verborgen. Wees voorzichtig, Arha.' Zij draaide zich om en liep met haar machtige, vastberaden schreden naar het wit-gezuilde huis van de Godkoning, het vorst-besterde gras onder haar zware sandalen verbrijzelend. Het meisje bleef nietig en donker als aan de grond vastgevroren achter in de voorhof van het Grote Huis. In heel dat uitgestrekte landschap van hof en tempel, heuvel, woestenij en bergen, roerde zich niemand, roerde zich niets dan enkel Kossil. 'Mogen de Naamlozen je ziel verslinden, Kossil,'schreeuwde zij met een stem als de kreet van een havik, en met opgeheven arm en star uitgestrekte hand deed zij haar vloek neerdalen op de zware rug van de priesteres, juist toen deze haar voet zette op de treden van haar tempel. Kossil wankelde, maar liep zonder in te houden of het hoofd te wenden door, de tempel van de Godkoning binnen.

Heel die dag zat Arha op de onderste trede van de Lege Troon. Ze durfde niet naar het Labyrint; ze wilde niet naar de andere priesteressen. Een diepe neerslachtigheid vervulde haar en hield haar daar urenlang vast in de kille schemer van de grote hal. Ze staarde naar de dikke, bleke zuilenparen die aan het verre einde van de hal in somberheid opgingen, en naar de banen van daglicht die door de gaten in het dak schuin omlaag vielen, en naar de dikke rook die

omhoog kringelde uit de houtskool in de bronzen drievoet naast de Troon. Met de beentjes van muizen legde ze figuurtjes op de marmeren trede, met gebogen hoofd en woelige, maar desondanks benevelde gedachten. Wie ben ik? vroeg ze aan zichzelf, maar ze kreeg geen antwoord. Toen het licht al lang geen strepen meer trok door de donkere hal en het er bitter koud geworden was, kwam Manan tussen de dubbele zuilenrijen de hal binnenschuifelen. Er lag een uitdrukking van diepe droefheid op zijn pafferig gezicht. Op enige afstand van haar bleef hij staan, zijn grote handen slap omlaag hangend; een losgescheurde zoom van zijn grove mantel bungelde langs zijn hiel.

'Kleine gebiedster.'

'Wat is er, Manan?' zij keek hem aan met suffe genegenheid. 'Kleintje, laat me doen wat je gezegd hebt,.. .wat je gezegd hebt dat ik al gedaan had. Hij moet sterven, kleintje. Hij heeft je behekst. Zij zal wraak nemen. Zij is oud en wreed en jij bent nog te jong. Je bent nog niet sterk genoeg.'

'Zij kan me geen kwaad doen.'

'Als ze jou doodt, zelfs als ze het voor iedereen zichtbaar doet, bij klaarlichte dag, dan is er in heel het Rijk niemand die het zal wagen haar te straffen. Zij is de Hogepriesteres van de Godkoning en de wil van de Godkoning is wet. Maar zij zal je niet bij klaarlichte dag doden. Zij zal het heimelijk doen, door vergif, bij nacht.'

'Dan zal ik weer herboren worden.'

Manan wrong zijn grote handen. 'Misschien zal ze je niet doden,' fluisterde hij. 'Wat bedoel je?'

'Ze zou je kunnen opsluiten in een der ruimten van het... daar beneden… Zoals jij met hem gedaan hebt. En dan zul je nog jaren en jaren blijven leven, misschien. Jarenlang.… En dan zal er geen nieuwe Priesteres geboren worden, want jij bent dan nog niet dood. Toch zal er geen Priesteres der Tomben zijn en de dansen van de donkere maan zullen niet gedanst worden, de offers niet gebracht, het bloed niet uitgegoten, en dan zal de eredienst der Naamlozen in vergetelheid raken, voor altijd. Zij en haar Meester zullen dan hun zin hebben.'

'Zij hier beneden zullen me verlossen, Manan.'

'Niet zolang ze vertoornd op je zijn, kleine gebiedster,' fluisterde Manan. 'Vertoornd?'

'Om hem.… De schennis die niet werd uitgeboet. O, kleintje, kleintje. Zij kennen geen vergeving.'

Zij zat in het stof op de onderste trede, met gebogen hoofd. Ze keek naar het kleine ding dat ze op haar handpalm hield, de nietige schedel van een muis. In de daksparren boven de Troon ritselden de uilen; de duisternis verdichtte zich tot nacht. 'Ga deze nacht niet naar het Labyrint,' zei Manan bijna onhoorbaar. 'Ga naar het Kleine Huis

en slaap. Ga morgenvroeg naar Kossil en zeg haar dat je de vloek van haar hebt weggenomen. Dan is alles in orde. Je hoeft je geen zorgen te maken. Ik zal haar het bewijs laten zien.'

'Bewijs?'

'Dat de tovenaar dood is.'

Zij zat doodstil. Langzaam kneep zij haar hand dicht en het tere schedeltje kraakte en spleet open. Toen zij haar hand weer opende, was er niets meer over dan splinters been en stof. 'Nee,' zei ze en veegde het stof van haar handpalm. 'Hij moet sterven. Hij heeft een tover over je geweven. Je bent verloren, Arha.'

'Hij heeft geen tover over mij geweven. Je bent een oude lafaard, Manan; je laat je bang maken door oude vrouwen. Hoe denk je bij hem te kunnen komen om hem te doden en je "bewijs" te kunnen leveren? Staat de weg naar de Grote Schatkamer die je de afgelopen nacht in het donker gevolgd bent, je zo helder voor de geest? Kun je het juiste aantal wendingen aftellen om bij de trap te komen, en vandaar naar de valkuil, en dan naar de deur? Kun je die deur openen?… Ach, arme oude Manan, je hersens zijn helemaal dichtgeslibt. Ze heeft je bang gemaakt. Ga nu maar naar het Kleine Huis, kruip in bed en zet dat alles uit je hoofd. Val me niet steeds weer lastig met geklets over dood… Ik kom later ook. Vooruit nou, vooruit, oude gek, oude vetzak.' Ze was opgestaan en duwde zachtjes tegen Manans brede borst, hem manend dat hij weg moest gaan. 'Welterusten, Welterusten.' Zwaar van tegenzin en sombere voorgevoelens keerde hij zich toch gehoorzaam om en sjokte onder de zuilen en het vervallen dak de lange hal uit. Ze keek hem na tot hij weg was. Korte tijd later draaide ook zij zich om, liep om het verhoog van de troon heen en verdween in het duister erachter.

De ring van Erreth-Akbe

In de Grote Schatkamer der Tomben van Atuan kent tijd geen duur. Er was geen licht, geen leven; geen spin schoof door het stof, geen worm door de kille aarde. Rots, duisternis en tijd zonder duur. Op het stenen deksel van een grote kist lag de dief uit de Binnenste Landen, uitgestrekt op zijn rug als de gebeeldhouwde gestalten der doden op hun graf. Het door zijn bewegen opgeschrikte stof was op zijn kleren neergestreken. Hij verroerde zich niet.

Het slot van de deur knarste. De deur ging open. Licht doorbrak het doodse duister en er voer een frisse tochtstroom door de doodse lucht. De man lag doodstil.

Arha sloot de deur en schoof er van binnen de grendel voor; zij zette haar lantaren op een der kisten en liep langzaam op de roerloze gestalte toe. Haar bewegingen verrieden vrees en haar ogen stonden wijd open, de pupillen nog groot van haar lange tocht door het donker. ‘Sperwer.’

Ze beroerde zijn schouder en riep hem nog eens bij de naam. Er ging een rilling door zijn lichaam en hij kreunde zacht. Toen kwam hij overeind met afgeteerd gezicht en lege ogen. Hij keek haar aan zonder enig teken van herkenning. ‘Ik ben het, Arha... Tenar. Ik heb water meegebracht. Drink maar.’

Hij tastte onhandig naar de fles alsof zijn handen gevoelloos waren, en dronk, maar slechts een kleine teug. ‘Hoe lang is het geleden?’ De vraag kwam hem moeilijk van de lippen.

Sinds je naar deze zaal gekomen bent, zijn er twee dagen verstreken. Dit is de derde nacht. Ik kon niet eerder komen. Ik moest het voedsel stelen… Hier…’Ze reikte hem een van de platte, grijze broden toe die ze in een zak had meegebracht, maar hij schudde het hoofd.

‘Ik heb geen honger. Dit... dit is een plek des doods.’Hij steunde het hoofd in de handen en bleef roerloos zitten. ‘Heb je het koud? Ik heb de mantel meegebracht uit de Zaal der Schilderingen.’ Hij gaf geen antwoord.

Zij legde de mantel neer en staarde hem aan. Zij huiverde en haar ogen waren nog steeds zwart en groot. Plotseling viel ze op de knieën, boog zich voorover en begon te huilen; hevige snikken verwrongen haar lichaam, maar er kwamen geen tranen.

Hij stond stijf op van de kist en boog zich over haar heen. ‘Tenar…’

‘Ik ben Tenar niet. Ik ben Arha niet. De goden zijn dood, de goden zijn dood.’

Hij legde zijn handen op haar hoofd en schoofde kap naar

achteren. Hij begon te spreken. Zijn stem was zacht en de woorden waren in een taal die zij nooit gehoord had. Hun klank drong in haar hart als neervallende regen. Zij hield op met huilen om ernaar te luisteren.

Toen zij bedaard was, tilde hij haar op en zette haar als een klein kind neer op de grote kist waar hij gelegen had. Hij legde zijn hand op de hare.

'Waarom moest je zo huilen, Tenar?'

'Ik zal het je zeggen. Het maakt niets uit dat ik het je vertel. Je kunt niets doen. Je kunt niet helpen. Daarom maakt het niets uit. Niets maakt er iets uit. Kossil, zij, de Priesteres van de Godkoning, was altijd een wrede vrouw, zij bleef aandringen dat ik je zou doden. Zoals ik de anderen gedood heb. En ik wilde niet. Welk recht heeft ze daartoe? En zij tartte de Naamlozen en bespotte hen, en ik legde een vloek over haar. En sindsdien ben ik bang voor haar, want het is waar wat Manan zegt: zij gelooft niet in de goden. Zij wil dat men hen vergeet en zij zou mij daartoe kunnen doden in mijn slaap. Daarom heb ik niet geslapen. Ik ben niet teruggegaan naar het Kleine Huis. De hele vorige nacht ben ik in de Hal gebleven, in een van de kamers waar de danskleding wordt bewaard. Nog voor het licht werd, ben ik naar het Grote Huis gegaan en heb er wat voedsel gestolen uit de keuken; toen ben ik teruggegaan naar de Hal en er heel de dag gebleven, alsmaar nadenkend over wat ik moest doen. En vannacht… vannacht was ik zo moe en ik dacht dat ik maar het beste naar een heilige plaats kon gaan om er te slapen; misschien zou zij daar niet durven komen. Dus ging ik naar de Onderkrocht, de grote spelonk waar ik je het eerst gezien heb. En… en zij was er. Ze moet door de rode rotsdeur zijn binnengekomen. Zij was er met een lantaren. Woelde in het graf dat Manan gegraven had, om te zien of er een lijk in lag. Als een rat op een dodenakker, gravend als een grote, vette, zwarte rat. En er brandde licht op de Heilige Plaats, de plaats van duisternis. En de Naamlozen deden niets. Zij doodden haar niet en dreven haar niet tot waanzin. Zoals zij zelf gezegd heeft: zij zijn oud, zij zijn dood, zij zijn allen verdwenen. Ik ben niet langer een priesteres.'

Staande hoorde de man haar aan, zijn hand nog steeds op de hare, het hoofd een weinig gebogen. Er was weer kracht teruggevloeid in zijn gelaat en in zijn houding, ook al waren de littekens op zijn wang tot vaalgrauw verkleurd en lag het stof nog op zijn haar en kleren.

'Ik ging langs haar heen door de Onderkrocht. Haar lantaren wierp meer schaduw dan licht en zij hoorde me niet. Ik wilde het Labyrint ingaan waar ik haar kwijt zou zijn. Maar toen ik er was had ik steeds de indruk dat ik haar achter me aan hoorde komen. Overal in

de gangen hoorde ik voetstappen achter me. En ik wist niet waar ik heen moest gaan. Ik dacht dat ik hier misschien veilig zou zijn; ik dacht dat mijn Meesters me zouden beschermen en verdedigen. Maar dat doen zij niet, zij zijn verdwenen, zij zijn dood…'

'Was het om hen datje huilde... om hun dood? Maar ze zijn hier, Tenar, hier.'

'Hoe kun jij dat weten?' zei ze moedeloos. 'Omdat ik ieder ogenblik sinds ik de grot onder de Stenen heb betreden, al het mogelijke gedaan heb om hun rust niet te verstoren, hen niets te doen vermoeden. Heel mijn kunde is daartoe aangewend en ik heb mijn kracht ervoor uitgeput. Ik heb deze gangen gevuld met een onafzienbaar web van spreuken, spreuken van slaap, van stilte, van verhulling, en toch zijn zij zich bewust dat ik er ben, vaag bewust; half slapend, half wakend. En niettemin ben ik door mijn verzet tegen hen vrijwel volkomen uitgeput. Dit is een zeer vreeswekkende plek. Alleen heeft een mens hier geen enkele kans. Toen jij me water bracht, stierf ik van dorst, maar toch was het niet enkel het water waardoor ik gered werd. Het was ook door de kracht van de handen die het me toereikten.' Terwijl hij dit zei, draaide hij haar handpalm even omhoog in de zijne en keek ernaar; dan wendde hij zich af, liep een paar stappen de zaal door en bleef weer voor haar staan. Zij sprak niet.

'Dacht je werkelijk dat zij dood waren? In je hart weet je wel beter. Zij sterven niet. Zij zijn duister en onsterfelijk, en zij haten het licht: het kortstondige, klare licht van onze sterfelijkheid. Zij zijn onsterfelijk, maar zij zijn geen goden. Zij zijn het ook nooit geweest. Zij zijn een verering door stervelingen onwaardig.' Zij hoorde hem aan met doffe ogen, haar starende blik gericht op de flakkerende lantaren. 'Wat hebben zij jou ooit geschonken, Tenar?'

'Niets,' fluisterde zij.

'Zij hebben niets om anderen te schenken. Zij hebben geen scheppingsmacht. Hun macht is alleen maar in staat tot duister en doem. Zij kunnen deze plek niet verlaten; zij zijn deze plek en men dient haar hen te laten. Zij mogen niet geloochend, noch vergeten worden, maar vereren mag men ze evenmin. De Aarde is schoon, stralend en welwillend, maar niet dat alleen. De Aarde is tevens vreeswekkend en donker en wreed. Uit de groene weiden klinkt schril de kreet op van een stervend konijn. Er ligt vuur verscholen in de machtige vuisten der bergen. Er zijn haaien in de zee en er schuilt wreedheid in de ogen der mensen. En waar de mensen machten als deze vereren en voor hen in het stof buigen, woekert het kwade; daar ontstaan op de wereld plaatsen waar het duister zich samentrekt, plaatsen die geheel zijn overgeleverd aan Degenen die wij de Naamlozen noemen, de oude en heilige machten van een nog lichtloze

Aarde, de machten van duisternis, van vernietiging, van waanzin...

Ik vermoed dat zij de priesteres Kossil reeds lange tijd geleden tot waanzin gedreven hebben; ik vermoed dat zij door deze grotten heeft rondgedoold zoals zij nu ronddoolt door het labyrint van haar eigen ziel, en dat zij sindsdien blind is voor het daglicht. Zij zegt jou dat de Naamlozen dood zijn; alleen een verloren, voor waarheid verloren ziel kan dat geloven. Zij bestaan. Maar zij zijn niet jouw Meesters. Zij zijn het nooit geweest. Jij bent vrij, Tenar. Ze hebben je opgevoed tot een slavin, maar je hebt je boeien verbroken.'

Zij hoorde toe, maar de uitdrukking op haar gelaat veranderde niet. Hij sprak niet verder. Zij zwegen maar het was geen zwijgen zoals er voor zij binnentrad, in deze ruimte geheerst had. Nu was er het ademen van hen beiden en de stroom van het leven in hun aderen en het branden van de kaars in de lantaren, een nietig, levend geluid.

'Hoe komt het dat je mijn naam kent?'

Hij liep op en neer door de zaal, deed het fijne stof opwolken en bewoog zijn armen en schouders in een poging de kleumerige kou te verdrijven.

'Namen te kennen is mijn ambacht. Mijn kunst. Om de magie van een ding te weven moet je er eerst de ware naam van zien te achterhalen, weet je. In mijn land houden wij onze ware naam heel ons leven voor anderen verborgen, behalve voor hen die we volkomen vertrouwen. Want in een naam ligt grote macht en groot gevaar. Eens in de aanvang der tijden, toen Segoy de eilanden van Aardzee ophief uit de diepten der zee, droegen alle dingen hun eigen ware namen. En alle handelen der magie, alle toverij, berust nog immer op de kennis — het herleren, het herinneren — van die ware en oude taal der Schepping. Natuurlijk moet je ook spreuken leren, wijzen om woorden te gebruiken; en je moet ook de gevolgen daarvan kennen. Maar waar een Wijze heel zijn leven aan wijdt, is het zoeken naar de namen der dingen en het zoeken naar wegen waarlangs je de namen der dingen moet zoeken.'

'Hoe heb je de mijne gevonden?'

Hij keek haar even aan, zijn diepe heldere blik doorkliefde de schaduwen tussen hen; hij aarzelde even. 'Dat kan ik je niet zeggen. Jij bent als een lantaren die omhuld en omzwachteld is weggezet op een donkere plaats. Maar haar licht blijft schijnen; zij konden het licht niet uitdoven. Zij konden je niet verborgen houden. En zoals ik het licht ken, zoals ik jou ken, zo ken ik ook je naam, Tenar. Dat is mijn gave, mijn macht. Meer kan ik er niet over zeggen. Maar zeg jij mij nu: wat ga je nu doen?'

'Ik weet het niet.'

'Kossil heeft nu een leeg graf gevonden. Wat gaat zij doen?'

'Ik weet het niet. Als ik terugga, heeft ze het recht me te doden.

Liegen betekent voor een Hogepriesteres de dood. Als ze wil, kan ze me ten offer brengen op de treden van de Troon. En dit keer zal Manan dan werkelijk mijn hoofd moeten afslaan, in plaats van het zwaard op te heffen en te wachten op de Donkere Gestalte die het zal tegenhouden. Maar ditmaal wordt het niet tegengehouden. Het komt neer en slaat mij het hoofd af.' Haar stem klonk dof en traag. Hij fronste de wenkbrauwen. 'Als we hier nog lang blijven, Tenar,' zei hij, 'zul je je verstand verliezen. De toorn der Naamlozen drukt zwaar op je geest. En ook op de mijne. Nu jij hier bent gaat het mij beter, veel beter. Maar het duurde lang voor je kwam en ik heb mijn kracht grotendeels verbruikt. Niemand kan de Naamlozen zonder hulp langweerstand bieden. Zij zijn zeer sterk.' Hij stokte; zijn stem was zachter geworden en hij scheen de draad van wat hij zeggen wou verloren te hebben. Hij wreef met de hand over zijn voorhoofd en nam weer een teug uit de fles. Hij brak een homp van het brood af en ging het op de kist tegenover haar zitten opeten. Het was waar wat hij zei; er lag een gewicht, een druk op haar geest die alle denken en voelen leek te verduisteren en af te stompen. Toch was zij niet bevreesd zoals ze dat geweest was op haar eenzame tocht door de gangen. Alleen de volkomen stilte buiten de zaal boezemde haar angst in. Waarom eigenlijk? Ze was nooit tevoren bang geweest voor de stilte onder de aarde. Maar ze was ook nooit tevoren de Naamlozen ongehoorzaam geweest, had zich nooit tevoren tegen hen verzet.

Met een wat huilerig lachje zei ze tenslotte: 'Daar zitten we dan op de grootste schatten van het Rijk. De Godkoning zou al zijn vrouwen geven om er één kist van in handen te krijgen. En wij hebben nog niet eens een deksel opengemaakt.'

'Ik wel,' zei Sperwer kauwend. 'In het donker?'

'Ik heb een beetje licht gemaakt. Het dwaallicht. Het ging erg moeilijk hier. Zelfs met mijn staf zou het al moeilijk geweest zijn, en zonder was het net of je in de regen een stapel doornat hout in brand wilde steken. Maar tenslotte lukte het. En ik heb gevonden waarnaar ik op zoek was.'

Zij hief langzaam haar hoofd op en keek hem aan. 'De Ring?'

'De helft van de Ring. Jij hebt de andere helft.'

'Heb ik die? De andere helft ging verloren…'

'En werd teruggevonden. Ik droeg hem aan een ketting om mijn hals. Jij nam hem me af en vroeg of ik me geen betere talisman kon veroorloven. Er is maar één talisman sterker dan de halve Ring van Erreth-Akbe, en dat is de hele. Maar ja, er is een gezegde dat een half ei beter is dan een lege dop. En nu heb jij mijn helft en ik heb de jouwe.' Door de schaduwen van de tomben keek hij haar glimlachend aan.

'Toen ik hem je afnam, zei je dat ik toch niet wist wat ik ermee

doen moest.'

'Dat was waar.'

'En jij weet het wel?' Hij knikte.

'Vertel het me dan. Vertel me wat het is, die Ring en hoe je aan de verloren helft gekomen bent, en hoe je hier gekomen bent, en waarom. Dat moet ik allemaal weten, dan valt me misschien in wat ik doen moet.'

'Misschien wel. Goed dan. Wat is het voor iets, die Ring van Erreth-Akbe? Nu, je merkt dat hij er niet kostbaar uitziet en dat het zelfs geen ring is. Hij is er veel te groot voor. Een armring misschien, maar daarvoor lijkt hij eigenlijk te klein. Niemand weet voor wie hij gemaakt werd. Eens, in de tijd voordat het eiland Soléa wegzonk onder de zeespiegel, werd hij gedragen door Elfarran de Schone en toen zij hem droeg, was hij al oud. Veel later kwam hij in het bezit van Erreth-Akbe… Hij is vervaardigd uit massief zilver en er zijn negen gaten in geboord. Aan de buitenkant is er een soort golfjesmotief ingegrift en aan de binnenkant staan de negen Runen der Macht. Op jouw helft staan vier runen en een deel van een vijfde; op de mijne eveneens. Dat ene teken werd door de breuk middendoor gedeeld en daarmee vernietigd; het wordt sindsdien de Verloren Rune genoemd. De overige acht zijn bij magiërs bekende tekens: Pir dat bescherming biedt tegen waanzin, wind en vuur; Ges dat volharding schenkt, enzovoort. Maar de gebroken rune was het teken dat de eilanden tezamen bond. Het was de Rune van Binding, het teken van heersersmacht, het teken van vrede. Als hij niet heerst onder dit teken, kan geen koning een goede heerser zijn. Maar thans weet niemand hoe het werd geschreven. Sinds het verloren ging, hebben er in Havnor geen grote koningen geregeerd. Er zijn vorsten geweest en tirannen; oorlogen en twisten hebben geheerst over alle landen van Aardzee.

En dus zochten de wijze vorsten en magiërs naar de Ring van Erreth-Akbe om zo de Verloren Rune terug te winnen. Maar uiteindelijk gaven zij het op hun mannen hiertoe uit te sturen, want de helft uit de Tomben van Atuan was niemand in staat geweest te roven en de andere helft die Erreth-Akbe aan een der Kargse vorsten had geschonken, bleek sindsdien onvindbaar. Men zei dat zoeken geen zin had en dat is nu al vele honderden jaren geleden.

En ik raakte er als volgt in betrokken. Toen ik nog niet zoveel ouder was als jij nu, was ik op een… queeste, een soort jacht over de hele zee. Het ding waar ik achteraan joeg, lokte me in een val en ik leed schipbreuk op een verlaten eiland, niet ver van de kust van Karego-At en Atuan, van hier af in het zuidwesten. Het was een klein eiland, niet veel meer dan een zandbank; in het midden een rug van met gras begroeide duinen, een bron met brak water, verder niets.

Toch woonden er twee mensen. Een oude man en een oude vrouw; broer en zuster denk ik. Zij waren erg bang voor me. Ze hadden nooit meer andere mensen gezien sinds… hoe lang al? Jaren, tientallen jaren. Maar ik verkeerde in nood en zij waren vriendelijk voor me. Ze hadden een hut van drijf hout en een vuurplaats. De oude vrouw gaf me wat te eten, mossels die ze bij eb op de rotsen verzamelde, vlees van zeevogels die ze met stenen doodgooiden. Ze was bang voor me, maar bracht me voedsel. Toen ik niets deed wat haar angst rechtvaardigde, kreeg ze vertrouwen in me en liet me haar schat zien. Ook zij had een schat… Het was een kleed van pure zijde met parels bestikt; het kleed van een klein kind, het kleed van een prinses. Zij zelf droeg ruwe zeehondenvellen.

We konden niet met elkaar spreken. Ik kende toen de Kargse taal nog niet en zij kende geen der talen uit de Archipel en sprak ook die van haarzelf slechts gebrekkig. Zij moeten reeds op jeugdige leeftijd naar dat eiland zijn gebracht om er te sterven. Ik weet niet waarom en ik vraag me af of zij het zelf wisten. Het enige wat zij kenden, was hun eiland, de wind en de zee. Maar toen ik wegging, gaf zij mij een geschenk: zij schonk mij de verloren helft van de Ring van Erreth-Akbe.' Hij zweeg even.

'Toen wist ik niet wat het was, evenmin als zij. De grootste gift uit dit tijdperk van de wereld en gegeven door een arme, oude, dwaze vrouw in zeehondenvellen aan een al even dwaze lummel die het in zijn zak stopte, "Dankjewel" zei en wegzeilde… Goed, ik vervolgde mijn tocht en deed wat me te doen stond. Daarna gebeurden er allerlei andere dingen, ik ging naar het Drakenspoor in het westen en vandaar weer elders heen. Maar al die tijd hield ik dat ding bij me, want ik dacht steeds met dankbaarheid terug aan die oude vrouw die me het enige geschenk had gegeven dat zij geven kon. Ik deed een ketting door een van de gaten die er in zaten, en droeg het om mijn hals zonder er verder bij na te denken. En toen op een dag op Selidor, het Verste Eiland, waar Erreth-Akbe het leven liet in een gevecht met de draak Orm — daar op Selidor sprak ik met een draak uit het geslacht van Orm en die vertelde me wat ik daar op mijn borst droeg.

Hij vond het een goede grap dat ik het niet door had gehad. Draken vinden ons maar koddige wezens. Maar voor Erreth-Akbe hebben ze respect; over hem spreken ze als was hij een draak en geen mens.

Na mijn terugkeer naar de Binnenste Eilanden bezocht ik dan eindelijk Havnor. Ik was geboren op Gont, een eiland niet ver ten westen van jullie Kargse landen, en had sindsdien heel wat rondgezworven, maar zonder ooit in Havnor geweest te zijn. Nu was er alle reden er eens heen te gaan. Ik zag de witte torens en sprak er met invloedrijke lieden, de kooplieden en vorsten en de heersers over

de aloude gewesten. Ik vertelde ze wat ik in mijn bezit had. Ik vertelde ze dat ik met hun instemming bereid was het andere deel van de Ring te gaan zoeken in de Tomben van Atuan, om zo de Verloren Rune te vinden, de sleutel tot vrede. Want vrede hebben we in de wereld bitter hard nodig. Zij waren vol lof over mijn plan en een van hen gaf mij zelfs geld om mijn boot uit te rusten. Ik leerde jullie taal en ging naar Atuan.' Hij zweeg en staarde voor zich uit in de schaduwen. 'Hebben de mensen in onze steden je dan niet als een westerling herkend, aan je huidskleur of aan je tongval?'

'Ach, als je de juiste kunstgrepen kent,' zei hij afwezig, 'is het niet zo moeilijk de mensen om de tuin te leiden. Je weeft een paar spreuken van Waan of Verandering en niemand zal erdoorheen kijken tenzij hij ook zelf een tovenaar is. En jullie hier in de Kargse Landen hebben geen tovenaars of wijzen, hoe vreemd dat ook is. Lang geleden hebben jullie al je tovenaars verbannen en het beoefenen der magische kunsten verboden; en op dit moment geloven jullie er nauwelijks meer in.'

'Men heeft mij geleerd er niet in te geloven. Het is in tegenspraak met de leer der Priesterkoningen. Maar ik weet datje alleen door toverij de Tomben bereikt kunt hebben en er langs de deur van rode rots kunt zijn binnengedrongen.'

'Niet alleen door toverij, maar ook door goede raad. Wij maken meer gebruik van het schrift dan jullie, denk ik. Kun jij lezen?'

'Nee. Het is een der zwarte kunsten.'

Hij knikte. 'Maar een erg nuttige,' zei hij. 'Een van de vroegere dieven die niet geslaagd zijn, heeft een beschrijving van de Tomben achtergelaten, en aanwijzingen hoe iemand die de Grote Spreuken van Ontsluiten wist te gebruiken, er binnen kon komen. Dat stond allemaal opgetekend in een boek uit de schatkamer van een der vorsten van Havnor. Hij liet het me lezen. En zo kwam ik in de grote spelonk ..'

'De Onder krocht.'

'De dief die de manier om er binnen te komen beschreven had, verkeerde in de mening dat de schat zich daar in de Onderkrocht bevond. Ik begon er te zoeken, maar kreeg het gevoel dat hij beter verborgen moest zijn, dieper in de doolhof. Ik kende de toegang tot het Labyrint en toen ik jou zag, ging ik erheen met de bedoeling me in de doolhof te verbergen en hem tevens te doorzoeken. Dat was natuurlijk volkomen verkeerd. De Naamlozen hadden mij reeds in hun greep en verduisterden mijn verstand. Daarna ben ik alleen maar zwakker en dwazer geworden. Aan hen mag je nooit toegeven, je moet weerstand bieden, je geest altijd op het rechte, zekere spoor houden. Dat wist ik allang. Maar hier, waar zij zo sterk zijn, is dat een moeilijke opgave. Zij zijn geen goden, Tenar, maar zij zijn sterker dan welke mens ook.'

Beiden zwegen geruime tijd.

‘Wat heb je nog meer in de kisten gevonden?’ vroeg zij met matte stem.

‘Niets bijzonders. Goud, juwelen, kronen, zwaarden. Niets waar iemand die thans leeft, nog aanspraak op kan maken... Vertel me eens, Tenar. Hoe ben jij eigenlijk tot Priesteres der Tomben gekozen?’

‘Na de dood van de Eerste Priesteres gaan ze door heel Atuan op zoek naar een meisje dat de nacht waarin de Priesteres stierf, werd geboren. En ze vinden er altijd een. Want zij is de herboren priesteres. Als het kind vijf jaar oud is, brengen ze het hier naar de Plaats. En als zij zes is, wordt zij overgeleverd aan de Naamlozen en. wordt haar ziel hen tot spijs. En dan behoort zij hen toe en heeft zij hen ook altijd toebehoord, sinds de aanvang der tijden. En zij heeft geen naam.’

‘Geloof jij dat?’

‘Ik heb het altijd geloofd.’

‘Geloof je het nu nog?’ Zij gaf geen antwoord.

Weer daalde er stilte over hen neer, vol schaduwen. Geruime tijd later zei ze: ‘Vertel me .. . vertel me over de draken in het westen.’

‘Wat ben je van plan te doen, Tenar? We kunnen hier niet blijven zitten en elkaar verhalen vertellen tot de kaars is opgebrand en het duister ons weer omsluit.’

‘Ik weet niet wat ik doen moet. Ik ben bang.’ Zij zat kaarsrecht op de stenen kist, de handen ineengestrengeld en sprak op schrille toon als werd zij door pijn gekweld. Ze zei: ‘Ik ben bang van het duister.’ Met zachte stem zei hij: ‘Je moet nu kiezen. Je moet ofwel mij hier achterlaten, de deur sluiten, naar je altaren gaan en me aan de Naamlozen overleveren; vervolgens ga je dan naar Kossil en sluit vrede met haar — dat is dan het eind van het verhaal -; ofwel je doet de deur open en gaat — met mij — naar buiten. Je verlaat dan de Tomben, je verlaat Atuan en steekt met mij de zee over. En dat is het begin van het verhaal. Je moet Arha zijn, of je moet Tenar zijn. Beide tegelijk is onmogelijk.’. Zijn diepe stem klonk vriendelijk en beslist. Zij keek door de schaduwen heen naar zijn gezicht, hoekig en geschonden, maar zonder wreedheid, zonder bedrog.

‘Als ik de dienst der Naamlozen verloochen, zullen zij mij doden. Als ik deze plaats verlaat, zal ik sterven.’

‘Niet jij, Arha zal sterven.’

‘Ik kan niet…’

‘Om herboren te worden, moet je sterven, Tenar. Het is niet zo moeilijk als het er van gene zijde uitziet.’

‘Wij hebben de Ring van Erreth-Akbe.’

‘Ze zullen ons niet laten gaan. Nooit’

‘Misschien niet. Toch is het de moeite van een poging waard. Jij hebt kennis en ik vaardigheid, en samen hebben wij.. .’Hij hield in.

‘Wij hebben de Ring van Erret-Akbe.’

‘Ja, dat ook. Maar ik dacht nog aan iets anders dat ons bindt. Noem het maar vertrouwen.... Dat is een van de namen ervoor. Het is iets erg belangrijks. Hoewel ieder van ons op zichzelf zwak is, zijn we daardoor sterk, sterker dan de Machten van het Duister.’Zijn ogen stonden helder en glanzend in zijn geschonden gezicht. ‘Luister, Tenar,’ zei hij. ‘Ik kwam hierheen als een dief, een vijand die je bedreigde; en jij was me genadig en had vertrouwen in me. En ik had vertrouwen in je vanaf het eerste moment dat ik je gezicht zag, dat ene ogenblik in de grot onder de Tomben, een straal van schoonheid in de duisternis. Jij hebt blijk gegeven van je vertrouwen in mij. Ik heb dat nog niet beantwoord. Ik zal je geven wat ik je geven kan. Mijn ware naam is Ged. En dit geef ik aan jou in bewaring.’

Hij was opgestaan en reikte haar een halvemaanvormig stuk zilver toe, met gaten en gekerfde tekens. ‘Laat de ring weer gevoegd worden,’ zei hij.

Zij nam het uit zijn hand. Zij nam de zilveren ketting waaraan het andere deel hing, van haar hals en haalde het eraf. Zij legde de twee stukken in de palm van haar hand zodat de gebroken uiteinden tegen elkaar lagen, en het leek of de Ring weer heel was. Zij hief het hoofd niet op. ‘Ik ga met je mee,’ zei ze.

Toen ze dat zei, legde de man die Ged heette, zijn hand over de hare waarin de talisman lag. Verrast keek zij op en zag zijn lachend gezicht, stralend van leven en zegepraal. Zij raakte in verwarring en kreeg angst voor hem.

'Je hebt ons beiden verlost,' zei hij. 'Uit eigen kracht alleen kan niemand zijn vrijheid winnen. Kom, laten we geen tijd verspillen zolang we die nog hebben. Maak je hand weer open, even maar.' Zij had haar vingers over de stukken zilver gesloten, maar op zijn verzoek liet zij ze hem weer zien op haar open handpalm, de gebroken einden tegen elkaar. Hij nam ze haar niet af, maar legde zijn vingers erop. Hij sprak een paar woorden uit en plotseling parelde er zweet op uit zijn voorhoofd. Zij voelde een vreemde tinteling over haar hand gaan alsof er een klein dier had liggen slapen en zich nu bewoog. Ged zuchtte; zijn lichaam ontspande zich en hij wreef over zijn voorhoofd. 'Kijk,' zei hij en hij nam de Ring van Erreth-Akbe en schoof hem over de vingers van haar rechterhand en strak om de breedte van haar hand omhoog naar de pols. 'Kijk,' zei hij met een blik van voldoening. 'Hij past. Het moet de armband van een vrouw geweest zijn, of van een kind.'

'Zal hij heel blijven?' mompelde zij' onrustig nu zij de zilveren ring koud en teer over haar slanke arm voelde glijden. 'Dat zal hij. Ik kon niet zomaar een spreuk van voeging op de Ring van Erreth-Akbe leggen, zoals een dorpsheks als zij een ketel herstelt. Ik moest het met een Weef spreuk doen en hem weer tot één geheel maken. Het is nu als was hij nooit gebroken. Tenar, we moeten gaan. Ik neem de zak en de fles. Trek jij je mantel aan. Is er nog iets?'

Toen zij aan het slot morrelde om de deur te openen, zei hij: 'Ik wou dat ik mijn staf hier had,' en zij antwoordde, nog steeds fluisterend: 'Hij staat net buiten de deur. Ik had hem meegebracht.'

'Waarom heb je hem meegebracht?' vroeg hij nieuwsgierig. 'Ik dacht erover… je naar de deur te brengen. Je te laten ontsnappen.'

'Dat was een keuze die je niet kon doen. Je kon mij tot slaaf maken en zelf een slavin blijven, of me bevrijden en zelf in vrijheid met me meegaan. Kom, kleintje, vat moed en draai de sleutel om.'

Zij draaide de sleutel met de draak op de baard om in het slot en opende de deur naar de lage, donkere gang. Zij verliet de Schatkamer der Tomben met om haar arm de Ring van Erreth-Akbe, en de man volgde haar.

Door de rots van wanden, vloer en zoldering voer een zachte trilling, nauwelijks een geluid. Het was als donder in de verte, als viel er op grote afstand een enorme steen naar beneden. Het haar op haar

hoofd rees recht overeind en zonder stil te staan om na te denken blies ze de kaars in de tinnen lantaren uit. Achter zich hoorde ze de man bewegen; van vlakbij zodat zijn adem door haar haar streek, hoorde ze zijn kalme stem: ‘Laat de lantaren maar hier. Ik kan licht maken, als het nodig is. Hoe laat is het daarbuiten?’

‘Toen ik hier kwam was het lang na middernacht.’

‘Dan moeten we voortmaken.’

Maar hij bewoog zich niet. Ze besefte dat zij hem de weg moest wijzen. Alleen zij wist hoe je uit het Labyrint moest komen en hij stond op haar te wachten. Ze ging op weg, voorovergebogen want de gang was hier erg laag, maar toch met rasse schreden. Uit onzichtbare zijgangen woei een kille adem en een scherpe, klamme geur, de zielloze geur van de ontzaglijke holten onder hen. Toen de gang wat hoger werd en zij er rechtop kon staan, verlangzaamde zij haar tred en telde haar schreden omdat zij nu de valkuil naderden. Gespannen haar bewegingen volgend kwam hij lichtvoetig vlak achter haar aan. Op het moment dat zij bleef staan, bleef hij eveneens staan.

‘Hier is de valkuil,’ fluisterde ze. ‘Ik kan de richel niet vinden. Nee, hier is het. Wees voorzichtig, ik denk dat de stenen zijn losgeraakt....Nee,nee, wacht... ze zitten los’. Toen de stenen onder haar voeten op en neer wipten, schuifelde ze zijwaarts terug naar de vaste grond. De man greep haar bij de arm en ondersteunde haar. Haar hart bonkte. ‘De richel is niet veilig; de stenen zijn losgeraakt.’

‘Ik zal wat licht maken en er eens naar kijken. Misschien kan ik ze met het juiste woord vastzetten. Het komt allemaal wel goed, kleintje.’

Ze bedacht hoe vreemd het was dat hij haar net zo aansprak als Manan altijd had gedaan. En toen hij aan het uiteinde van zijn staf een zwakke gloed ontstak, een gloed als van rottend hout of van een ster achter de nevels, en naar voren stapte over het enge pad langs de zwarte afgrond, zag zij in het donker verder achter hem een dreigende massa opdoemen en wist dat het Manan was. Maar haar stem werd afgeknepen in haar keel als met een strop, en zij kon geen geluid uitbrengen.

Toen Manan de hand uitstak om hem van zijn wankel steunpunt in de valkuil naast hem te doen neerstorten, keek Ged op, zag hem en met een kreet van verrassing of woede sloeg hij naar hem met zijn staf. Zijn kreet deed het licht opvlammen, wit en verblindend, recht in het gezicht van de eunuch. Manan hief een van zijn grote handen op om zijn ogen af te schermen, reikte wanhopig naar Ged om zich aan hem vast te grijpen, miste en viel omlaag.

Hij uitte geen kreet tijdens zijn val. Er steeg geen geluid op uit de zwarte valkuil, geen geluid van een lichaam dat op de bodem neersloeg, geen geluid van zijn dood, helemaal niets. Hachelijk in evenwicht op de richel en verstard neergeknield aan de rand bewogen

noch Ged, noch Tenar, luisterden, hoorden niets. Het licht was een grauwe glimp, nauwelijks zichtbaar.

'Kom,' zei Ged en stak de hand uit; zij greep hem en in drie forse stappen bracht hij haar over de richel. Hij doofde het licht. Zij ging hem nu weer vooruit om de weg te wijzen. Zij was volkomen versuft en dacht nergens meer aan. Pas enige tijd later dacht ze: is het rechts of links?

Ze bleef staan.

Een paar passen achter haar stilstaand zei hij zacht: 'Wat is er?'

'Ik ben de weg kwijt. Maak licht.'

'De weg kwijt?'

'Ik heb… ik ben de tel kwijt van de wendingen.'

'Ik heb ze bijgehouden,' zei hij en kwam wat dichterbij. 'Na de valkuil links, dan rechts en nogmaals rechts.'

'Dan is de volgende weer rechts,' zei ze zonder te denken, maar verroerde zich niet. 'Maak licht.'

'Licht zal ons de weg niet wijzen, Tenar.'

'Niets zal ons de weg wijzen. Hij is verdwenen. Wij zijn verloren.'

De doodse stilte sloot zich om haar fluisteren en verslond het.

Zij voelde de beweging en de warmte van de ander, vlakbij haar in het kille donker. Hij zocht haar hand en nam hem in de zijne.

'Ga verder, Tenar. De volgende draai naar links.'

'Maak licht,' zei ze smekend. 'De gangen kronkelen zo…'

'Ik kan het niet. Ik kan geen kracht meer verspillen. Tenar, zij zijn… Zij weten dat we de Schatkamer verlaten hebben. Ze weten dat we de valkuil voorbij zijn. Zij zijn op zoek naar ons, op zoek naar onze wil, naar onze geest. Om hem te verstikken, te verslinden. Dat is het wat ik brandend moet houden. Daaraan besteed ik al mijn kracht. Ik moet hen weerstand bieden; samen met jou. Met jouw hulp. We moeten verder gaan.'

'Er is geen weg naar buiten,' zei ze, maar ze deed een pas voorwaarts. Toen een volgende, aarzelend als gaapte onder iedere stap de zwarte holle afgrond, de leegte onder de aarde. Zijn hand lag in een vaste, warme greep om de hare. Zij gingen verder. Het scheen eeuwen te duren voor ze bij de trap kwamen. Nooit tevoren had deze zo steil geleken met die treden, nauwelijks meer dan glibberige inkepingen in de rots. Maar zij beklommen hem en daarna ging het wat sneller want ze wist dat er na de trap in de bochtige gang een hele tijd geen zijgangen meer kwamen. Haar vingers tastten over de linker wand naar de weg en kwamen bij een gat, een opening naar links. 'Hier,' mompelde ze; maar hij scheen te aarzelen alsof er in haar bewegingen iets was dat hem deed twijfelen.

'Nee,' mompelde ze in verwarring, 'niet deze, het is de volgende gang links. Ik weet het niet meer. Het gaat niet. Er is geen weg naar

buiten.'

'We zijn op weg naar de Zaal der Schilderingen' zei de kalme stem in het donker. 'Hoe komen we daar?'

'De volgende gang links.'

Ze ging weer voorop. Zij liepen door de lange bocht, voorbij aan twee doodlopende zijgangen, tot aan de aftakking die rechtsaf naar de Zaal der Schilderingen voerde.

'Rechtdoor,' fluisterde ze en nu ging het ontrafelen der lange slierten duisternis gemakkelijker, want zij kende deze gangen naar de ijzeren deur en had hun wendingen al honderd malen afgeteld. De vreemde zwaarte die op haar geest drukte, kon haar hierbij niet in de war brengen als ze maar niet probeerde na te denken. Maar al die tijd kwamen zij dichter en dichter bij datgene wat op haar drukte en haar benauwde; en haar benen waren zo moe en zwaar dat ze een paar maal kreunde van inspanning om ze te bewegen. En naast haar de man, diep ademend en de adem inhoudend, steeds weer, als iemand die met al zijn lichaamskracht een laatste poging doet. Soms schoot zijn stem uit, schor en scherp, in een woord of een flard van een woord. Tenslotte bereikten zij de ijzeren deur en in een plotselinge opwelling van angst stak zij haar hand uit. De deur was open.

'Snel,' zei ze en trok haar metgezel mee naar buiten. Toen bleef ze aan de andere kant staan. 'Hoe komt het dat hij open staat?' zei ze. 'Omdat je meesters jouw handen nodig hebben om hem te sluiten.'

'We komen nu…" Haar stem liet haar in de steek: 'In het diepst van de duisternis. Ik weet het. Maar we zijn buiten het Labyrint. Welke wegen leiden er uit de Onderkrocht naar buiten?'

'Slechts één enkele. De deur waardoor jij hier bent gekomen, gaat van binnen niet open. De weg voert door de grot een paar gangen omhoog naar een valluik in een der vertrekken achter de Troon. In de Hal van de Troon.'

'Dan moeten we daarheen gaan.'

'Maar zij is er,' fluisterde het meisje. 'Daar in de onderkrocht, In de spelonk. Rondwoelend in het lege graf. Ik kan niet langs haar, o, ik kan niet nog eens langs haar.'

'Ze zal onderhand wel zijn weggegaan.'

'Ik kan er niet binnengaan.'

'Tenar, ik ben het die op dit moment het dak boven onze hoofden stut; ik belet de wanden zich op ons te storten; ik belet de grond onder onze voeten open te splijten. Ik doe dat al sinds we aan de valkuil zijn ontsnapt waar hun dienaar ons stond op te wachten. Als ik de aardbeving kan tegenhouden, ben jij dan bang om samen met mij een mens te trotseren? Heb vertrouwen in mij, zoals ik het in jou gehad heb. Kom met me mee.' Zij gingen voorwaarts.

De eindeloze gang werd breder. De geur van vrijere lucht kwam

hen tegemoet, van ruimere duisternis. Zij betraden de wijdse spelonk onder de Stenen.

Zij begonnen eromheen te lopen, dicht langs de wand rechts van hen. Tenar had nog maar een paar passen gezet, toen ze stil bleef staan. ‘Wat is dat?’ mompelde ze; de woorden kwamen haar nauwelijks over de lippen. In die doodse, wijdse zware luchtbel was een geluid te horen, een trilling of beving, een geluid slechts hoorbaar in het bloed en voelbaar in het gebeente. De tijddoorgroefde wanden onder haar vingers dreunden en dreunden.

‘Ga door,’ zei de stem van de man, strak en gespannen. ‘Haast je, Tenar.’

Terwijl zij voorwaarts strompelde, scheeuwde zij het uit in haar geest die even donker, even geschokt was als de onderaardse gewelven: ‘Vergeving. O mijn Meesters, ongenoemden, oudsten van allen, vergeving, vergeving.’

Er kwam geen antwoord. Er was nooit een antwoord gekomen. Zij bereikten de gang onder de Hal, klommen de trap omhoog en kwamen bij de laatste treden en het luik boven hun hoofd. Het was gesloten, zij liet het nooit openstaan. Zij drukte op de veer die het deed omhoog klappen. Het bleef dicht. ‘De veer is gebroken,’ zei ze. ‘Het is afgesloten.’ Hij klom langs haar heen en zette zijn schouders tegen het luik. Er kwam geen beweging in.

‘Het is niet afgesloten, maar wordt door iets zwaars omlaag gedrukt.’

‘Kun je het openen?’

‘Misschien. Ik vermoed dat zij daarboven staat te wachten. Heeft ze helpers bij zich?’

‘Duby en Uahto, wellicht nog een paar hoeders… mannen mogen hier niet komen.

‘Ik kan niet alles tegelijk,’ zei hij peinzend met vaste stem, ‘een spreuk van ontsluiting weven, ons de mensen die daar boven staan te wachten, van het lijf houden en ook nog de wil van de duisternis weerstaan. Dan moeten we de andere deur proberen, de deur in de rotsen waardoor ik ben binnengekomen. Weet zij dat hij van binnen niet opengaat?’

‘Dat weet ze. Ze heeft het me eens laten proberen.’

‘Dan zal ze er wel geen aandacht aan geschonken hebben. Kom, Tenar, kom.’

Zij was neergezonken op de stenen treden die zoemden en trilden alsof er in de diepten onder hen op een enorme boogpees werd getokkeld. ‘Wat is dat... dat beven?’

‘Kom mee,’ zei hij met zo vaste en zekere stem dat zij gewillig terugkroop langs de gangen en trappen, terug naar de huiveringwekkende spelonk.

Bij de ingang sloeg haar een golf van blinde, bittere haat tegemoet en drukte haar neer met een gewicht als dat van de aarde zelf, zodat zij ineenkromp en zonder het te beseffen een luide kreet slaakte: ‘Zij zijn er. Zij zijn er.’

‘Laat hen dan weten dat wij er zijn,’ zei de man en van zijn staf en handen schoot een witte lichtflits omhoog die uiteenspatte tegen de duizenden diamanten van het gewelf zoals op zee de golven uiteenspatten in het zonlicht; een luister van licht waarin zij beiden voortijlden, dwars door de wijdse spelonk, terwijl hun schaduwen van hen weg vloden tot in de witte arabesken, de glinsterende holten en het lege, open graf. Zij renden naar de lage uitgang, voorover gebukt de gang door, zij voorop, hij achter haar aan. In de tunnel dreunden de rotsen en bewogen onder hun voeten; maar nog steeds was het licht bij hen, wit en verblindend. Toen zij voor zich de blinde rotswand ontwaarde, hoorde zij boven het brullen van de aarde uit zijn stem een woord uitspreken, en toen zij op haar knieën neerviel sloeg over haar hoofd heen zijn staf tegen de rode rots van de gesloten deur. De rotsen laaiden wit op als stonden zij in brand en spleten uiteen. Daarbuiten was de hemel, wegblekend naar de dageraad. Er stonden nog maar enkele witte sterren, hoog en koel. Tenar zag de sterren en voelde een zoete wind langs haar gezicht strijken; maar zij stond niet op. Op handen en voeten kroop zij verder tussen de hemel en de aarde.

De man, een vreemde donkere gestalte in dat schemerige licht vlak voor de dageraad, keerde zich om en trok aan haar arm om haar te doen opstaan. Zijn gezicht was zwart en verwrongen als dat van een demon. Zij kroop van hem weg, krijsend met een rauwe stem die niet de hare was, alsof zich in haar mond de tong van een dode bewoog: ‘Nee. Nee. Raak me niet aan… laat me… Ga weg.’ En ineengekrampt schoof zij van hem weg, terug naar de wegbrokkelende, lippenloze muil der Tomben. Zijn vaste greep ontspande zich. Hij zei met kalme stem: ‘Bij de Ring die je draagt, bezweer ik je met mij mee te gaan, Tenar.’ In het zilver van de ring om haar arm zag zij het licht van de sterren. Zonder haar ogen ervan af te wenden stond zij wankelend op. Zij legde haar hand in de zijne en ging met hem mee. Snel voortgaan kon zij niet. Langzaam liepen zij de heuvel af. Uit de zwarte muil tussen de rotsen achter hen steeg een lang, luid jankend kreunen op, vol haat en zelfbeklag. Rondom hem vielen stenen neer. De grond beefde. Terwijl zij voortgingen, bleven haar ogen strak gericht op het glinsterende sterrelicht aan haar pols. Zij liepen door de schemerige vallei ten westen van de Plaats. Nu ging het heuvelopwaarts en plotseling zei hij haar zich om te draaien: ‘Kijk…’

Zij draaide zich om en keek. Zij stonden nu aan de overzijde van de vallei op gelijke hoogte als de Stenen, negen grote monolithen die

stonden of lagen boven de grot van diamanten en graven. De stenen die stonden, bewogen zich. Zij zwiepten heen en weer en helden traag over als scheepsmasten. Een ervan leek zich in een kramp uit de grond te verheffen; toen voer er een rilling doorheen en hij stortte neer. Een tweede viel en smakte dwars over de eerste heen. Daarachter de lage koepel van de Hal van de Troon, zwart tegen de gele hemel in het oosten; de muren huiverden en spleten open. Heel de machtige bouwval van steen en metselwerk veranderde van vorm als leem in stromend water, stuikte ineen en stortte zijwaarts afglijdend neer met donderend geraas en een plotselinge hagelstorm van stof en steen brokken. De bodem van de vallei rimpelde en bokte; het leek of er een golf tegen de heuvel omhoog rende, en tussen de Stenen scheurde de aarde open tot een brede gaping van duisternis waaruit het stof als grijze rook omhoog walmde. De Stenen die nog rechtop stonden, stortten in de afgrond en werden erdoor verzwolgen. Toen sloten zich de rauwe, zwarte lippen van de kloof tezamen met een slag die door de hemel leek te worden weerkaatst; nog eenmaal voer een schok door de heuvels en alles was weer rustig. Uit de verwoesting van de aardbeving hief zij haar ogen op naar de man naast haar wiens gelaat zij bij daglicht nog nooit gezien had. ‘Jij was het die haar tegenhield,’ zei ze en na dat machtig razen en tieren van de aarde klonk haar stem als het fluiten van de wind in een rietstengel. ‘Jij hebt de aardbeving ingetoomd, de woede van het duister.’

‘We moeten verdergaan,’ zei hij en keerde zich af van de zonsopgang en de tot puin gevallen Tomben. ‘Ik ben moe, ik huiver van kou…’ Hij struikelde en zij nam hem bij de arm; geen van beiden was tot meer in staat dan zich moeizaam voortslepen. Als twee nietige spinnen op een hoge muur worstelden zij zich traag langs de onafzienbare helling omhoog tot zij de droge grond aan de top bereikten, geel door het licht van de opgaande zon met hier en daar een lange schaduwstreep van salie. Voor hen lagen de bergen van het westen, hun voeten in purper gehuld, hun hellingen met goud gekroond. Even bleven zij daar staan; toen daalden zij de heuvel af en verdwenen uit het gezicht van de Plaats der Tomben.

De bergen van het westen

Tenar ontwaakte en vocht zich vrij uit boze dromen, uit gebieden waar zij zolang had rondgedoold dat al haar vlees van haar was afgevallen en zij de dubbele witte beenderen van haar armen zwak zag oplichten in het duister. Zij opende haar ogen voor een gouden lichtschijn en rook de kruidige geur van de salie. Zoetheid welde in haar op bij dit ontwaken, een blijdschap die haar traag geheel vervulde tot zij er volkomen door overspoeld werd; zij richtte zich op, strekte de armen uit de zwarte mouwen van haar mantel en keek om zich heen in sprakeloze vreugde. Het was avond. De zon was weggezonken achter de bergen die zich in het westen vlakbij hen hoog ten hemel verhieven, maar bescheen met haar laatste stralen nog heel de aarde en hemel: een wijdse, klare winterhemel, een wijds, schraal, gouden land van bergen en diepe valleien. De wind was gaan liggen. Het was koud en volkomen stil. Niets bewoog zich. De bladeren van de saliebosjes waren dor en grauw, de stengels van kleine verdroogde woestijnplantjes boorden zich in haar hand. De grootse, zwijgende luister van het licht brandde in ieder twijg en verzengde blad en stengel, op de heuvels en in de lucht. Links van zich zag zij de man op de woestijngrond liggen, vast in slaap zijn mantel om zich heen gewikkeld en de ene arm onder het hoofd. Op het gezicht van de slaper lag een ernstige uitdrukking, bijna een frons; maar zijn linkerhand lag ontspannen op de grond, vlak naast een kleine distel die nog een rafelige mantel van grijs pluis droeg en een pover pantser van stekels. De man en de nietige woestijndistel; de distel en de slapende man… Hij was iemand wiens macht verwant was met die van de Oude Machten der aarde, en even groot was als de hunne; iemand die met draken sprak en door zijn woord de aardbeving bedwong. En nu lag hij daar in het zand te slapen en er groeide een nietige distel naast zijn hand. Hoe vreemd was dat. Leven, op de wereld zijn was iets veel grootser en vreemder dan zij ooit gedroomd had. De pracht van de ondergaande zon streelde over zijn bestofte haren en veranderde even de kleine distel in goud. Het zonlicht doofde langzaam weg en de koude scheen daarmee van minuut tot minuut feller te worden. Tenar stond op en begon droog saliehout bijeen te zoeken; zij raapte afgevallen twijgen op en brak de taaie takken af, op hun manier even knoestig en fors als de armen van een eik. Zij hadden hier rond het middaguur halt gehouden, toen het nog warm was en ze van vermoeidheid niet meer verder konden. Een paar onvolgroeide jeneverbessen en de westelijke helling van de heuvelrug die zij zojuist waren afgedaald, hadden hen voldoende beschutting geboden; zij hadden uit de fles een teug water gedronken, zich

neergelegd en waren in slaap gevallen.

Zij verzamelde ook de grotere takken die tussen de kleine boompjes verspreid lagen en groef een kuil tussen de uit de aarde omhoogstekende rotsen. Toen bouwde zij het vuur op en stak het met haar vuurslag aan. Het kleinhout van saliebladen en twijgen vatte onmiddellijk vlam en de dorre takken bloeiden met bloemen van rossig vuur, geurend naar hars. Overal rond het vuur leek het nu volkomen duister en er verschenen weer sterren aan de onafzienbare hemel.

Het knisteren en knetteren van de vlammen deed de slaper ontwaken. Hij ging overeind zitten, wreef met de handen over zijn bestoft gezicht en stond tenslotte stijf op en kwam dichter naar het vuur.

'Ik zou eigenlijk…' zei hij slaperig.

'Dat weet ik, maar zonder Vuur zullen we de nacht niet doorkomen. Het wordt veel te koud.' Even later voegde ze eraan toe: 'Tenzij jij ons met je toverkunst warm kunt houden of het vuur kunt verbergen voor…'

Hij ging bij het vuur zitten, bijna met de voeten erin en sloeg de armen rond de knieën.

'Brrrr,' zei hij. 'Vuur is beter dan toverkunst. Ik heb een waanspreuk rond ons gelegd: als er iemand langskomt zal hij ons houden voor stokken en stenen. Wat denk je? Zitten ze achter ons aan?'

'Ik ben er niet gerust op, maar ik denk van niet. Niemand wist dat jij daar was behalve Kossil. Kossil en Manan. En die zijn dood. Toen de Hal instortte, moet zij daar geweest zijn omdat ze ons bij het luik stond op te wachten. En de rest, de anderen zullen wel denken dat ik in de Hal was of in de Tomben en door de aardbeving ben verpletterd.' Zij sloeg nu ook de armen rond haar knieën en huiverde. 'Ik hoop dat de overige gebouwen niet zijn ingestort. Vanaf de heuvel was het moeilijk te zien vanwege het vele stof. Maar ik geloof nooit dat de tempels en huizen allemaal zijn ingestort, en ook het Grote Huis waar alle meisjes slapen.'

'Ik denk het ook niet. Het waren slechts de Tomben die zichzelf verslonden. Toen we ons omdraaiden, zag ik het gouden dak van een tempel; hij stond er dus nog. En onderaan de heuvel zag ik gestalten, mensen die wegrenden.'

'Wat zullen ze wel zeggen, wat zullen ze denken.… Arme Penthe. Misschien moet zij nu de Hogepriesteres van de Godkoning worden. En zij was het altijd die van plan was weg te lopen, niet ik. Best mogelijk dat zij er nu ook vandoorgaat.' Tenar glimlachte. Er was een vreugde in haar die door geen vrees of gedachte verduisterd kon worden, dezelfde vreugde als in haar was opgeweld bij het ontwaken

in het gulden licht. Ze maakte de knapzak open en haalde er twee kleine, platte broden uit; een ervan reikte ze Ged over het vuur heen toe en ze zette zelf haar tanden in het andere. Het brood was taai en zuur, maar smaakte erg lekker.

Beiden zaten een tijdlang zwijgend te kauwen. ‘Hoe ver zijn we hier van de zee?’

‘Mij kostte het twee dagen en nachten om hier te komen. Wij zullen er wel langer over doen.’

‘Ik ben sterk,’ zei ze.

‘Jij wel, en nog dapper ook. Maar je metgezel is moe,’ zei hij met een glimlach.

‘En we hebben niet al te veel brood bij ons.’

‘Zullen we ergens water vinden?’

‘Morgen, in de bergen.’

‘Kun jij niet aan voedsel voor ons komen?’ vroeg ze wat onzeker en verlegen.

‘Om op jacht te gaan heb je tijd nodig, en wapens.’

‘Ik bedoel met... zie je, met een spreuk.’

‘Ik kan een konijntje roepen,’ zei hij en pookte met een knoestige jeneverbestak in het vuur. ‘Overal om ons heen komen nu de konijnen uit hun holen, ’s Avonds zijn ze in hun element. Ik zou er een bij zijn naam kunnen roepen, en hij zou komen ook. Maar zou jij een konijntje kunnen vangen, villen en roosteren dat je op zo’n manier naar je toe gelokt had? Alleen als je volkomen uitgehongerd was. En dan nog maak je eigenlijk misbruik van zijn vertrouwen, geloof ik.’

‘Ja, maar ik dacht dat je misschien gewoon…’

‘Een maaltijd zou kunnen oproepen,’ zei hij. ‘O, dat kan best. Op gouden schalen, als je dat wilt. Maar dat is waan, en als je waan opeet, heb je daarna nog meer honger dan tevoren. Je krijgt ongeveer evenveel binnen als wanneer je je eigen woorden opeet.’ Ze zag even zijn witte tanden opflitsen in het schijnsel van het vuur.

‘Een heel merkwaardig soort toverkunst,’ zei ze, waardig als sprak ze tot haar gelijke, Priesteres tot Wijze. ‘Zij schijnt alleen maar te dienen voor belangrijke zaken.’

Hij legde nog wat hout op het vuur dat opvlamde in een naar jeneverbes geurend vuurwerk van vonken en spranken. ‘Kun je echt een konijn naar je toe roepen?’vroeg Tenar opeens. ‘Wil je het zien?’ Ze knikte.

Hij wendde zich van het vuur af en sprak met zachte stem tot het onmetelijke, sterverlichte duister: ‘Kebbo… O Kebbo…’ Stilte. Geen geluid. Geen beweging. Alleen daarginds, aan de uiterste rand van de flakkerende vuurkring, een rond oog als een gitzwart steentje, vlakbij de grond. De gewelfde vacht van een rug; een oor, lang waakzaam omhoog.

Weer sprak Ged. Het oor trilde en kreeg uit het duister plotseling gezelschap van een mede-oor; toen het beestje zich omdraaide, zag Tenar het een ogenblik helemaal, een kleine, zachte soepele wipper die argeloos terugkeerde naar zijn nachtelijke bezigheden.

'Aan,' zei ze en liet haar adem ontsnappen. 'Wat lief.' Toen vroeg ze: 'Zou ik dat ook kunnen?'

'Ach...'

'Het is een geheim,' zei ze weer met die waardigheid van daarnet. 'De naam van het konijn is een geheim. Je mag hem althans niet zomaar, zonder enige reden, gebruiken. Maar de macht hem te roepen, weetje, is geen geheim, maar eigenlijk een gave of een mysterie.'

'O,' zei ze, 'die bezit jij, dat weet ik.' Er lag iets van naijver in haar stem dat door geveinsde spot niet verheeld kon worden. Hij keek haar aan en gaf geen antwoord.

Hij was nog steeds uitgeput van zijn strijd tegen de Naamlozen; hij had in de bevende gangen al zijn kracht verbruikt. Hij had gewonnen, maar was nog te zwak om zich over zijn zege te kunnen verheugen. Hij rolde zich zo dicht mogelijk bij het vuur weer in zijn mantel en viel in slaap.

Tenar hield het vuur aan de gang en keek naar de winterhemel die van einder tot einder bezet was met stralende sterren; toen werd zij suf in het hoofd van die stralende stilte en doezelde weg. Ze werden beiden tegelijk wakker. Het vuur was uitgegaan. De sterren waarnaar zij gekeken had, stonden nu ver weg boven de bergen en in het oosten waren andere opgekomen. Ze werden gewekt door de koude, de droge koude van de woestijnnacht, de wind snijdend met een mes van ijs. Vanuit het zuidwesten spreidde zich een sluier van wolken over de hemel. Het bijeengegaarde hout was nagenoeg op. 'Laten we op pad gaan,' zei Ged, 'de dageraad is niet ver meer.' Hij klappertandde zo dat zij hem nauwelijks verstaan kon. Zij gingen op weg en beklommen de langzaam stijgende helling naar het westen. De struiken en rotsen tekenden zich zwart af in het sterrenlicht en de weg was even goed zichtbaar als overdag. In het begin hadden ze het koud, maar door het lopen werden ze warm; zij rilden en huiverden niet meer en ook het lopen ging nu gemakkelijker. Tegen zonsopgang bereikten ze de eerste uitlopers van de bergen in het westen die tot dan toe Tenars leven hadden afgeperkt. Ze hielden halt bij een groepje bomen waarvan de goudgele bladeren nog sidderend aan de takken hingen. Hij vertelde haar dat het espen waren; zij kende aan bomen alleen de jeneverbes, de ziekelijke populieren bij de bron van de rivier, en de veertig appelbomen in de boomgaard van de Plaats. Er zat een vogeltje in de espen dat met een dun stemmetje 'diee, diee' zei. Onder de bomen stroomde een beekje, smal maar krachtig dat

zich in watervallen klaterend en lenig voortrepte over de rotsen, te snel om te bevriezen. Tenar was er bijna bang voor; zij was de woestijn gewend waar alles stil is en zich traag beweegt: slome rivieren, schaduwen van wolken, rondcirkelende gieren. Voor hun ontbijt verdeelden ze een stuk brood en een laatste beetje kruimelige kaas; daarna rustten ze wat en trokken verder. Tegen de avond bevonden zij zich hoog op de berghelling. De hemel was betrokken, het was winderig, vriezend weer. Zij brachten de nacht door in het dal van een andere rivier waar een overvloed aan hout lag; en dit keer bouwden zij een flink vuur op van dikke takken waarbij ze behoorlijk warm konden blijven. Tenar voelde zich gelukkig. Zij had de wintervoorraad van een eekhoorn gevonden die uit een omgevallen holle boom tevoorschijn was gekomen. Er lagen een paar pond mooie walnoten en een soort met gladde dop dat Ged die de Kargse naam niet kende, 'ubir' noemde. Een voor een kraakte zij ze op een platte steen door er met een andere op te slaan en ieder ogenblik reikte zij de man weer vruchtvlees toe.

'Ik wou dat we hier konden blijven,' zei ze rondkijkend door de winderige, schemerige vallei tussen de heuvels. 'Ik hou van dit plekje.'

'Het is hier erg prettig,' stemde hij met haar in. 'Hier zal wel nooit iemand komen.'

'Niet vaak… Ik ben in de bergen geboren,' zei hij, 'op de Berg van Gont. Als we op onze reis naar Havnor de noordelijke weg kiezen, zullen we er voorbij varen. In de winter is het een heerlijk gezicht: wit van boven tot onder rijst hij dan op uit de zee, een golf hoger dan de andere. Mijn dorp lag aan net zo'n beekje als dit hier. Waar ben jij geboren, Tenar?'

'In het noorden van Atuan, in Entat, denk ik. Ik kan het me niet meer herinneren.'

'Hebben ze je zo jong al weggehaald?'

'Ik was toen vijf jaar. Ik herinner me een vuur in een haard, en… verder niets meer.'

Hij wreef over zijn kin die hoewel bedekt met een stoppelbaard, tenminste schoon was; ondanks de koude hadden beiden zich in de bergbeek gewassen. Hij wreef over zijn kin en zag peinzend en streng voor zich uit. Zij keek naar hem en zij zou nooit onder woorden kunnen brengen wat er toen in haar hart omging, terwijl zij naar hem keek, in het schijnsel van het vuur, in de schemer tussen de bergen. 'Wat ga je in Havnor doen?' zei hij, de vraag richtend tot het vuur, niet tot haar. 'Je bent — meer dan ik aanvankelijk besefte — werkelijk herboren.' Ze knikte met een flauwe glimlach. Ze voelde zich opnieuw geboren.

'Je zou in elk geval de taal moeten leren.'

'Jouw taal?'

‘Ja.’

‘Maar wat graag’

‘Nu dan. Dit heet “kabat”,’ en hij gooide een steentje in de plooien van haar zwarte mantel. ‘Kabat. Is dat drakentaal?’

‘Nee hoor. Je wilt toch geen spreuken weven, je wilt praten met andere mannen en vrouwen.’

‘Maar wat is steentje dan in de drakentaal.’

‘Tolk,’ zei hij. ‘Maar ik ben niet bezig je op te leiden tot leerlingtovenaar . Ik leer je de taal die de mensen in de Archipel spreken, in de Binnenste Landen. Voordat ik hierheen ging, moest ik ook jullie taal leren.’

‘Uit jouw mond klinkt hij erg gek.’

‘Dat zal best. Nu “arkemmikabat”,’ en hij strekte zijn hand naar haar uit opdat zij hem het steentje zou teruggeven. ‘Moet ik beslist naar Havnor gaan,’ vroeg ze. ‘Waar zou je anders heen kunnen gaan, Tenar?’ Zij aarzelde.

‘Havnor is een schitterende stad,’ zei hij. ‘En jij brengt haar de Ring, het teken van vrede, de verloren schat. Ze zullen je in Havnor als een prinses welkom heten. Om de grote gift die jij hen brengt, zullen ze je eer bewijzen; ze zullen je er welkom heten en je zult je er welkom voelen. Er woont een edel en grootmoedig volk in die stad. Zij zullen je vanwege je lichte huidskleur de Witte Dame noemen en ze zullen des te meer van je houden, omdat je zo jong bent. En omdat je zo mooi bent. Je zult kleren dragen als ik ze je door waan heb laten zien, maar dan echt. Je zult er dankbaarheid, lofprijzingen en liefde vinden. Jij die enkel nog eenzaamheid, afgunst en duister hebt gekend.’

‘Manan was er,’ zei ze afwerend en heel even trilden haar lippen. ‘Hij hield van me en hij was aardig voor me, altijd. Hij wilde me beschermen zo goed hij kon, en als beloning daarvoor heb ik hem gedood: hij stortte neer in de zwarte valkuil. Ik wil niet naar Havnor. Ik wil er niet heen. Ik wil hier blijven.’

‘Hier… in Atuan?’

‘In de bergen. Waar we nu zijn.’

‘Dan blijven we hier, Tenar,’ zei hij met zijn ernstige, kalme stem. ‘Ik heb geen mes bij me en als het gaat sneeuwen, krijgen we het hard te verduren. Maar zolang we aan voedsel kunnen komen…’

‘Nee, ik weet dat we hier niet kunnen blijven. Ik stel me maar wat aan,’ zei Tenar; ze stond op waarbij de walnootdoppen uit haar schoot op de grond vielen, en legde nieuw hout op het vuur. Zij stond daar tenger en rechtop in haar gerafelde en besmeurde mantel van zwarte wol. ‘Wat ik weet is nu alles zinloos,’ zei ze, ‘en iets anders heb ik nog niet geleerd. Ik zal het proberen te leren.’

Ged wendde zijn blik af; op zijn gezicht lag een uitdrukking van

diepe ontroering.

De volgende dag trokken ze over de top van de geelbruine heuvelrug. Op de pas stond een harde wind die sneeuw met zich voerde, bijtend en verblindend. Pas toen zij aan de andere kant reeds een heel eind waren afgedaald en opdoken uit de sneeuwwolken rond de pieken, zag Tenar het land aan de overzijde van de muur der bergen. Het was helemaal groen — groen van pijnbomen, van grasland, van bewerkte en braakliggende akkers. Zelfs in de dode tijd van de winter, als de struiken kaal zijn en de wouden vol van grauwe takken, was het een groen land, vlak en vriendelijk. Ze keken erop neer vanaf een hoge, steile rots in de berghelling. Zonder iets te zeggen wees Ged naar het westen waar de zon was weggezonken achter tot een dikke roomlaag opgeklopte wolken. De zon zelf ging erachter schuil, maar langs de horizon lag een glinsterende streep, bijna even verblindend als de kristallen wanden van de Onderkrocht, een fel flonkerende lijst langs de rand van de wereld.

'Wat is dat?' vroeg het meisje en hij antwoordde: 'De zee.' Kort daarop zag zij iets minder wonderlijks dan dit, maar nog wonderlijk genoeg. Zij kwamen op een weg en toen zij haar volgden, bereikten zij met de avondschemering een dorp: een rits van tien of twaalf huizen vlak langs de weg. Beseffend dat zij nu onder mensen kwamen, wendde zij zich ontsteld naar haar metgezel om. Zij keek naar hem, maar zag hem niet. Naast haar liep in Geds kleren, met zijn gang en in zijn schoenen, een andere man. Hij had een witte huidskleur en droeg geen baard. Hij keek haar aan; zijn ogen waren blauw. Hij knipoogde. 'Zullen ze erin trappen?' vroeg hij. 'Wat zeg je van je kleren?' Zij keek omlaag; zij droeg de bruine rok en jak van een boerenvrouw, en een brede shawl van rode wol. 'Oh,' zei ze en bleef plotseling staan. 'Oh, jij bent… jij bent Ged.' Toen ze zijn naam uitsprak, zag ze hem duidelijk voor zich met het donkere, geschonden gezicht zoals zij het kende, en de donkere ogen; toch stond er die vreemde met zijn blanke huid. 'Gebruik als anderen erbij zijn, niet mijn ware naam. Ik zal ook de jouwe niet gebruiken. Wij zijn broer en zuster en komen van Tenacbah. Als ik ergens een vriendelijk gezicht zie, zal ik maar eens om iets voor het avondmaal vragen.' Hij nam haar bij de hand en zij gingen het dorp binnen.

De volgende morgen verlieten zij het weer met een volle maag, na een aangename nachtrust in een hooiberg. 'Gaan wijzen vaak uit bedelen?' vroeg Tenar, terwijl ze voortgingen over de weg door de groene velden waar geiten en kleine gevlekte koeien graasden.

'Waarom vraag je dat?'

'Het leek of je het meer gedaan had. Het ging je werkelijk heel goed af.'

'Tja, goed beschouwd heb ik eigenlijk mijn hele leven lang al

gebedeld. Wijzen hebben niet veel van zichzelf, weet je. Als ze rondtrekken, eigenlijk alleen maar hun staf en kleren. De meeste mensen halen hen met vreugde binnen en geven hen graag voedsel en onderdak. En soms doen we ook iets terug.'

'Wat bijvoorbeeld?'

'Nou, bij die vrouw in het dorp heb ik de geiten genezen.'

'Wat mankeerden ze dan?'

'Ze hadden allebei ontstoken uiers. Als jongen heb ik lang geiten gehoed.'

'Heb je haar gezegd dat je ze genezen hebt?'

'Nee. Hoe kon ik en waarom zou ik?'

Na een korte stilte zei ze: 'Ik merk dat je toverkunst niet alleen voor belangrijke dingen geschikt is.'

'Gastvrijheid en vriendelijkheid jegens een vreemde,' zei hij, 'dat is iets heel belangrijks. Alleen maar dankjewel zeggen is natuurlijk voldoende, maar ik had met de geiten te doen.' In de namiddag bereikten ze een grote stad. Zij was gebouwd van gedroogde leem en zoals steeds in de Landen van Kargad liep er een muur omheen met vooruitstekende kantelen, wachttorens op vier hoeken en maar één enkele poort waardoor herders juist een grote kudde schapen naar binnen dreven. De met rode pannen gedekte daken van een honderdtal huizen piekten omhoog boven de muur van gele leem. Bij de poort stonden twee wachters die de roodgepluimde helmen van de Godkoning droegen. Tenar had mannen met zulke helmen een keer of twee per jaar naar de Plaats zien komen als begeleiding voor een offer van slaven of geld aan de Tempel van de Godkoning. Terwijl ze buiten langs de muur liepen, vertelde ze dit Ged en hij zei: 'Als jongen heb ik ze ook gezien. Ze maakten een strooptocht naar Gont en kwamen ook naar mijn dorp om het te plunderen. Maar zij werden verdreven en bij Aarmond aan de kust vond een hevig gevecht plaats. Vele mannen lieten er het leven, honderden naar men beweert. Misschien zullen er, nu de Ring gevoegd is en de Verloren Rune hersteld, nooit meer zulke strooptochten en slachtingen tussen het Rijk van Karg en de Binnenste landen plaatsvinden.'

'Het zou dwaasheid zijn, als zoiets bleef voortduren,' zei Tenar.

'Wat zou de Godkoning met zoveel slaven moeten aanvangen?' Haar metgezel scheen hier even over na te denken. 'Als de Landen van Kargad de Archipel aan zich onderwierpen, bedoel je?' Zij knikte.

'Ik acht het niet erg waarschijnlijk dat dat zal gebeuren.'

'Maar kijk dan eens hoe machtig het Rijk is — die grote stad met haar muren en al die mensen. Hoe zouden jullie landenhun aanval kunnen weerstaan?'

'Die stad is niet zo heel groot,' zei hij voorzichtig en vriendelijk. 'Als ik pas uit de bergen kwam, zou ik haar ook ontzettend groot

gevonden hebben. Maar er zijn in Aardzee vele, vele steden waarbij deze vergeleken maar klein is. Er zijn vele, vele landen. Je zult ze allemaal zien, Tenar.'

Zij zei niets. Met een strak gezicht sjokte ze voort langs de weg. 'Het is een heerlijke aanblik: de nieuwe landen die bij de nadering van je schip uit de zee omhoogrijzen. De weiden en wouden, de steden met havens en paleizen, de markten waar alles ter wereld te koop is.'

Ze knikte. Ze wist dat hij haar moed wilde inspreken, maar zij had haar vreugde in de bergen achtergelaten, in de schemerige vallei bij de bergstroom. Nu was er vrees in haar hart die steeds aangroeide. Wat voor haar lag, was alles onbekend. Zij kende alleen de woestijn en de Tomben, en wat had ze daaraan? Zij kende de wendingen van een ingestorte doolhof, zij kende de dansen die gedanst waren voor een tot puin geworden altaar. Zij wist niets van wouden of steden of de harten der mensen. Plotseling zei ze: 'Zul je daar altijd bij me blijven?' Ze keek hem niet aan. Hij droeg een masker, de waan van een Kargse boer met blanke huid, en zo zag ze hem niet graag. Maar zijn stem was onveranderd, dezelfde stem die gesproken had in de duisternis van het Labyrint.

Het duurde lang voor hij antwoordde: 'Tenar, ik ga waarheen ik gezonden word. Ik volg datgene wat mij roept, en dat heeft me nog nergens lang laten blijven. Kun je dat begrijpen? Ik doe wat ik doen moet. Waar ik heenga, moet ik alleen heengaan. Zolang je me in Havnor nodig hebt, blijf ik bij je. En als je me ooit later nodig hebt, roep me dan. Ik zal komen. Ik zou uit mijn graf komen, als jij me riep, Tenar. Maar ik kan niet steeds bij je blijven.' Zij zweeg. Even later zei hij: 'Je zult me daarginds niet lang nodig hebben. Je zult er gelukkig zijn.' Ze knikte in zwijgende berusting. Naast elkaar gingen ze verder in de richting van de zee.

De reis

Hij had zijn boot verborgen in een grot bij een ver in zee vooruitstekende rotspunt die door de dorpelingen uit de buurt van wie er een van hun een kom vissoep voor het avondeten gaf, de Wolkenkaap werd genoemd. In het laatste licht van de grauwe dag liepen zij tussen de klippen door naar de baai. De grot was een nauwe spleet, een meter of tien diep de rots in; het zand op de grond was vochtig want het lag maar net boven de vloedlijn. De ingang was van zee zichtbaar en Ged zei dat ze maar geen vuur moesten maken, omdat anders de vissers die daarbuiten langs de kust in hun kleine bootjes de nacht doorbrachten, het wellicht zouden opmerken en nieuwsgierig worden. Dus lagen ze daar verkleumd op het zand dat zacht aanvoelde onder hun vingers, maar keihard was voor hun vermoeide lichamen. En Tenar luisterde naar de zee die een paar meter onder de ingang van de grot bruisend en zuigend tegen de rotsen sloeg, en naar de donderende stem van de golven, mijlenver oostwaarts langs de baai. Altijd en eeuwig en immer dezelfde geluiden en toch nooit precies dezelfde. De zee rustte nooit. Langs alle kusten van alle landen in heel de wereld deinde zij voort in rusteloze golven, zonder ooit op te houden, zonder ooit te zwijgen. De woestijn en de bergen, zij stonden stil, zij zouden nooit roepen met zo'n machtige, eentonige stem. De zee sprak altijd, maar de taal was haar vreemd. Zij verstond haar niet.

Bij ebtij in het eerste grauwe morgenlicht ontwaakte zij uit een onrustige slaap en zag zij de tovenaar de grot uitgaan. Ze zag hem barrevoets en met opgebonden mantel rondlopen over de zwart behaarde rotsen onder haar en naar iets zoeken. Hij kwam terug en verduisterde bij zijn binnenkomst de ingang van de grot. 'Alsjeblieft,' zei hij en hield haar een handvol natte, smerige dingen voor die eruit zagen als purperen schilfers rots met oranje randen. 'Wat zijn dat?'

'Mosselen van de rotsen. En die twee daar zijn oesters en smaken nog lekkerder. Kijk, zo moet je het doen.'Met de kleine dolk van haar sleutelring die ze hem in de bergen geleend had, maakte hij de schelp open en at de oranje mossel op.

'Je kookt ze niet eens? Je eet ze levend op?' Ze wilde niet naar hem kijken terwijl hij daar onverdroten, maar niet helemaal op zijn gemak, doorging met de schaaldieren een voor een open te maken en op te eten.

Toen hij klaar was, ging hij terug de grot in naar de boot die met de boeg naar voren lag en door een paar lange balken drijfhout van het zand werd vrijgehouden. Tenar had de avond tevoren wantrouwend en vol onbegrip naar de boot gekeken. Hij was veel

groter dan ze zich boten had voorgesteld, wel driemaal haar eigen lengte. Er lagen allerlei dingen in waarvan ze niet wist waarvoor ze moesten dienen, en het geheel zag er gevaarlijk uit. Aan beide kanten van de neus — want zo noemde ze de boeg — was een oog geschilderd en in haar halfslaap had ze voortdurend het gevoel gehad dat de boot haar lag aan te staren. Ged rommelde wat rond in de boot en kwam terug met een pakje: een stuk hard brood, zorgvuldig ingewikkeld om te zorgen dat het droog bleef. Hij reikte haar een grote brok toe. 'Ik heb geen honger.' Hij keek naar haar nors gezicht.

Hij wikkelde het brood weer in, legde het weg en ging toen aan de ingang van de grot zitten. 'Het duurt nog een uur of twee voor het tij weer terugkomt,' zei hij. 'Dan kunnen we vertrekken. Je hebt een onrustige nacht gehad; waarom ga je nog niet wat slapen.'

'Ik heb geen slaap.'

Hij gaf geen antwoord. Hij zat daar in profiel met gekruiste benen onder de donkere boog van rotsen; als zij van achter uit de grot naar hem keek, zag ze aan hem voorbij de deinende, golvende spiegeling van de zee. Hij bewoog zich niet. Hij zat stil als de rotsen zelf en die stilte verbreidde zich rond hem als de kringen rond een steen die in het water is gevallen. Zijn zwijgen was geen niet-spreken, maar een ding op zich als het zwijgen van de woestijn.

Na lange tijd stond Tenar op en liep naar de ingang van de grot. Hij verroerde zich niet. Zij keek hem in het gezicht, de mond rustig en verheven. Hij had even weinig met haar gemeen als de zee.

Waar was hij nu, op welke paden van de geest bevond hij zich? Zij zou hem er nooit kunnen volgen.

Hij had haar gedwongen hem te volgen. Hij had haar bij de naam geroepen en zij was naar zijn hand toegekropen zoals in de woestijn het konijntje uit het donker naar hem toegekomen was. En nu hij de Ring in zijn bezit had, nu de Tomben in puin lagen en hun Priesteres haar eed voor eeuwig had geschonden, nu had hij haar niet meer nodig en vertrok naar waar zij hem niet kon volgen. Hij zou niet bij haar blijven. Hij had haar bedrogen en zou haar in eenzaamheid achterlaten. Zij stak de hand uit en rukte met een snelle beweging de kleine stalen dolk die zij hem gegeven had, van zijn gordel. Hij verroerde zich evenmin als een standbeeld dat beroofd wordt.

Het lemmet van de dolk was maar tien centimeter lang en maar aan één kant scherp geslepen; het was een klein offermes dat tot de dracht van de Priesteres der Tomben behoorde, die het bij zich moest dragen tezamen met de sleutelring, een gordel van paardehaar en nog een paar zaken waarvan het gebruik ten dele niet bekend was. Zij had de dolk nooit gebruikt, behalve bij een der dansen van de donkere maan waar zij hem voor de Troon omhoog moest werpen en opvangen. Zij had een voorkeur voor die dans gehad, een woeste dans

met als enige muziek de trommelslag van haar eigen voeten. Bij het oefenen had ze zich vaak in de vingers gesneden, maar tenslotte was het haar gelukt het mes iedere keer bij het heft op te vangen. Het nietige lemmet was scherp genoeg voor een snee in de vinger tot op het been, of voor het opensnijden van de slagader bij de keel. Zij zou haar Meesters dienen, ook al hadden zij haar verraden en verloochend. Zij zouden haar hand in deze laatste daad van duisternis leiden en kracht verlenen. Zij zouden het offer aanvaarden. Zij keerde zich de man toe, het mes in de rechterhand verborgen achter haar heup. Terwijl zij dit deed, hief hij het gezicht langzaam op en keek haar aan. Zijn blik was die van iemand die van heel ver komt en vreselijke dingen heeft gezien. Zijn gezicht was kalm, maar droeg een uitdrukking van hevige smart. Terwijl hij naar haar opkeek en haar blijkbaar steeds helderder voor zich zag, klaarden zijn trekken op. Tenslotte zei hij: 'Tenar,' als begroette hij haar, en hij strekte de hand uit en beroerde het doorboorde en bewerkte zilver van de ring om haar pols. Hij deed het argeloos als wilde hij zich zekerheid verschaffen. Hij schonk geen aandacht aan de dolk in haar hand. Hij wendde zijn blik af naar de golven die onder hen zwaar over de rotsen deinden, en zei aarzelend: 'Het is tijd… tijd om te vertrekken.' Het geluid van zijn stem deed alle woede uit haar wegebben. Zij was bang.

'Je zult nu aan hen ontkomen, Tenar. Je zult nu vrij zijn,'zei hij en stond op met niet verwachte veerkracht. Hij rekte zich uit en bond zijn mantel weer toe. 'Kom me even helpen met de boot. De balken waar hij op ligt, dienen als rollers. Zo ja, duwen… nog een keer. Ho, ho, genoeg. Hou je gereed erin te springen als ik "spring" zeg. Dit is een hachelijk punt om uit te varen. Nog even… Ja. Erin jij.' en hij sprong haar achterna, ving haar op toen ze haar evenwicht verloor en zette haar neer op de bodem van de boot; toen stond hij met wijd gespreide benen aan de riemen en stuurde de boot op een over de rotsen wegebbende golf pijlsnel naar buiten, naar buiten langs de razende, schuimge-drenkte kop van de kaap, de open zee op. Toen ze eenmaal de ondiepe wateren uit waren, legde hij de riemen in het schip en richtte de mast op. Het leek maar een nietig bootje, nu zij binnenboord was en de zee buitenboord. Hij hees het zeil. Het scheepstuig zag er uit alsof er lang en hard gebruik van was gemaakt, maar het dofrode zeil was met grote zorg hersteld en de boot was zo schoon en goed onderhouden als maar zijn kon. Alles was net als hun meester: ze waren ver gereisd en niet altijd vriendelijk behandeld. 'Nu zijn we weg,' zei hij, 'nu zijn we veilig, helemaal veilig, Tenar. Merk je dat?'

Ze merkte het. Haar hart was ontsnapt aan de levenslange greep van een duistere hand. Maar ze voelde geen vreugde zoals tevoren in de bergen. Ze legde haar hoofd in haar armen en begon te huilen en

haar wangen waren zout en nat. Ze huilde om het verlies van de jaren die ze in de ban van een nutteloos kwaad verspild had. Ze huilde van smart omdat ze nu vrij was. Wat ze nu begon te ondervinden was de druk van de vrijheid. Vrijheid weegt zwaar en is voor de geest die haar op zich neemt, een grootse, vreemde last, die niet licht te dragen is. Het is niet het ontvangen van een gift, maar het maken van een keuze, en die keuze is vaak moeilijk. De weg voert omhoog naar het licht, maar onder zijn last zal de reiziger dat doel wellicht nooit bereiken.

Ged liet haar uithuilen en sprak geen woord van troost; ook toen zij haar tranen gedroogd had en naar het lage blauwende land van Atuan achter hen keek, sprak hij niet. Zijn gezicht was ernstig en waakzaam alsof hij alleen was; hij lette op zeil en stuurriem, behendig en zwijgend, steeds vooruitkijkend. In de middag wees hij rechts van de zon waar zij nu recht op af zeilden. ‘Daar ligt Karego-At,’ zei hij en Tenar volgde zijn gebaar en zag in de verte als wolken een heuvelrij opdoemen, het grote eiland van de Godkoning. Atuan was nu achter hen uit het zicht verdwenen. Haar hart was zwaar. De zonnestralen staken in haar ogen als gouden pijlen.

Hun avondmaal bestond uit droog brood en gedroogde, gerookte vis die Tenar afschuwelijk vond, en water uit het vat in de boot dat Ged de avond tevoren uit een beek op de Wolkenkaap gevuld had. De winternacht daalde snel en kil neer over de zee. Ver in het noorden zagen zij even nietige lichtjes pinkelen, gele vuren in verre dorpen langs de kust van Karego-At. Ze vervaagden in de nevel die uit de zee opsteeg, en zij waren alleen op het diepe water in een nacht zonder sterren.

Tenar lag opgerold bij de achtersteven, Ged sliep bij de boeg met het watervat als hoofdkussen. De boot voer gestadig verder en er klotsten lage golfjes zachtjes tegen haar boorden, hoewel de wind slechts een zwakke bries was uit het zuiden. Hier buiten, ver van de rotsige kusten, zweeg ook de zee; alleen wanneer zij de boot aanraakte, klonk een zacht gefluister. ‘Als de wind uit het zuiden komt,’ zei Tenar, fluisterend omdat de zee het ook deed, ‘vaart de boot dan niet naar het noorden?’

‘Ja, tenzij we gaan laveren. Maar ik heb een toverwind uit het oosten doen opsteken. Tegen morgenochtend zouden we uit de Kargse wateren moeten zijn. Dan laat ik de boot over aan de wereldwind.’

‘Stuurt zij zichzelf?’

‘Ja,’ antwoordde Ged ernstig, ‘althans wanneer ze de juiste aanwijzingen krijgt. Ze heeft er niet veel voor nodig. Zij is op de Open Zee geweest, ver achter het verst gelegen eiland in het Oostruim; zij is in Selidor geweest in het verste westen waar Erreth-Akbe stierf. Zij is een wijze, ervaren boot, mijn Uitkijk. Je kunt van haar op aan.’

In de door tover over de grote diepten voortgestuwde boot lag het meisje en keek naar de duisternis boven haar. Heel haar leven had zij naar duisternis gekeken, maar dit was een wijdsere duisternis, deze nacht op de oceaan. Er kwam geen einde aan. Er was geen dak. Zij strekte zich uit tot achter de sterren. Zij werd niet bestuurd door de machten der aarde. Zij was er reeds vóór het licht en zou er ook daarna nog zijn. Zij was er reeds vóór het leven en zou er ook daarna nog zijn. Zij strekte zich uit tot achter het kwade.

In het donker zei ze: 'Ligt dat eilandje waar je de talisman kreeg, ook in deze zee.?'

'Ja,' antwoordde zijn stem uit het donker. 'Ergens in het zuiden misschien. Ik heb het niet kunnen terugvinden.'

'Ik weet wie de oude vrouw was die jou de ring geschonken heeft.'

'Weet jij dat?'

'Men heeft mij het verhaal verteld. Het behoort tot de kennis van de Eerste Priesteres. Thar heeft het me verteld, de eerste keer toen Kossil erbij was, en later nog eens uitgebreider, toen we alleen waren; het was de laatste keer dat ze met mij sprak vóór ze stierf. In Hupun was er een familie van hoge afkomst die zich verzette tegen de opkomende macht van de Hogepriesters van Awabath. De stamvader van die familie was koning Thoreg en onder de schatten die hij zijn afstammelingen naliet was ook de halve Ring die hij van Erreth-Akbe had gekregen.'

'Dat staat inderdaad ook in de Geste van Erreth-Akbe. Zij zegt… zij zegt in jullie taal: "Toen de Ring brak, bleef de ene helft achter in de hand van de Hogepriester Inthatin en de andere in die van de held. En de Hogepriester zond zijn afgebroken helft naar de Naamlozen, naar de Ouden der Aarde in Atuan, en zij daalde af in de duisternis der verloren plaatsen. Maar Erreth-Akbe legde zijn gebroken helft in de handen van het meisje Tiarath, de dochter van de wijze koning, en sprak: »Laat haar in het licht blijven, in de bruidschat van het meisje; laat haar in dit land blijven tot zij weer met de ander wordt samengevoegd. Zo sprak de held vóór hij naar het westen uitvoer.' "

'Zo moet zij in die familie van dochter op dochter zijn overgegaan, vele jaren lang, en zij ging niet verloren als jouw volk meent. Maar toen de Hogepriesters zichzelf verhieven tot Priesterkoningen en de Priesterkoningen het Rijk schiepen en zich Godkoningen noemden, raakte de macht van het huis van Thoreg in verval en armoede. En tenslotte, vertelde Thar, waren er uit het geslacht van Thoreg nog slechts twee in leven, twee kleine kinderen, een jongen en een meisje. In Awabath heerste toen de vader van de huidige Godkoning en hij was het die de kinderen uit het paleis van Hupun liet ontvoeren. Want hij vreesde een voorspelling die luidt dat

een van de afstammelingen van Thoreg van Hupun het Rijk uiteindelijk ten val zou brengen. Hij liet de kinderen ontvoeren en naar een verlaten eiland ergens ver op zee brengen waar zij achtergelaten werden met niets anders dan de kleren die zij droegen en een weinig voedsel. Hen door het zwaard, door wurging of vergif ter dood te brengen durfde hij niet, want zij waren van koninklijke bloede en koningsmoord legt zelfs op de goden een vloek. De kinderen heetten Ensar en Anthil en het was Anthil die jou de gebroken Ring schonk.' Lange tijd zweeg hij. 'Zo voegt zich het verhaal tezamen,' zei hij tenslotte, 'zoals ook de Ring weer is samengevoegd. Maar het is een gruwelijk verhaal, Tenar. De kleine kinderen, dat eiland, de oude man en vrouw die ik ontmoet heb... Zij spraken nauwelijks nog de taal der mensen.'

'Ik zou je wat willen vragen.'

'Vraag maar.'

'Ik wil niet naar de Binnenste Landen gaan, en naar Havnor. Ik hoor daar niet thuis, bij die vreemde mensen in grote steden. Ik hoor in geen enkel land thuis. Ik heb mijn eigen volk verloochend. Ik heb geen volk meer. En ik heb een groot kwaad gedaan. Laat me eenzaam achter op een eiland, net als de kinderen van die koning, op een eenzaam eiland waar geen mensen zijn, waar niemand woont. Laat mij daar achter en breng de Ring naar Havnor. Hij is van jou, niet van mij. Met mij heeft hij geen band en jouw volk evenmin. Laat mij over aan mezelf.' Langzaam en geleidelijk, maar toch tot haar angstige verwondering gloorde er een licht op als het opkomen van een kleine maan in de duisternis voor haar: het toverlicht dat zich op zijn bevel vasthechtte aan het boveneind van zijn staf die hij tegenover haar in de boeg gezeten recht omhooghield. Het belichtte met een zilveren schijnsel de onderkant van het zeil en de dolboorden en de ribben en zijn gezicht. Hij keek haar recht in de ogen. 'Wat voor kwaad heb je dan gedaan, Tenar?'

'Ik gaf bevel drie mannen op te sluiten in een vertrek onder de Troon en hen de hongerdood te laten sterven. Zij stierven van honger en dorst. Zij stierven en liggen ginds begraven in de Onderkrocht. De Stenen stortten neer over hun graf.' Zij hield in.

'Nog meer?'

'Manan.'

'Zijn dood bezwaart mijn ziel.'

'Nee. Hij stierf omdat hij van mij hield en mij trouw was. Hij meende me te moeten beschermen. Hij was het die het zwaard boven mijn hoofd ophief. Toen ik nog klein was troostte hij me... als ik huilde…' Ze hield in, want de tranen drongen haar naar de ogen en ze wilde niet meer huilen. Haar handen klemden zich vast in de zwarte plooien van haar kleed. 'Ik ben nooit aardig tegen hem geweest,' zei

ze. ‘Ik ga niet naar Havnor. Ik ga niet met je mee. Zoek een eiland uit waar nooit iemand komt, zet me er af en laat me alleen. Het kwaad moet worden uigeboet. Ik ben niet vrij.’

Tussen hen in hing het zachte schijnsel van het licht in een grauwe sluier van zeenevel.

‘Luister, Tenar. Luister goed naar me. Jij was een vat des kwaads waaruit het kwade nu is weggevloeid. Het is vernietigd. Het ligt begraven in zijn eigen tomben. Jij bent niet geboren voor wreedheid en duisternis; je bent geboren om licht te dragen zoals een brandende lamp haar licht draagt en rond zich verspreidt. Ik heb die lamp gevonden, zonder vlam; ik zal haar niet op een eenzaam eiland achterlaten als was zij iets dat je opraapt en weer weggooit. Ik zal je naar Havnor brengen en tot de vorsten van Aardzee zeggen: “Zie. In het rijk van de duisternis heb ik licht gevonden, het licht van haar geest. Door haar werd een oeroud kwaad tenietgedaan. Door haar ben ik teruggekeerd uit het graf. Door haar werd wat gebroken was, samengevoegd en zal er waar haat was weer vrede heersen.” ’

Ik wil niet,’ zei Tenar in hevige tweestrijd. Ik kan niet. Het is niet waar,’

‘En daarna,’ ging hij rustig verder, ‘zal ik je meenemen, weg van de vorsten en rijke heren; want het is waar dat er onder hen voor jou geen plaats is: je bent te jong en te wijs. Ik zal je meenemen naar mijn eigen land, naar Gont waar ik geboren ben, naar mijn oude meester Ogion. Hij is nu een oude man, een zeer wijs tovenaar, een man van duldzaamheid. Men noemt hem daar de Zwijger. Hij woont in een kleine hut op de machtige klippen van Re Albi, hoog boven de zee. Hij houdt er wat geiten en heeft een moestuin. In de herfst gaat hij op zwerftocht over het eiland, helemaal alleen door de wouden, over de berghellingen en door de valleien der rivieren. Toen ik nog jonger was dan jij, heb ik daarbij hem gewoond. Ik ben er niet lang gebleven, ik was zo onverstandig er niet te blijven. Ik ging weg op zoek naar het kwaad en ik heb het helaas gevonden… Maar jij komt om aan het kwaad te ontsnappen, om vrijheid te zoeken, om een tijd van stilte te zoeken totdat je je eigen weg hebt gevonden. En daar zul je genegenheid en stilte vinden, Tenar. Daar zal de lamp een tijdlang door geen windvlaag gestoord kunnen branden. Zou je dat willen?’

De zeenevel dreef in grijze flarden tussen hun gezichten. De boot schommelde lichtjes op de gestrekte golven. Om hen heen was de nacht en onder hen de zee.

‘Dat wil ik,’ zei ze met een diepe zucht. En na een lange stilte: ‘Ach, ik wou dat het niet zo lang meer duurde… dat we er nu meteen heen konden gaan…’

‘Het zal niet lang meer duren, kleintje.’

‘Zul jij dan wel eens daarheen komen?’

‘Ik zal komen zo vaak ik kan.’

Het licht was weggestorven; het was helemaal donker om hen heen.

Na de zonsopgangen en zonsondergangen, de kalme dagen en ijzige winden van hun winterse reis bereikten zij de Middenzee. Zij zeilden tussen de grote schepen over de drukbevaren engten en voeren door het Nauw van Ebavnor de baai in die Havnor in het hart ligt gesloten, en staken de baai over naar Havnor-Haven. Zij zagen de witte torens, zij zagen heel de stad wit en stralend van sneeuw. De luifels boven de bruggen en de rode daken der huizen waren met sneeuw bedekt en de rijp op het want der honderd schepen in de haven glinsterden in de winterzon. Het nieuws van hun komst was hen reeds vooruitgesneld, want Uitkijks roodgelapte zeil was in die wateren welbekend. Er had zich een grote menigte verzameld op de besneeuwde kaden en boven de menigte klapperden kleurige banieren in de straffe, frisse wind.

In haar gerafelde zwarte mantel zat Tenar rechtop in de achtersteven . Zij keek naar de Ring om haar pols en toen naar het kleurige krioelen lang de kust en naar de paleizen en de hoge torens. Zij hief haar rechterhand omhoog en het zonlicht spiegelde in het zilver van de Ring. Er ging een gejuich op dat vaag en vrolijk op de wind naar hen toe dreef over het rusteloze water. Ged bracht de boot binnen en honderd handen reikten naar het meertouw dat hij uitwierp. Hij sprong op de kade, draaide zich om en stak haar zijn hand toe. ‘Kom,’ zei hij glimlachend en zij stond op en kwam. Bedeesd liep zij naast hem door de witte straten van Havnor en hield zijn hand vast als een kind dat thuiskomt.

Bijlage: Detailkaarten

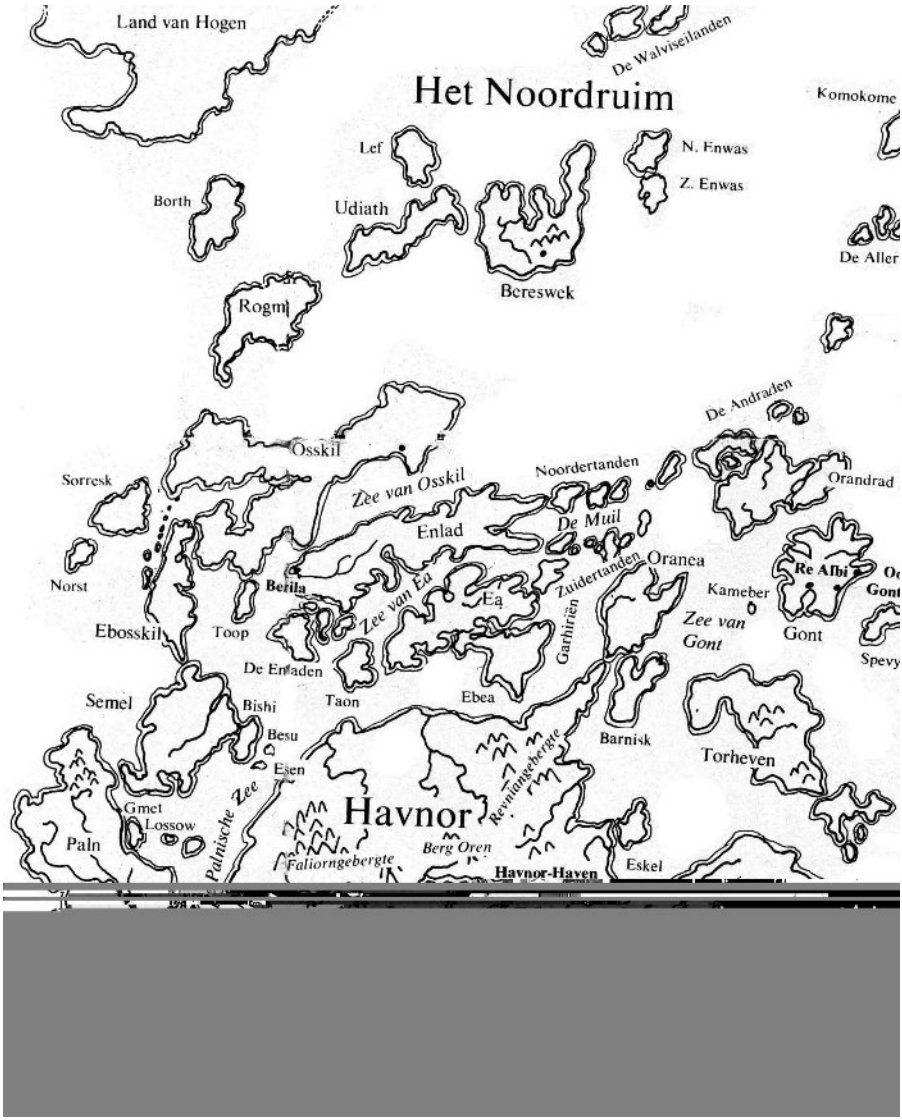

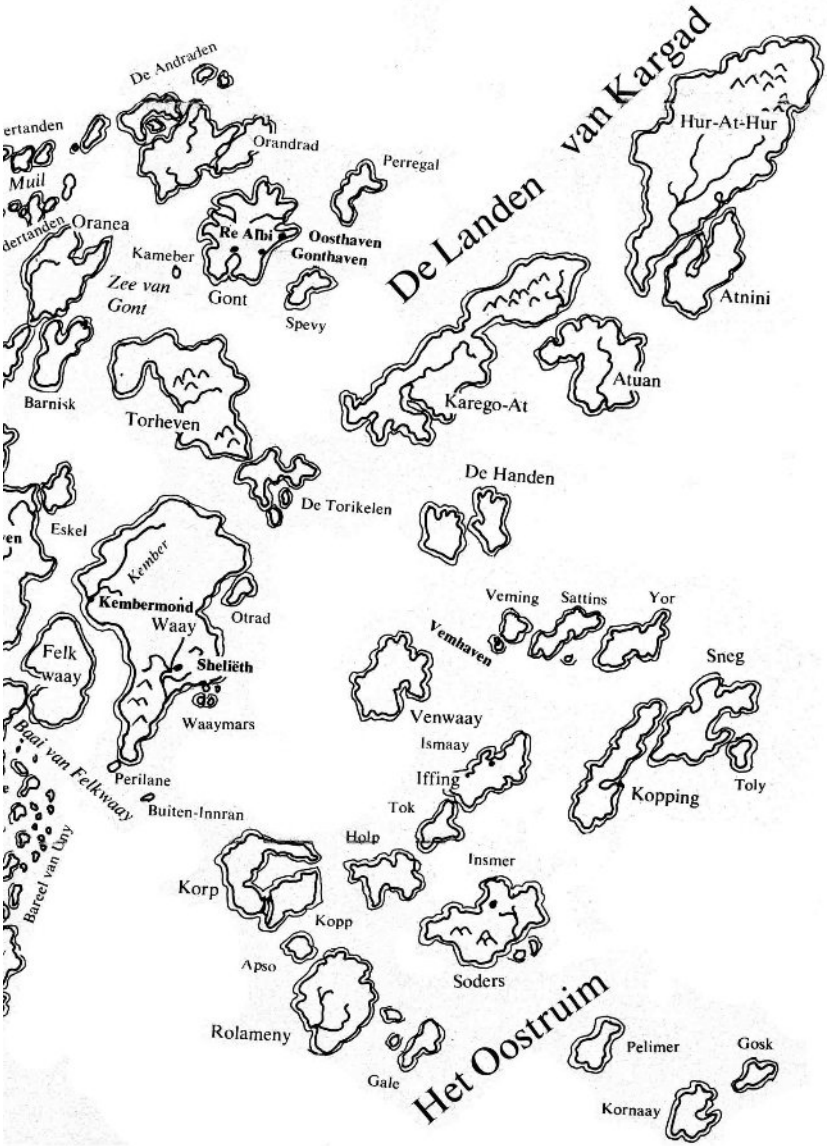
De Andraden
ertanden
Orandrad
Perregal
Muil
dertanden
Oranea
Re Albi
Oosthaven
Gonthaven
Kameber
Zee van
Gont
Gont
Spevy
De Landen van Kargad
Hur-At-Hur
Atnini
Barnisk
Torheven
Karego-At
Atuan
De Handen
De Torikelen
Eskel
Kember
Kembermond
Waay
Otrad
Veming
Sattins
Yor
Vemhaven
Felk
waay
Shelïeth
Sneg
Waaymars
Venwaay
Ismaay
Baai van Felkwaay
Perilane
Iffing
Kopping
Toly
Buiten-Innran
Tok
Holp
Insmer
Korp
Kopp
Barrel van Ury
Apso
Soders
Rolameny
Pelimer
Gosk
Gale
Het Oostruim
Kornaay

De Enfaden
Semel
Bishi
Taon
Ebea
Barnisk
Torheven
Besu
Esen
Revniangebergte
Havnor
Gmet
Lossow
Paln
De Palnische Zee
Faliorngebergte
Berg Oren
Havnor-Haven
Eskel
Kember
Kembermond
Otrad
Waay
Eppaln
Sepping
Omer
Felk
waay
Shelïeth
Torning
Ark
Nauw van Havnor
Tesk
Pendor
Orrimy
Iliën
O
Waaymars
Laag Torning
De Middenzee
Hosk
Vissti
Leng
O-tokne
Perilane
De Negentig
Eilanden
Nes
Dromgan
Buiten-Innran
Geath
Thwil
Kamery
O-Haven
Korp
Serd
Ensmer
Roke
Issel
De Onsloten Zee
Bareel van Uny
Pody
Uny
Hort
Wathort
Sowl
Namiën
Misk
Set
Dunnel
Sorr
Lorbanery
Wasny
Rood
Toot
De Grote Zuidwadden
Het Eiland van het Oor
Het Zuidruim

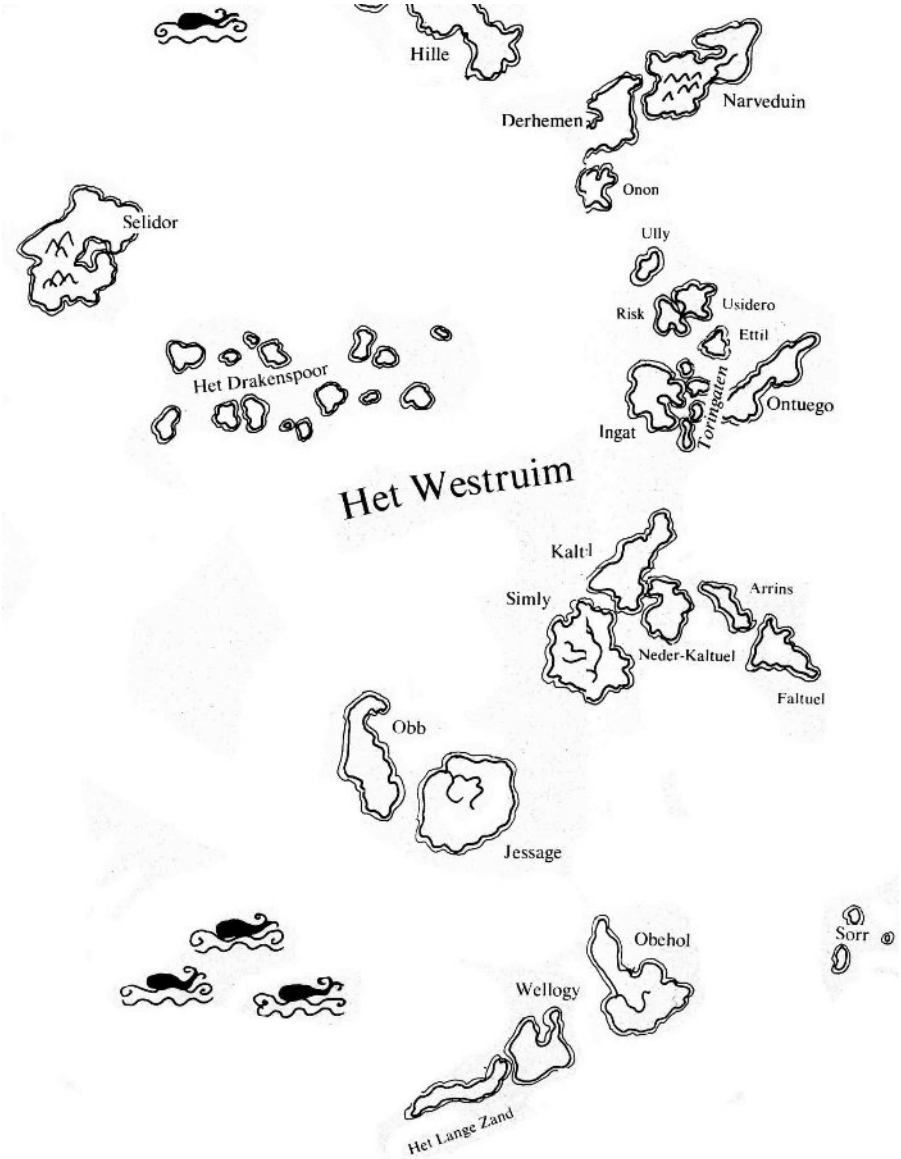
Hille
Derhemen
Narveduin
Onon
Selidor
Ully
Risk
Usidero
Ettil
Het Drakenspoor
Toringaten
Ontuego
Ingat
Het Westruim
Kaltel
Simly
Arrins
Neder-Kaltuel
Faltuel
Obb
Jessage
Sorr
Obehol
Wellogy
Het Lange Zand

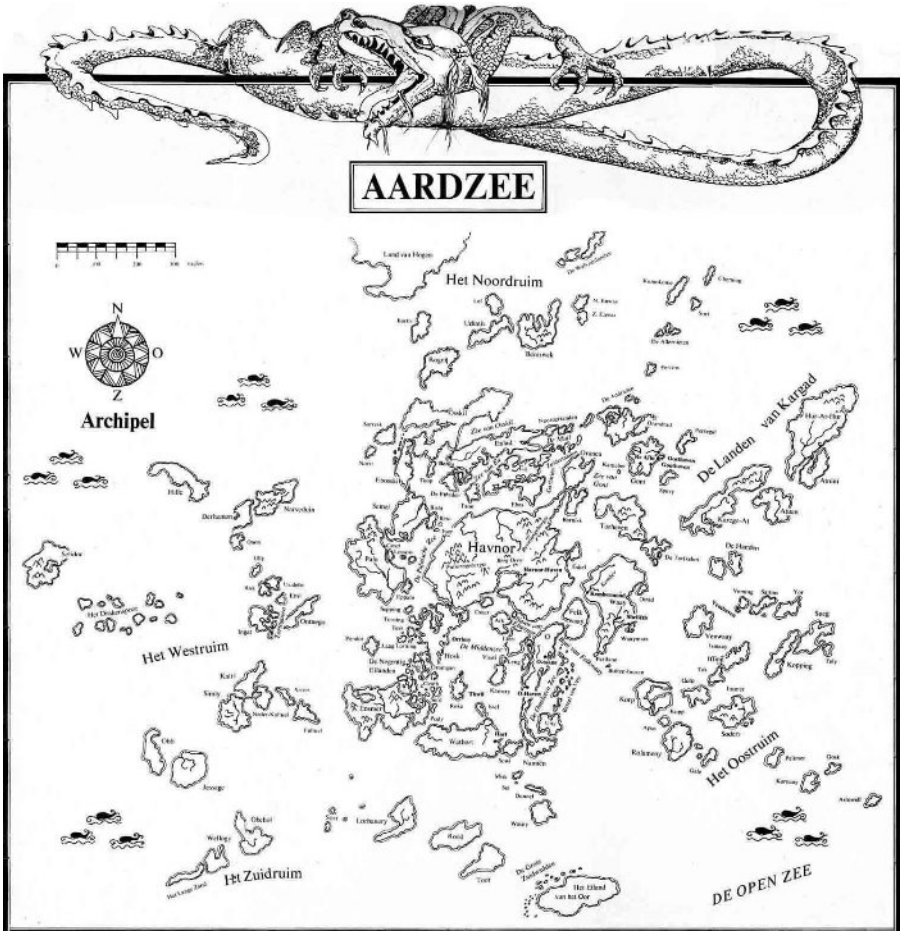

Ursula Le Guin
Aardzee
Machten van Aardzee
de Tomben van Atuan
Koning van Aardzee

Uitgeverij Het Spectrum
Utrecht/Antwerpen

Oorspronkelijke titels: A Wizard of Earthsea/The Tombs of Atuan/The Farthest Shore
© 1968, 1970, 1972 by Ursula Le Guin
Vertaald door: F. Oomes Vormgeving en ontwerp omslag: Studio Spectrum
Omslag: Bart van Erkel
De drie delen verschenen eerder afzonderlijk en nadien in één

gebonden editie, waarvan dit de Prisma-editie is.
Prisma Boeken nr. 1937, Eerste druk 1980
ISBN 90 2741067